

(2. peld.)

Teljs *

* Hisinger, clud a 6. xtl. lev.

A Z M Y K E R E Z =
TIENI HITŐNKNEK ES VALLA-
SONKNAK HAROMFŰ ARTICV-
LVSSAROL. I. AZ IGAZ ISTEN-
rül. II. Az valasztásról. III. Es az Vt vaczoraia-
ról való kőnueczke. Zereztet es irattator, zep-
rendel Niluan való kerdesekkel feleletek-
kel, es io ertelemmel.

Zykzaj HELLOPŌEVVS BALINT
DEBREczőni PRAEdicator által.

DEBRECZEMBE,
Niomrattator Komlos Andras Altal.
An. Do. 1 5 7 4.

A Z N A G S A G O S

GVTI ORZAG BORBALA AZZONNAK,
ELŐZZÖR AZ NEHAI NAGSA-
gos Török Ferencznek, mostan penig az Nehai te-
kentes es Naghsagos Groff Ecchiusnak, Nag Göri
Capitannak, es az Felseges Maximilian Czazarnak
es Kiralnak tanaczanak. Isten feld Hazas Tarfa-
nak, mint kegielmes Azzonianak keuan az

Aria Istentül az Iesus Chri-
stus által igazsagra vezetlő
es megzentelő Lelket.

Egi mondas ez, hog közep vton ia-
rion az ki igazā es bekeuel akar iarni,
Zent Iacabis Masodik rehetē az ű le-
uelenek, azt parāczollia, hog az kira-
li töruent meg tarciuk, az az minden
dologbā az egyenelseget mint eg Kiralauag ország v-
rar, ha teueliegni nem akarōk. Ennekēz kōz bezednek
intese, ha valamikor zűksēges volt, zite most egšer, es
inkab hog nem mint vala ha. Mert el iōr az idō meli-
ben az Saran egšer ki bocziattatot az rōm őczből, hog
sokakat el hitesē, es sok hamis Prophetakat boczalsō,
kik ha lehetēges dolog volna meg az valasztottakatis
el hiteznek, nem hog azoknak meg nem kellene cza-

lani, az kik vag' meg vntak az Istennek draga igeier,
mint az pusztabeli Sidok az Mānat, vag' pedig azok fe-
lek az kikerül ig' Prophetalt Pal Apostol 2. Tim. 4. Le-
sē oli idő, melbē az igaz tudomāt el nem ſenuedhetik,
de vizkerő fűlőkuel, ő magok guitenek magoknak Do-
ctorokat, es az igazságrul fűlőket el fordittak, laz hirta-
gra ternek. Azoknak immar haggiők beker kik az An-
tichristus ſeretlegebē lappāganak, es az Euāgelionnak
illiē ſenies vilagofsagara nem akartak iőnni, az Chri-
stus itileri ſerint meg vakuluā, csak azokról ſollionk
kik az Euāgeliculok közzűl, az Kirali vtrol el tauozta-
nak. Mind ezekről ſemzolhatők mindenikrűl, mert ſo-
kā vadnak: csak azokat laſuk meg kik el kezduen az
reformatiōt, nemellick felbē hattak, nem eruē el az ki-
rali vtat, nemellick penig ſeletteb ſietuen hog' nē mint
kel vala, ioual megis halattak. Az ellű rēdbeliek az kik
elēkbē veuek hog' ſemmi az mi iő czelekedetűnk erde-
me, az meg igazulalalt Istennek keduebűl kegelmeből,
az Iesus erdemeiért hit által hiſik lēni, az iő czelekedet
rűl, az bűnrűl az tőrűrűl, igazat tanitanak. De meēg to-
uab kel vala mēniek, az zabad akaratnak, valazraſnak az
vr vaczoraianak igaz vallasara, kibē hirtelē ſeguel meg
czőkönenek. Azert nē engedhetik hog' az meg terelebē,
az akaratnak valami zabadſaga es ſinergiaia ne legien,
hanē felig keresztienek felig Pelagianuſok leuē az ta-
nitaiak, hog' Isten Zent Leike által kezdi, az akarat ve-
le egerembē munkakodik, meg oztuā ig' az Iſtē tiſte-
ſiger magokual. Hőnan őrdmelt forgattiak imez Ba-
silius

filius módafat Czak akariaz Iſtē előbbē kerül Nē gol-
 dola meg az ſok zent irasokat, kikt ē arra tanitarok
 hog kőnnieba zerezēnek meg feieredni, az parducz-
 nak el vezteni az ő czepegetet zōrit, hog nem mint az
 embernek ior czelekedni: Es hog meg hokunk az bű-
 nōkbē, es hog vy terētet allarokka kel lennōnk, vg an-
 nira hog meg az vionnā zūletes vtānis panabolkodik
 Pal Apostol, hog nē czelekedheti azt az ior kit akarna,
 hanē az gonolst kit nem akarna. Ezek ellen azért ha-
 mi az iras zerint azt tanittiuk, hog az meg teresbē, mind
 az el kezdes, mind az el vigezis Iſtene, eretneknek mer-
 nek mondani, noha az Iſten Lelke niluā ig tanit Phil 1.
 Az Iſtennek örök időknek előtte valo valasztasat sok
 keppē karomliak vag erdemōnknek, vag hitōnknek tu-
 laidoniriak, mint ha vag mostā valasztana Iſten, vag ha
 örōktől fogva valasztottis, á ſōuēdō io czelekedetre, vag
 hitre nezue, nemellieket valasztot, nemellieket meg ve-
 ter. Vg ānira hog az derek zent iras ellē, koroskint ba-
 iokban imez oftoba mōdas (akarkie ligien.) Sī non es
 prædestinatus fac vr prædestinertis. Ha valasztatot nem
 vag ted azt hog valasztassal. Mint ha valtozādo vol-
 na az Iſten, es ā mit örōktől fogva el vegezet, fel bōrha-
 tna. Auag mostā gōdolkodnek az ő teremtet allaritia-
 nak vigerōk, es nem annak előtte, minek előtte terēte-
 ne? Amint Szēt Pal niluā zol Ephe. 1 Valasztot minket
 minek előtte ez vilagnak sōdamē ſomi fel veretninek.
 Avag mīr ha valakinek erdemē allana hog valasztassek,
 es nem tulaidō czak az kōniōrűlō Iſtenē, ki az mint bēt

Pal tanit (Rő. 9.) Meg zánia az kit akar á kit akar meg
kemenitj Effelek ellé, ha mi azt valliuk, hog csak Iste-
nē al az mi űduősegőnk, ki meg világ terē. elenek eldr-
te, minket el rēdelt az eletre, az haragnak fiait meg ve-
rette az karhozatra, nekőnk minden io á vag gonoz
czekederőnknek tekintetinekűl, azt kialtiak hog c-
retnekek vagionk az Szent Iras ellen ki mindent csak
Istennek tulajdonit Rom. 11. O Istennek bölczesége-
nek es értelmének mellekes kazdagšaga. Bezzek viſ-
galharatlanok az ű itéleti, es ollovak az ű vrtai, kinek ve-
gere nem mehetőnk? Mert kiczoda vőtte eſeben az
vrnak elmeiet. Auag ki volt neki tanatziōsa, auag ki
ador előſer neki, es meg adattatik ő neki? Mert ű tőle
ű általa, es ű benne vadnak mindenek. Neki legien di-
czőſig mind őrdőke, Amen.

Az Vr vaczoraibā penig zőrnü teuelgefek. Mert
az tranſubſtantiatior, az az á kenirnek bornak allati-
anak Chriſtus teſteue vereue valo valtozafar le teuē,
nem hatolharanak ki az ſarbol, hanem mas melleſte
valo ſarban akadanak, hog hitűnknek agazattia ellé,
ki az hog az Chriſtus, emberſege zerint, menior ſzag-
ban fel ment, es onnan itelet napiara, nem eleb iű el,
mindenap ala hozzak, es az kenierrel eggűue cziatol-
lovak, azt tanituan az iras ellen, hog In Pane, cum Pa-
ne, ſub Pane, pones Panem, iuxta Panem, kellien ke-
refni az Chriſtus teſtet. Es hog foggal meg kelliē ra-
gni es el nielni. Es hog iudaſis es egeb Hypocritak,
hitedlenekis, meg őttek irtak az Chriſtus teſtet veret.

Kiknel

Kiknél nem tudom mi lehet nagjób karomlás. Ezek ellen ha meg mutatod az Szent irasbol, hog ne keresse az kenierben es borban az Christus testet veret, hanem meniorbagban. Es ha meg mutatod az Eutiches eretnek Sentenciaia ellen, hog tulaidonlaga az Christus emberlegének nem engedni, hog ecczer mind mindenűt lehessé, noha Isten sege szerint mindenűt vagion. Es hog Lelki etelital legien, azokaert csak Lelki foggal ki az igaz hit, egiuk igük az Christus testet veret. Es hog valaki azt az testet vert meg essi issa, örök elete vagion annak, mindiarast eretneknek mondanak, es kezes ludasert üstököt venni veled, ha egiút nem akarod enni vele az Christus testet veret.

Maga iob lesen vala, hog ludasnak hadnak beker, or ahova valo volt, es az kenierhezis borhozis ne ragaztanak az Christus testet veret, hanem tudakoznak azon, ő magok mikeppen eggesülhetnek az Christussal, es mikeppen lehetnek Christusban, es Christus ő benne, az örök elethe, megtalálnak hog nem foggal, hanem hit által az mint Pal Apostol mögia Ephe. 3. Hit által lakozik az Iesus Christus az ti bűtettekben. Ezek fűkeppen, az kik felben hattak az reformatort, es soha többet tanulni nem akarnak. Mas rendbeliek igen el mennek az Linea melle, es addig merelik az sebet, hog az rohdor hűsal az elű hűstis fel zaggatnak. Mert azt az fundamentomot, az kinél fűnkimast nem vehet fel bűniak az Iesus Christus örökke valo Isten seget, az Szent Lelekuel egiertemben rag adtan.

ragaduan. Ig azok az Istennek hazanak nem csak az
pozsdoriaiat, az rothat faiat haniak le, hanem fonda-
mentomabol ki törek. Amazok az romlor es repede-
zet reszet haniak le, de az fundamentomon, sok zaka-
dolan allo haiazaator es falt hagianak.

Azert ha meg tekintiük mostan ez vilagot ki eg-
gikhez, ki masikhoz all mindenik az ouet igaznak ve-
li, az igazat mindenik zidalmazza, es rontia. Töb re-
sse vizketű füllel á mint Zent Pal tanit, hatra vetuen
az igaz Paztorokat, gúit maganak affele prædicatoro-
kat, kik nekik tecczenek: es azokat az igaz tanitok hoz
kép- st, zinte vg böczüllik raplaliak, mint lezabel az sok
Bal papiait, Iútes ellen.

Annak okaert ideie az kereszten embernek fel ser-
kenni az alombol, es az Kirali vtar meg keresni, hog
teuelgesben ne elsek. Ez fü oka az miert en ez kis kö-
njueczket irtam magiar nieluen, az egügü keresztien-
knek tanitasokra, es intesekre, az valastasiól az vr va-
czoraiatul derek Sententiat, niluan igazan es az Szent
Irasnak foliasa szerint sepekerdesekuel, feleletekuel, es
az ellenkező felnek fogasoknak meg feitesuel. Az
Zent haromsagrol pedig, csak igen rövideden, es ar-
ticulusoknak moggia szerint. Mert sok irasokat olua-
sot immar az költség á felől, vg annira hog az sok vi-
langalsok miat, nem tuggia melliket kellien tartani.
Azert im csak eg nihan igeuel, es mint eg Credoban
foglaltam be az igaz Sententiat, kinek minden igeiet
inkab az Szent Irasbol zedegettem, hog senki ne mód
hassa

halsa hogy nem tudgia mellik igaz mellik hamis,
Mert az Szent irasok minden Articulusoknak v an-
na vadnak. Az szabad akaratul pedig, mas kőn-
ueczkeben irasom vagion, es rőuid űdön ha Isten ha-
lalomat halasztia, mind arrul simind az rőbbiről bűueb
irast akarok kij bocziarnom, főkeppen ha az kegel-
mes Isten patronusokat mutat valahonnan, kik az mő-
rarsban segitséggel lesnek, az Aniazéteghaznak epū-
lerire, es Istennek diczősegere. Az kettőről pedig mő-
dom az valasztasul, es az Vr vaczoraiaul, bűuen ir-
tam, es zinte Annia a meni eleg az keresztien ember-
nek, ezokaert hog nem mindenek ertik, meg azokis a
kik mast akarnak tanitani, mas az hog meg Magyar
neluen senki derek irassal, ez ket Articulus meg nem
Magyarazta. Nagysagodnak neue alat akaram penig
ez kőnueczket ki boczatni, hog halaado voltomot
meg mutassam, es minden tiztem zerint valo zolgala-
tomat ielenczem Nagysagodnak, minek vranna az Vr
Isten, egről ki hozuā az te Nagysagod Varosabā De-
breckenben zallitor. Masodszor hog lenne Nagysago-
dnak miuel mulatni banattiar, es ket vitez Vr Ferie-
nek, az Nagysagos Tőrők Ferencznek es Nagysagos
Gross Ecchiusnak halalan valo keferőfiget seleteni,
kire az Szent irasokat zolgal. Es kiualtkeppen ez
kőnueczke, holot meg bizonyitak hog Isten minden
időre valo zerenczenket el vegezte, kinek megis kel-
tellesedni: De miért hog mindenket Aiaj kegelme-
bűl czelekedik, meg az nyomorusagbanis es keresztien

az mi ionkat keresi, á mint Szent Pal mongia. Az va-
lazcottaknak mindenek iouokra fordulnak. Sőt mint
hog az eletre valaszt bennönker, öröktül fogua, ig
arra is hog zenuedgiünk, es szenuedelsönkuel hasonla-
tosok legönk az ú fianak abrazattiahoz. Nagysagodat
mint kegelmes asoniomat kerem, hog vegie io ne-
uen, ez ellü aiandekomat, es legen en hozzamis az Ec-
clesiaual egeremben, oli io akarattal á mint egeb ke-
rezien tanitokhoz ertem, hog mint holrig ralaia sek-
te Nagysagodat azok közzül valonak lenni, kikerül az Iste-
nek lelke ig Prophetalt Esaiainal, Kiraliok lesnek az
te gonduileloid, es Kiralne azzoniok az te daikaid.

Touabba az Iesus Christus, ki igaz Isten es örök
elet, tarcza meg Nagysagodat az Ecclesianak minden
Isten felü gonduileldieuvel, sok ideig az ő neuenek di-
czefegere, Amen.

Zykzaj HEILLOpus BALint DE Bre-
czenj PRA Edicator.

A Z E G I G A Z I S T E N
T E N R W L A Z A T I A R W L F I V,
R O L E S Z E N T L E L F K R V V L
V A L O I G A Z V A L L A S

Az Zent Irajnak Foliaja
Szerezt.

Irattarot Hellopœus Balint által.
I.

Hízem hogy az I S T E N csak egy
es nem több egnell, valaky azért több
Istent vall egnel, mint regen az Po-
ganiok es most az Erdely eretnekek,
kik ragaduan az fiut ollian teremő
es örökke valo I S T E N nek lenni mint az Atia,
nyilván kett Istent hirdetnek, arkosított legien mint
é következendő iralok meg bizonitiak.

Deut. 6. Hald meg Israel á lehoua az mi Iste-
nenk csak eg Isten.

Deut. 4. Ercz meg ma es ved ezedbe, hogy á
Iehoua az Isten oda felá menniegben, es ide alá á
földön, es hogy ninczen több.

Esa. 43. Ti varrok ennekem bizonfagimezt mő
gia az lehoua hogy meg ruggiatok es elhiggietek es
meg erczetek hogy en vagiok, en előttem nem sor-
matartott I S T E N, es en vtannam sem lezen.

Esa. 44. En vagiok az első es az vtolso en kiű-
lertem több Isten ninczen.

Már. 12. Igazán mondad Mester mert eg az Iste
ne ninczen mas nalanal.

II.

EZ az eg ISTENT hiszen és valloim lenni ol
leleknek és leiki allatnak, ki legien erő minden-
ható, merhetetlen seifeles veghetetlen, örökre valo,
szabados, bölcs, io szent irgalmas, elő nagy, rothada-
tlan és ha haratlan bodog és magának elég minden-
re: külbmbözs minden teremtet allatokul, minden
lathato és lathatarlan allatoknak, földiek mennek,
tengernek, és valamik, abban vadnak, teremte és
tartóia, az emberi nemzetnek nich váltoia, és az ania
Szenteghaznak güitoie, meg Szentelőie olalmaszoia,
vigasztaloia, WRA, Actia pásztor és örök életnek
adóia, ki mindeneknek felette diczirendő és mind az
angyalokrul, és mind az emberekrul örökre imadando.

Valaki azért ol ISTENT hizen val es imad, kyben
mind ezek ninczenek, az az ki nem legien örökre va-
lo, veghetetlen bölcseségű, haralmű és ióságű, és ki
az földet menniert nem teremtetie akozot legie az,
mint az irások meg mutatciak.

Ioan 4. Exod. 34 Psal. 96. 131. 135. Elai. 6. 40. 45.
46. 95. Iere. 23. 2. Par. 6. 1. Timo. 1. Iere. 10.

Az Istenek a kik a földet, menniert nem teremtet-
tek el vesztzenek az földről és az ege alol.

Psal. 46. Az Poganoknak minde Istenek ördögök
az lehoua penig az egheket czinalra

De erre nem hükleg lok bizonfagokor kerefnök
merc

mert ezeket iob reſere az természetis meg mutatcia
mint Szent Paltanit.

Rom. 1. monduan. Az mi az Iſten felül meg tudattat Iſten meg az Poganoknakis meg ielentette, mert az mikő bēne lahatalanok voltak, Mikor az teremett aliarokból meg erternek, ez világ teremteſéből ki tecczenek tudni illik, mind az ő őrécke való hatalmaſſaga mind Iſtenſege.

III.

EZT eze mindenható es hatalmas teremő Iſtente hizem es vallom lenni az atianak, az fiunak es a Szent Leleknek, es ezt e harminc egnek hiſſem lenni természetekben Iſtenſegheekben es mind azokbā, kiker elő ſámlalank az maſodik articulusban.

Valaki azért az eg mindenható es teremő Iſtente vag csak az atianak, a fiunkül ez ſent Leleknekül mongia lenni, vag ezt e harminc tagaggia egnek es eg Iſtennek lenni, vagy azt mongia hogy az iſraelnek Iſtene nem volt Legyen az ſiu es Szent Lelek, akkor Legien mint es következendő bizonyſágokból meg te tezik.

Gen. 2. Az eg Iſten ſokſágnak ſamaban ſol maſga felől monduan teremczionk embert az mi kepeñkre es haſonlatolsagonkra.

Ig. Ge. 3. Ime Adam ollan mint eggik mi közzűlönk. Ge. 11. Szallionk ala ſg mond az Iſten es az ő nielueket elegiczük meg.

Eſa. 6. Kic külgiek el, es ki megien el minckönk,

ennel az vran niluabbā hol kettőtt hol harmat neuez
az iras.

Gen. 49. Mond az Iacob, az Isten kinck előtte iartanak az en bűleim, Abraham, Izaak, az Isten á ki feltartott engemet kiczinlegemtől fogva mind ez ideiglen, az Angial aky meg zabadytot engemet minden gonoztúl algia meg ègiermeczeket, It az Istent es az angiale meg neuzei es egienlőkeppen imaggia es egaldast ker tőle, es minden niaualiaiaibol valo meg szabaditoianak vallia, kit Salo. sap. 10. Az bölcezelegnek tūlaidonic.

Plal. 110. Monda á Ichoua az en Vrának űl az en iobōra mel mondasal Christusis bizonit Mar. 22.

Esa. 48. Szol az Christus mostan az Wr Ichoua küldőtt engemet, es az ő lelke.

De az vy Testamentombeli irasok ezeknel feniesbek, Mar. 3. Mar. 3. Luc. 3. La haro es halhato keppen mind az harom meg ielenek, Mert az aria menből szoluan ala bizonyagot tezen az fiurol, a fiu az lordan vizeben keresztelkedik lanostúl a Szent Lelek galamb kepen zalá Christuira.

Az mi keresztfezőnknek formaiabannis, mind az haromnak ielen kel lenni, Mint Christus paranczola Matt. 28. Mennierek el taniczatok minden nepek, meg kereszteluen ökött arianak fiunak es Szent Leleknek neueben.

Ioan 14. En kerem az ariat es mas vigatalot ad rinekek Ioan. 16. Azki engemet berte hozzaia megunk

giönk es vele maradont.

2. Cor. 15. Azt mi Vrök Iesus Christusnak kedue
es az Istének bereteti, es az Szent Leleknecebelterese
legien ti velerek.

1 Ioan 5 Harman vannak az kik bizonyagot ter-
nek az menbül, az aia az ighe, es a Szent Lelek, es
ez e harom egy.

IIII.

Hizem azért es valloim Istének, es mindenható te-
remtőnek lenni az örökke valo aiat.

1. Cor. 8 Noha vadnak kik Isténeknek mondat-
tatnak, de nekőnk egy Istenőnk vagion ki az Aitia.

Gal. 1. Pal Apostol nem embertől sem emberek
altal hanē az Christus Iesus altal, es az aia Isten altal.

V.

Azonkeppen hiszem es vallō hogy az Iesus Chri-
stus, az Istennek fia legyen, nag mindeneknek felette
aio, örök mindenható es igaz Isten, vegheterlē böl-
czesegű, változhatatlan es halhatatlan, az aiaual e-
gientlő, minden allatoknak földnek mennnek, Tenger-
nek, es mind ezekben valo allatoknak lathatoknac es
lathatatlanoknak, hatalmas teremtdie es meg tarroia,
ki egientlő keppen az aiaual tisztelendő es örökke al-
dando, es mind az angialok:ul s mind emberektul
imadando.

HOGY Nagy es igaz ISTEN Lajien.

Ioan. 1. Az ighe Ist n vaia.

Actor. 20. Legeltetsetek az Isten ecclesiaiat kir az

ű sa-

ú saiat veresuel váltott meg.

Ioan. 20. Tamas mond en Vrami es en Istenei.

Rom. 8. Mel' atiak közzül valo az Christusus test
berent, ki mindeneknek földite mind örökre aldan-
do Isten.

Phili. 2. Ki mikor Istennek formaiaban volna,
nem vele ragadomannak lenni, hogy egienlő volna
Istenhez.

Act Titum. 2. Isteni felelembé el'ünk ez vilagon
Varuan az nagy Istennek, az mi iduðsító Iesus Chri-
stusonknak dicðsèghes el'üvetelit.

1. Timor. 3. Keresegnelkül az keresztiensegnek nag-
titka ez hogy Isten ielent meg az testben.

Col. 2. Eð benne lakozik az Istensegnek, minden
tellielsege volta berent.

1. Ioan. 5. Ez è siu igaz Isten es örökk élet.

I V D A S Alattomban be czuztanak nemine-
mü emberek kik regen erre è karhozatra rendeltet-
tenek, ki amaz egedül valo gazdar az Isten az az, az
mi Vronk Iesus Christust ragaggiak, Ihol egiedül va-
lonak, gazdanak Istennek mongia, a kit az eretnekek
meg ragadnak, soha penig az atiat eg eretnek sem
ragatra meg. De az ő Testamentombannis niluan
bizonitatik az Christusnak Istensege, mert sok helic
az Angiall ki soha az atia nem lehet Ichouanak ne-
vezteric, soha penig egiebnak nem adatik tulaidon-
keppen ez è neu, hanem csak az mindenható Isten-
nek.

Gen. 32. Iacob gőzkodik az Angiállal, mely Angiál
Ofeas, Cap. 12. Ichouanac es seregeknek Istenének
neuez, Ilmeg Exod. 3. Angiál mond Moyles hogy
neki meg jelent az czipke bokorban, ki magat le-
beknek es Ichouanak neuezi, Mert azt mongya ezt
mongiad az Israel fiainak, A lezek küide engemet ti
hozzatok Ilmeg azt mongiad: A lehoua az ti ariatok-
nak Abrahamnac, Isaacnac, Iacobnac Isten e szaz an-
giál ő maga Christus Iesus Istennek neuezi.

Mat. 12. Nem oluastatok az Moises kőnuebē mi-
keppē bolt legien Isten ő neki az czipke bokorbol.

11. M'odbor mert elohimnac lenki regiedül valo
semek az iras sohol többet az egy Isténel nē neuez,
de az Iesus Christust giakorra, elohimnak mongia,
mint Ge. 32. az tusakodo Angiál.

Psal. 45. Az te kiraly szeked elohim örökke valo,
Ilmeg meg kent reged ő elohim az te elohimod.

III. Harmad' or mert ni'uan Istennek es velonk
valo Istennek mongia Elaias Cap. 7. es 9. sócerős
Istennek vgian ottan.

Hog ueghatetlen beolczesega legien.

Istennek bölczesegenek neuezzerik 1. Cor. 1. Col. 2.
Ioan. 1. Mostā elmeritük meg hog' tuez mindeneket.
Ioan. 21. Peter mond. Te tuez mindeneket.

Ioan. 2. Az Iesus nem biza magat az Sidokra mere
esmer vala mindeneket, es nem vala lükseg hog' vala-
ki üneki bizonsagot tenne az emberről.

Apoca. 2. Hogy mindē Ecclesiak meg orczeg, hog

en va-

en vagiok ki az süet es veseket visgalom.

HOGY eorékke Valo Legien,

1. Petr. 3. Az mondgia Peter Apostol hogy meg Noach ideiebennis el mēt Christus, es predical otaz engedetleneknek.

Luc. 10. Senkinem ölmeri az ariat hanem csak az fiu es. a kinek az fiu meg akaria ielenteni, Niluan vagion penig hogy vilag kezdeti öl fogua mind ölmer-tek az ariat az hiueks, a valasztottak, tehát az Christo tanította akoris űket.

Io. 8. Bizon bizon mondō ti nektek, minek elōtte Abraham volna, en vagiok, ezekböl meg teccik, hog volt az süztöl való sületcsnek elōtteis.

De niluabban örökke valo volta e kezeti zende bi.

konfagokból meg teccik.

Pro. 8. Mond magarul az bölcseseg kit SZENt Pal. Christu(nak mōd lenni: Az Iehoua birt engemet az ő vtanak kezdetiben az ő czelekederi elōt attúl fogua öröcktül fogua feiedelemfegem volt, kezdetül fogua az föld elōt, Mikor az egheket keziti vala or valak.

Esa. 41. A IEHOVA Isten ezt mongia en vagiok az elō es az vtolso, ezt magarul mongia Christus Apoc. 1. Monduan, en vagiok az elō es vtolso es ki meg holtam vala es imelek. Niluan tehát ha elō, örökke valo, mert ha valami elōtte volt volna csak eggis tehát masodiknak vag harmadiknak kellen magat mondani.

Ioan. 1. Kezdetbē vala az ige, ez vilag penig Moy-
ses mondala berrent kezdetben teremtetek, tehát ha
akkoris volt az ige, niluan örökre valo, mert az
előttemmit Isten nem teremtet, mert ha teréret volna
Moyzes nem monhatna, hog leg először teremtetten I-
sten á menniet es az földet.

Ioan. 17. Aiam diczdicz meg az te fiador azzal az
diczösseggel á ki volt ennekem te nalad minek előtte
é vilag lenne.

Colo. 1. Szent Pal minden teremter allatoknak
első bölörtének neuezni niluan taharidősebb mind föl-
dnel mennel. Vgian or azt mongia, es ő penig (az az
á Christus.) mindeneknek előtte vagion.

Hebr. 1. Az fiurol mongia, te Vram kezdetben te-
remtet az földet, tehát volt az előttem mert soha ter-
emtet nem lehetet volna.

Hog Mindenható legen.

Hebr. 1. Mindeneket tart az ő hatalmátságának i-
geieuel.

Ioan. 5. Valamit az Atia czelekedik ezeket az fi-
uis egienlo keppen czelekeddi.

Math. 28. Adator ennekem minden hatalom föl-
dön es mennien.

HOG Valtozhatatlan es halhatatlan Legen.

I. Mert mindeneknek fölöttre valo nag es igaz min-
denható Isten, ehez penig valtozas nem fer mint ir-
uan vagyon:

Jacob. 1. Minden io aiandek onnan föllül vagyon

B

az vila;

az világságnak arriatui kinel ninczen el változás a
vagy viszá tereinek arniekozása.

Es Malach. 3. en vagiok az Vr es el nem változom.

II. Math. 24. Az föld az menni el mulnak de az en
bezedim el nem mulnak.

III. Attiaual egenlő az Istennek formaiában.
Philip. 2. Az Aria pedig kerlegnekül változhatatlā
es halhatatlan.

IIII. Mert őrdk eleinek mondarik. 1. Ioan. 5. Ta-
hat hog halhatna meg, vagi hog változharneiek el?

V. Hebr. 1. Az fiurul mongia, Te vram kezdet-
ben az földet fundalrad es az egek az te kezédnek al-
koruani, űk el vesznek, te pedig meg maradcz, es mint
az ruhazat meg kopnak, es mint az kötőst meg ran-
czolod őket, es el változnak, te pedig vgia az ő vag es
az te eszendeid el nem foginak, ha amazok el válto-
znak, ű pedig vgian azom. rahar változhatatlan ű, ha
pedig változhatatlan, bizon halhatatlanis?

VI. Sőt Ioan. 10. Hol azt mondgia. En vagiok az
vr, az igaság es az elet, ha oli elet hog malnak eleter
ad, bizon halhatatlan.

Ioan. 11. En vagiok az föl. tamadas es az elet.

VII. Ioan. 5. Miképpen az Atianak eleter vagi-
on ő magaba vg ador az fiunakis eleter lenni ő maga-
ban, rahar ha olian magabā valo eleter vagion, mint
az Atianak halhatatlan elű Istennek kel lenni.

Hog pedig meg holt az testben holt meg.

De meg abbanis babad hatalma volt volna, ha

meg

meg hadgia testben ölni magatá vagy nem mint.
Ioan. 10. En le teszem az en lölkömet en tőlem, es is-
meg föl uestem eűret, senki en tőlem el nem vesi azen
lökkömet. De hatalmam vagion hog le tegiem azt,
es ismeg föl vegiem, kit soha igazan nem mondhatna,
ha az elnek kut feie nala nem volna.

Hog egienlec legyen az Ariatal.

Zach. 13. Szablia ramadgi föl az pástor ellen, es az
firiu ellen, en tarsom ellen, azt mődgia az seregeknek
Istene, verd meg az pazzort es el ozolnak az iuhok.

Ioan. 5. Igiekeznek vala az Sidok hog meg őlnciek
az Christust, mert nem csak meg feirdite volna az fő
barot, de az Istentis saját artianak mondra volna, e-
gienlőie teuen magar Istenhez.

Phil. 2. Kimikor Isten formaiabá volna, nem vele
ragadomannak lenni hog Istennel egienlő volna.

Hog minden allatoknak Hatalmas teremteie Legien.

Ioan. 1. Mindenek eű általa teremtettenek es ű
nala nekűl semmi nem let, azok közzűl az kik löttentk,
vgian ottan: Ez vilag ű általa teremtetet.

Ioan. 5. Az en Ariam mindez kedig munkalkodor,
es enis munkalkodom.

Ioan. 5. Valamirez en Ariam czielekedik azokar
egienlőkeppen az fiuis czielekedí.

Colos. 1. Ő általa teremtettek mindenek kik az
menben vadnak, es kik az földön, latharok es latha-
tarlanok, akar bekek legienek, akar hatalmok, akar
uralsagok, akar feiedelemfgek, mindenek ű általa,

es ő rea nezuen teremtettenek, es mindenek ő általa
allanak meg.

I. Cor. 8. Nekünk ég vrunk vagiő az Iesus Chri-
stus, ki által mindenek vadtak.

Hebr. 1. Hozza Szent Pal elű az David monda-
sat Psal. 102. Es azt mondgia hog Christusrol solta
ezt az Prophera: Te kezderbē vram az földet fundal-
rad, es az te kezednek alkotvani az egek. Effele mon-
dasokat penig csak heaban vonzak az eretnekek az
masodik teremtesre, vag vionnan valo sületésre:
Mert az földet menniet es az egez vilagot, kibē elegen
vadtak az gonozok, es kik az Iesus Christust nem
vőttek, es az menniej Angialokat kiknekis terőmtőie
az Christus, soha ű vionnan nem sülte, hanem csak
az valasitor fiakat, regen meg atkozra azt az Istennek
Lelke Iere. 10. monduan. Az Istenek kik az földet
menniet nem teremőttek, el veszenek ez földről es
az eggh alol.

Valaki azért ragadgia, vag az Christusnak igaz I-
stenseget, vag nem őrőcke valo, igaz, nag, bölcz, min-
denható es teremő Istennek mondgia, hanem vag
hog az Atria Istensege lakik az ember Christusban,
vag hog Isteni meltosagat főlekesittet, atkozot le-
gien az.

*Hogy egyenlő keppen tisztelende es imadandó legyen az
Arianal.*

Ioan. 5. Hog mindniaian tiszteeliek az fiut mipep-
pen tisztelek az Atriát, valaki nem tiszteeli az fiut nem
tiszteeli az az atriatis.

Ioan.

Ioan. 11. E Lazar betegsége nem halalos de boczat-
tator az Isten diczölegeiert, hog ez által diczöcsesek
az Istennek fia.

Ioan 14. Hízteke Istenbenzen bennem is hidgierek
Hebr. 1. Imadgiak eüret mind az Angyalok.

1. Cor. 1. Kegieiem es bekeleg legien az Istennek
Ecclesiaianak, ki yagion Corinthusban, kik megben-
teltertenek az Christus Iesusban, az hiuatalos bentrök-
nek, mindenekkel valakik segítségül hijak az mü vrük
Iesus Christusnak neuet minden helien.

VI.

Hizem hog az Szent Lelek, vegheterien termese-
tü bölczelegü, es mindenható, io, Szent, szabad, te-
remtö es öröke valo Isten legien, es maganak valo
fiemeli, es nem csak valami ereie legien az Istennek.

Valaki azért az Szent Leleket ragadgia öröke valo
es mindenható Istennek lenni, hanem vag Istennek
csak oly ereienek, es aiandekanak kiuel meg bentel
bennünket, de ig hog ne legien elő fiömeli, vag pe-
nig bennünk teremtet vijsagnak mondgiaarkozor le-
gien az.

HOG ISTEN LEGIEN.

Actor 5. Peter mond annaniasnak, miért hazudal
az Szent Leleknek, minem embernek hazudtal hanem
Istennek.

Math 28. Szinten vg paranczolla Christus hogy
meg kereztekedgiünk az Szent Leleknek neueben
mint az Acia es fia neueben, niluan tahat ollan Isten.

1. Cor. 3. Nemi tuggiaroké hog' Istennek templo,
mi vagyok, es az Istennek Lelke lakozik ti bennetek-
bizon ha az Istennek Lelkenek bennönk lakasa miat
vagiank Istennek templomi, Isten tahat.

Ela. 6. A Iehoua küldi el az Propherat illien kö-
uetseggel, menniel mondgiad, haluan, halliarok es ne
erezetek ezt penig az Apasfal Acto. 28. Az Szent Le-
lekre magiarazza monduan: Igazan bolot az Szent
Lelek, Elaias Prophera által az mi Atiainknak mon-
duan: Menniel ehez az nephez, es mögiad, haluan hal-
liatok es ne erezetek niluan tahat Iehoua Isten az
Szent Lelek.

Hog' vegheterlen természetű legien.

Vgian azon, eg Lelek egy szermind minden vala-
zotfiakban es meg az egieb teremtor allatokbannis,
iollehet különböznek az aiandekok 1. Cor. 12. Tahat
vegheterlen természetű 1. Cor. 3.

Hog' uegheterlen beolcsesegű legien.

Mert ű bolt az Propherak által 1. Per. 1. 1. Cor. 2. az
Isten titkait senki nem tuggia, hané csak az Isten Lel-
ke mert az Lelek mindeneket meg visgal meg az Iste-
nek mellegetis.

Hog' mindenható legien.

Mert Istennek ereienek mondarik, tahat ha az Isten
mindenható, niluan az eű ereieis.

1. Cor. 12. Mind ezeker czelekedi vgian azon eg
Lelek.

Hog' io es Szent legien.

Pfal.

Pfal. 143. Az te io Lelked vezérlien engemet, kő-
zöléges neue penig ő neki Szent Lelek az irásban.

Hog Babados legien.

1 Cor. 12. Olmogattia az Lelek kinek kinek az a-
jandekor á mint akarja.

Hog teroemű Legen.

Ge. 1. Az Istennek Lelke lengedez vala az vizeken.

Iob 26. Az vrnak Lelke ekeltörte meg az eget.

Luc 1. Az Christus testének az szűz meheben valo
terőmése es alkotása az Szér Leleknek tulajdonitatik.

Hog öröcke valo legien.

Hebr. 9. Az mi paponk az öröcke valo Lelek al-
tal aldozta meg magát, couabba ha az Istennek ereie
az Szent Lelek soha erőlen nem volt, tehát mind ör-
öcke valo az erős Atia Istennel.

Hog semel legien.

Az semelt mikor hallod ne gorombalkodgial az
Erdeliekkal, kik katabaialnak hog az irásban nincz az
semelnek neue, mert az dolog á mit semelnek sok-
tunk hini az az, ki valami elű, es magának valo allar,
mint Peter, Pal, Gabriel Angial, nem valami valto-
zando allar, mint az feketeleg vag feierleg, sem okra-
lan mint az ökör, niluan meg talaltatik az irásban, de
azért veselkednek az tudatlan kölség elű az igeröl,
hog az ű alnoklagokat eszökbek ne vehelsék, mint
hog az Szent Lelket Isten ereienek mondgiak lenni,
azt akariak hog ne ercz meg miczoda erő legiű, azért
nem hadgiak az semelt emlitened. De mit gondolz

te effele

re effele sarannak edemnek baromifagókkal, lásd meg ha eldic, ertdic, valofagose, maganak valo e az atiarul es fiutul, meg valasztatotte az Szent Lelek, Ezt ha az irasban meg talalod, hid el hog noha Istennek ereje az Szent Lelek, de oll erd ki semel legen mint az kő-uetkőzendő iralok meg bizonyitak.

I. Mert az Szent Lelek Isten, ertő bölcz es szabad allat mint immar meg bizonyitottuk, tehát semeli.

II. Mert sok fele czelekederet tulaidonit az iras neki, ki semminemű indulathoz nem fer hanem csak az valofagos semelhez, mint.

Math. 10. Nem ti szoltok hanem az ti atiarok Lelke.

Io. 15. 16. Vigasztalonak neuezterik, es vgian ottan: Meg feddi ez vilagot az bűnről, az igazsagrol es az itiletről.

I Timoth 4. Az Lelek niluan mondgia hog lefnek kik az vtolso időkben őrdögi tudomát halgarnak

III. Meg bizonyituk aztis hog terdmtö legien, tehát semel.

IIII. Az iras meg valasztia az aiandekot es az aiandek oltogato Lelket. 1. Cor. 12. Tahat nem lehet az az erű csak, kit Isten aiandekoz az hiueknek.

V. Maganak valasztia es hia az Lelek az Apostolokat Acto. 13. Monda az Szent Lelek: Valasztok el ennekem Barnabast es Saulust arra az dologra kire en űket hitram.

VI. Az Christy köröztségekor lathato es tapaztalthato formaban es galamb kepeben ielent meg, effele

első kepben valo meg ielenes penig nem illik valami
qualitathoz, hanem semelhez.

VII. Eggűe samlaltank, az ariatual es fiuual az mi
keresztégünkben, de hog az Atria semel legien es az
fiu, az ki teljiessegeel barom nem akar leni soha nem
ragadhattia, tahat ezis semel, mert ha nem az volna,
az mi keresztégünk kettős volna.

VIII. Az Christus Iesus az Szent Lelker mas vi-
gazzalónak mondgia tülenel tahat mint ű maga ezis
oilian elű semel.

VII.

Hizem hogy az Atria örök időnek előre sülte
az ű fiat az ű allatiabol, es ű sem sületeretett sem te-
rőmettör sem szarmazot mastul senkitul. Hizem hog
az fiu sületeret az Ariatul örök idekrul foguan ki bi-
zonios időben ez vilagrais boczaratuan az Ariatul,
fől vőtte az emberi testet az süznek meheben, az mi-
enkhöz mindenben hasonlatost büntul el valuan, hog
minekünk Christusunk lenne az az paponk eszközben
iaronk Prophetank es kiralionki, igaz Isten leuen es
igaz ember, es mindeneknek kik ű benne biznanak lé-
ne meg szabaditoiok meg tartoioiok es öröke bodogi-
toiok.

Valaki azért az fiu sületeret az süznek mehetül
kezdi el, es annak előtte ragadgia voltnak lenni az Is-
ten fiat, vag penig emberseget ragadgia, es az ű eg se-
mellieben két természetit, vag az ki mas közben iartot
es idűzítő keres ennel az Istennek fialal es test se-
rent Daidnak maguanal, atkozot legien, mint az ira-
sok meg bizonittiak.

Hog örökre születet Legien.

Pfal. 2. En fiam vag te, en ma születek regödet.

Heb. 1. Ki az atianak diczösegének fene es az ű al-
lartianak ki metczet billiege.

Rom. 8. Ki az ű tulaidon fiamak nem kedueze.

Colo. 1. Ki Istennek kepe es első szülöt minden
terömtöt allatok közzül, niluan tahat öröktül foguan
születet.

1. Ioan. 5. Vagionk az ű igaz mondo fiaban, ki igaz
Istē, tahat az meniben igaz Isten anniban fia es szülöt-
te Istennek, az penig örökke valo termezethez kepest
vagian.

Ioan. 5. Meg akariak vala űtet ölni az Sidok, hog
az Istent saiat atianak mondra volna, egienlöie teuen
magat Istenhez.

Ioan 3. Vg szerete az Isten ez vilagot, hog az ű
eggyetlen eg fia adna erőtte.

Heb. 1. Es sok helic egiebüt mint oda föl elű fiam.
laltuk terömtönek mondatik, bizon tahat regen az
előt szülötöt minek előtte el kezdene az teremest.

Vegezetre oda föl meg bizonituk hog az fiu öröc-
ke valo Isten legien, bizon tahat öröktül foguan szü-
leter az ű atiatul.

*Hogy az fiu el küldetet legien az atiatul az emberi ter-
snek föl vetelere.*

Galat. 4. Mikor el idue az időnek telliesége, el
boczara az Isten az ű fia, ki születet az assioni atiatul

Ela. 9. Giermek születet nekünk es fiu adatek ne-
künk.

Ela.

Esa. 7. Imé az szűz meheben fogad és szűl fiat.

HOG Ez e fia legjén minkünk Chriftusjunc.

Pfal. 110 Te vag' öröcke való pap Melchisedekch,
papnak rendi berent

Rom. 4. Ki meg holt az mi bineinkert, fel tamadott
az mi meg igazulafunkert

Daniel 7. Mich. 4. Luc 1. Vrakodik az Iacobnak
hazā mind öröcke es ez ű orsagarak nē lesé vege.

Deut. 18. Acto. 7. Prophetat tamazt ti nektek az
Isten az ti atiatok fiai közzül űter halgalsatok.

Hog ket egez termezetű Legjen.

I. Eg' arant hivatartik Istennek fianak es embernek
fianak.

II. Immar meg bizonyítottuk hog' igaz Isten, Szent
Pal penig az testben mindenkeppen hozzank halon-
latolnak monga lenni az bűntől meg valuan.

Gen. 4. Eva veluen hog' az ű el ű fia volna az meg
igirt Messias ig' sol. Meg talalram az firfiut, Az leho-
uat, firfiunakis lehouanakis mondgia

Esa. 7. Emmanuelnek neuezterik ki annit testé mint
velünk való Isten.

Szent Iános az mōdgia az ighirűl. Cap. 1. Hog' mint
eg satorban vg' lakozot mi köztünk.

Iere. 23. Vgian azon eg Messias Daidnakis cszo-
motaianak, es lehouanakis mi igazsagunknak neuez-
terik. Ioan. 1. Az ighe teste lűn.

Rom. 1. Az Daidnak maguabol test berent meg
bizonyittator Istennek fianak lenni.

Rom. 9. Test szerű az ariaktul való ki adot Isten,
meg valattia it eggik természet az masiktul.

Phili. 2. Az Istennek formaiaban egienlő Istenhez
az bolgai formabā emberhez hasonlaltsagaban mō-
dattatik lenni.

1. Timor. 3. Isten ielent meg az testben.

Hebr. 2. Nem Angyalokat vōt űl, hanem Abra-
hamnak maguat vōtte űl.

1. Pet. 3. Meg holt testben, meg eledet lelekben,
ki által meg Noe ideiebennis predicallor.

Hog az benne bizaknac egiedűl való iduőzűdűk legien

Ioan. 3. Mikeppen Moyzes fel emele az kegűt az
puztaban, Ig kel az embernek fianakis űl emelterni,
hog minden valaki lattia az fiut es hűsen ű benne, el
ne vesűsen hanem őrdk elere legien.

Vgian ottan, az ki hűsen az fiuban őrdk elere va-
gion, az ki penig nem hűsen az fiunak az eleret nem
lattia, hanem az Istennek haragia marad raita.

Acto. 4. Ninczen senkiben egiebbe az iduűseg
mert nem adator eg alat mas neű az ki által kellene
nekűnk meg tartatnunk.

Acto. 15. Az Iesus Christus kegelmebűl, hizzűk hog
mies űduűzűlűnk mint az ariak.

VIII.

Hűsem hog az Szent Lelek szarmazik őrdke az
ariaul es fiutul, es hog eleitűl fogua az hűekben la-
kozor legien mint Istennek templomiban, es hog ű al-
tala bol-

rala bol tarak legien az Prophetak. Kipunkold napian
tizes nelunek latharo kepeben kilderet az Aiatul es
fiuul az Apallalokra, es minden idoben adatraok az
biucknek, hog azokat meg vilagositza, meg bentellie,
minden igalsagra vezeretlie, oktassa, vigasztalja ba-
toriczia es az orok életnek bizonyos remensegere meg
peczietollie.

Hog szarmazxek az aiatul es fiuul.

Ioan 15. En el kuldöm az vigasztalor, ki az aiatul
szarmazik.

Ioan 16. Az engemör dicziör mert az enimböl ve-
sen. Minden valasztasnekül nehol Aia, nehol fiu lel-
kenek neueztetik.

*Hog minden idoben mind az o mind az vy Teflamen-
tombeli biuckben lakozet Legien.*

Rom. 9. Az kiben az Christus Lelke nincz nem
öue az tahar az Szent ariak mind el velzenek volna
hog ha ez è Lelk meg nem bentölre volna öker.

Ephe. 1. Minek vrana hittetek az Christusban meg
peczieteltettetek az meg igirt Szent Lelekkel.

1. Cor 6. Nem tudgiaroke hog az ti testörök az
Szent Lelknek temploma ki ti bennetök vagion, es
kir Istentül vörterök.

Hog az Prophetak ö általa szolttek legien.

1. Pet. 1. Erröl az idödségröl tudakoztanak az Pro-
phetakis, vizsgáluan mi idöre bolna az Christu'nak ö
bennök valo Lelke.

2. P. 1. Mi nem emberi akaratbol hozattatol vala-
C ij ha ki

ha ki az Prophetia, hanem az Szent Lelekül hordoz-
tatuan boldortanak az Istennek Szent emberi.

Hogj igazgato, tanito, meg Szentölő es vigaztalo Legyen.

Ioan. 5. Mikor elű az vigaztalo kit en küldök ti-
nektek az atiatul, az igazságnak Lelke.

Ioan 16. Az igazságnak Lelke veztereltetek min-
den igazsagra.

Ioan. 14. Az vigaztalo kit el küld az Atia en ne-
uemben meg tanit titóket minden iora es mindene-
ket ezótökben iurat ti nektök.

1. Cor. 6. Meg fű róztettettek meg Szentöltettetre-
tek meg igazultatok az mi Vrunk Ielusnak neueben
es az mi Istenünknek Lelke által.

Ephe. 1. Meg peczieteltettetek az igiretnek Szent
Lelkevel, ki az mi öröksegünknek Szalugia.

S V M M A.

*Hisszem vallom es imadom az' eg földnek mennék te-
rőtőiet, ki az atia fia es az sent Lelc. eg*

alartban három peng az Semelber,

mert az Szent irasnak a mine

az rövid irasbol meg

teozik, értelme ez

es minden idő-

ben az Ecclesia

ig erter az

Isten fo.

löl.

F I N I S !

A Z M A S O D I K A R =
T I C V L V S R V L A Z I S T E N N E K
Ő R Ő K I D Ő K N E K E L Ő T T E V A.
L O V A L A Z T A S A R V L.

Zabade az keresztien embernek tudakoznia az Isten?
nek valasztasarol?

Zabad es szükségis es haznosis.

I. Először mert a mint Szent Pal mondja minde-
nek az mi tanusaginkra irattattanak meg, azért hanē
akarta volna Isten hog erről tudakozzunk, soha sem
irator volna semmit felőle.

II. Masodszor mert ebből az mi időűségünknek
erős fundamētomat ilmeriük meg ha meg értiük hog
Isten szeretet es valasztot bennünket az időűségre, mi-
nek előtte ez vilagnak fondomētomi fel vettemenek
es tudgiuk hog az Isten a mit egy szer el vegezet soha
fől nem bonria.

Ha panig miraitonk allana az mi időűségünk szaz
zor életünkben el veszenük, ezzel biztattia Christus
az ű iuhait Ioan. 10. Az en iuhaimat senki kezemből
ki nem ragadgia.

III. Harmadszor, mert ez è tudomani fel inditia
az hiueket az Szent eletre, hog ezzel az ű Isteneket, ki
őket őróktól foguā valasztotta es, szeretet diczi őitczek,
a mint iruan vagion: Valaszt a minket, ő magaban
hog szeretek lennenk es meg segihetetlenek ű előtte.

IIII. Negiedzer hog'innenis kiki meg ismerie az
ú erdőmenek semmi voltat, mert mint hog' azok id-
uőzűlnek csak az kiker Isten valasztot, azokat pedig
valasztotta Isten meg ez világ elűt. Microda erdő-
mőkert valasztotta ha meg ingien sem voltanak.

Tahat mind elet mind vrollia az mi iduőszegűn-
knek sűg csak az I S T E N kegielőmből Rom. II.
Az maradék iduőzűl az kegielőmből valo valasztas be-
rent.

V. Ötödűr hog' senki iduősseget ne varia az ő te-
sti saizalabol, bar az Szent atiaknak aniaknak magza-
ti legenekis hanem csak az Isten kegielméből.

VI. Hatodzor, hog' senki az Istennek fogadasinak
es igiretinek igazsagarul ne kerelkedgiek, latuan hog'
nem mind iduőzűlnek, mert hog' az Abrahamnak ma-
radekinak őtre Isten az igirető, de lattiuk hog' iob re-
sē ennek el vesē. It ebben immar azt tanulluk, hog'
marad meg Istēnek az ű igireti, ki iollehet közésséggel
igiri, de azért tudgia kiczi odak legének az igaz Abra-
hamnak magzati. ig'bol Christus Ioan. 10 Ti nem hi-
srek mert nem vartok az en iuhaim közéssűl.

VII. Heredzer hog' az hiuek es kiualtkeppē az ra-
nitok biztalsak magokat az botrankozas ellen mely
tamad az hiueknek keues voltokbol, hogy lattiuk me-
li igen keuesen legienek az kik veszik az Euangelium-
ot, es azok közéssűlis meli lokan vadnak kep muratok,
á mint Esaias panazalkodik Cap 53. Vram kiczoda
hitt az mi predicallalunknak.

VIII. Nöczedzör, mert az Istennek hozzánk va-
lo nagy szeretetét sohonnán inkább meg nem tudjuk
bőszülni, mint innen mikoron lártuk hog az meli
örök idűségget mi velőnk közlör, ez vilagnak job re-
szetül meg vonta azt, Es ig indításunk az alázatóság-
ra es haladásra

*Etiam de en azt mondom hog nem székség bozankozasia
na'ó tudomani hirdetni minem az valasiasrol ualó sententia mert
nem'eliek ketségben esnek nem'eliek pedig elhíven hog valasztatta-
nak a uag keśsegek leuen benne semmire nem igyekeznek hanem
az ő esise keuanjsaga zerint elnek.*

Vg vagion hog ez tudomanban sokan meg akad-
nak.

I. Nemellick niluan keśsegekben esnek mint Spi-
ra Ferencz.

II. Nemellick tellies eletekben nagy felelőm-
ben maradnak miatta nem tuduan ha valasztattake
vág nem

III. Nemőillick azt valuan hog az Isten az kit elua-
lástott soha ki nem eshetik akar mi bűnt czielekedg-
iekis Isten kedueből, ha kit pedig nem valasztott so-
ha oly iambor nem lehet hog Istennek kedueben iu-
sson, el mennek minden vetőkben es az ű tetteknck
keuanjsaga szerint elnek egieb effelekis vadnak. De
mindezők nem ebből ez tudomanbol szarmaznak, ha-
nem vág azoknak vetők az kik nem igazan magia-
razak, vág azoke az kik nem igazan veszik, mert ű ma-
gaban bent es gőniőrsűseges tudoman ez, mint az bor
Isténnek io terēm őit allatia, de karara vagion az em-

bernek az ki még resegül tüle ekkeppen minden ió
dolgokkal gonolul elhernek az emberek. Sőt az mó-
dani hogy magaban karos tudomani ez nag' kisseb-
segere elsik az Szent irasnak es az Szent leleknek is, ki
semmit nem irator hanem mindent az keresetlenek-
nek haznara es iduölsegere, errül oda harra is meg
emlekdzünk de chiak mi iol magiarazzuk es iol ve-
giük, sok hasznat veszuk

*Az magiarazonak mint kell elő menni ebben az tudoman-
ban es az halgatóknak is mihez kell magokat tartani;*

I. Először meg lassa minemű halgatoi vadnak ió
fűdaltrake immar es tudosoke az hirnek agazattiabá
a vag' meg igé gígek, ezeket Szent Pal ertelme szerint
teiel kell még tartani, mert az kemeni etket el nem
szennuedhetik, azért az valasztást igen oúa es ritkan kel
előtűk forgatni, de az kik immar tudosok, azok előt sa-
badon predicalhattiuk.

II. Másodszor meg lassa az magiarazo minemű
rendel kel magiarazni, mert iollehet az mi iduölsegün-
knek meg szerzeseben leg' előliar az valasztas, mind az
altal mi nekünk leg' vtol kel annak ertelmere men-
niünk, es, először az hiuaraló es hiten kelet kezdenünk,
mint Szent Pal tanit Rom 8. Az kiket el valasztor e-
zeket elis hitra, az kiket hiuor ezeket megis igazitor-
ra, az kiket meg igazitor ezeket megis dicziditotte,
Agoston homilia in Ioan. 35. Iutottunk az hirnek v-
tara ezt erőlsen meg tarctiuk, es vizen minket a Ki-
ralnak hazaban, meliben minden tudomannak es böl-
czieságnak kencziei be rekeztettenek.

III.

III. Harmadzor, soha senki ne merien isten barmul bolani az valasztas felül, hog ha nem valasztattal soha anni ior nem czelekedhetel hog iduözü i, ha penig valasztattal soha anni gonozt nem tehecz, kiert el vel, mert effele sok az hitetlenekhez illenck.

III. Negiedzer hog ebben, ez mely tudomanban semmit ember az ű okosagabol ne erczien, hanem az Isten igazienek foliasa szerent, es ebben keresse bizonsagat az ű valasztasanak: Mert valaki azt el hadgia binten oly bolond, mint az ki haionelkül akarna euezni az tengörön, vag barnia nekül rupólni.

V. Ötödör hog soha ne merie Istent czinalni á vag mondani bűnnck okanak, kiül mindenűt menti őr az iras.

Megis en azte mondom hogi nem szabad errül tudakoznunk mert soha senki nem mehet vegere az Isten tanaczianak?

Vg vagion hog Eliaias Szent Palis azt mongia ki czoda ertotte meg az Isten gondolattiar á vag ki volt ű neki tanacziola. De ezt kel ertenünk az Istének tikos tanaczirol, kiker senkinek meg nem ielentör, ezt nem szabadis minekünk vilgalnunk, sör nem lehetis, sör veszedelmefis, mint iruan vagion Deut. 29. Az tikokat had az te Istenednek az mit meg ielentet penig tied az es az te fiaide hog meg czelekedgied azt.

Salomon prouer. 25. Valaki az Isteni fölseget viggallia el niomattarik az dicziölsegtül, azert mi sem akarunk oda fel hagniaz Istennek meg nem ielentet tanacziaban, mint nemöllick azt keuannak hog az Isten

mint eg tablaba vgian meg mutatnaia az ő neuőket,
es nem elegenduen meg az irással többet keuannak.
Hanem az menibē az iras elű bocziat bennünket csak
addig akarunk tudakozni felőle.

*De ne'em vgi teczik hogi az predicalasnak, intesnek es
feddőzesnek semmi hazna nem leszen az embőrok kö-
zöt ha ez tudomannak heliet adonk, mert miért ve-
szekednenk es predicallanank es intenük iora es iduő
fsegre az embereket ha immar regen el vegezte Isten
minek hog kel lenni, kiben egieb nem lehet?*

Vg vagion hog Istennel mindenek el vadnak ren-
deltetuen, de azért az predicalasnak tanitasnak, intes-
nek es dorgalasnak vgian helie vagion, mert az meli
Isten el vegezte az ior minékünk es az örök életet, v-
gian ezen Isten ezt ez eskőzt talalta benne hog az ig-
enek hallasabol iusonk, az ű valasztasabol rendelt io-
knak el vetelere, mint elebbis mondam Szent palbol,
az kiket valasztot azokat hittais.

Azert az kiket nem hūor, sem hi, Istē azokat nem is
valasztotta, sőt az hitetleneknek is kel predicallani, hog
az mell veszedelemre rendeltettenek, arra vg mint
halálnak illartiaual iűsának az Euangelium által, es
meg mostan, meg eruen, az ű igaz karhozattiokat
legienek Isten elűt menthetetlenek.

Vagione inkább valami valasztasa Istiennek.

Igenis, kit ez bizonyagbol meg erthecz.

I. Mert azt mongia az Christus, hog az ti feiertő-
knak minden haia bala meg vadnak bamalratuan, es
hog

hogy csak egy hituan veréb senkieshetik el Isten akarata nélkül.

II. Az íduendő mondasokis azt bizonyítja, mert valamit Isten sok ezer esztendővel foguan meg mondott az Prophetak által, mindennek vég történek, kit soha eleve meg nem mondott volna Isten, ha vég nem vezetne volna hogy legienek, mint az Christulról, születelerül, halalarol es országáról.

III. Mert niluan mongia Szent Peter Acto. 2. hogy az Christust el arultak az Sídok Istennek el vezetett tanacziabol.

III. De ha ennel több bizonyoság nem volna is elég ez mikor azt mongia Szent Pál, valasztot minket az Christusban minek előtte ez vilagnak fondomentomifól vertetnenek Ephe. 1. Vagy az Christus mondasá.

Ioan. 10. Ti nem hisztek mert nem vattok az en iuhaim közül mert az en iuhaim halgattiak az en bezedimer es en ismerem azokat es örök eleter adok űnek es soha öröcke el nem vesznek, sem senki azokat az en kezemből ki nem ragadgia, mert az en atiam ki ennekem azokat Atta mindenneknel nagjobb.

Zolly ehat immar az valasztasról.

Örömet, de hogy jobban ezddben vehetsed, te is illien modon es rendel kergi engömet.

I. Először, Az predestinatorol vagy el kökellestül:

II. Malodzor, az valasztasról.

III. Harmadzor az reprobaciorol vagy meg verestül.

III. Az induratióról es excecatoriól, meg kemitestűl es meg vakításról.

V. Örödzör az valasztásnak tudomaniabol tamadorkeserter ellen valo vigasztalásról.

*Mik külömböz az pred-
stinatio es az electio, az el tökell-
let vegeztes es az valasztas.*

Iolleheth az iras giakorta elegiül velel, de azért kerfele külömbseget talalunk közt k.

I. Elűbör az predestinatio nem nezi mindenik szemelt, hanemi köszönseget az emberi nemzetsegnek idűdssegenek mogiat, a vas a mint Agoston bol az Istennek megbanasának vegezester a kiről bol Christus Ioan. 6. Ez az en Atiamnak akarattia hog mindē valaki lattia az fiut es hizen ő benne el ne vesssen hanē örök elete legien. De az valasztas semeli szerent iar, es kit kit eggienkent az Istennek ruhait be foglal, mint szer Palmögia. Tudgia az vr kiczodak az őuci. 2. Ti. 2.

II. Másodzor, Az predestinatio bolgal mindkerfele mind az hiuekre smind az hitetleneke, az az be foglallia az idűszülendőknek es az karhozandoknak dolgokrol valo vegezesteris Istennek. De az valasztas csak az idűszülendőkre nez, az az, az electio es reprobatio, vag az valasztas es meg veres, mind kettő be foglaltatik az prædestinationak igieben. De ercziönk immar rend szerent mind az háromról, az prædestinatio, Electio, es reprobatio.

AZ PRAEDESTINATIO
vag Istennek el tökeller vegezesterül.

Miczo-

*Atti: Jöda az predestinatio vagi Istennek elöl kellet vege-
ze.*

Semmi nem egieb hanem Istennek öröktül foguan
valo es föl bomolhatatlan, vegzeze kit zerzet maga-
ban az ű bölcsiesegből, igazsagabol es irgalmassaga-
bol az bűnben eszndő emberi nemzersegről, hog no-
ha az bűnert örök vezedelmet erdömlenenek, mind
az által az ű fiaert az Iesus Christulert örök életre föl
vönne mind az hiueker, es csak azokat. Egiebeket
penig kik ezt az ű rgalmassagat meg vtallanak, vg
mint ketzer halaadarlanokat örök veszedelmre ren-
dölne. Ez vegre hog amazokban az ű irgalmassaga-
nak imezekben penig igazsaganak es hatalmassaganak
dicziöseget minden terömröt allatoknak eleiben ve-
rne, mely Istennek decretoma mindiarast az paradi-
czomban, es az vran az Prophetak es Apostalok által
meg ielentetet az Euangeliomban.

Bizonits meg hog örökre valo decretoma legien az Istennek.

Szent Pal 2. Tim. 1. Az Isten iduözitöt minket az
ű elöl kellesebel es kegielmébül meli adatot mi ne-
künk az Christus Iesusban örök időknek előtte.

Bizonits m g hog föl bomolhatatlan es el változhatatlan legien.

Szent Pal mongia 2. Tim. 2. Az Istennek erös fö-
damentoma meg al, iudgia az Isten kiczodak az öuci.

Mala. 1. En vagiok az Isten es el nem változom.

Rom. 11. Az Istennek aiandeki es hiuarallia meg
banas nélkül vadnak.

Ioan. 10. Az en iuhaimnak en örök életet adok es
leiki

senki azokat az en kezemből ki nem ragadja es őrd-
ke el nem veznek.

Exod. 33. Rom. 11. Vgian irgalmas lezek annak a
kinek irgalmas vagiok.

Psal. 33. Az Iehouanak tanaczia mind őrdke meg
al es az ű szüeknek gondolati nemzetsegről nemzet-
segre.

Bizonits meg hog magaban vegezte eze Isten.

Szent Pal Apostai mongia Rom. 11. O Istennek
bölcsiesegenek es értelmének gazdagságanak melle-
ge, vallion kiczoda értőre az vrnak akarattat, a vag
ki volt ű neki tanacziosa, mert mindenek ű tőle, ű al-
rala, es ű benne vadnak.

*Kiczodakat tekellet es vgezet Isten el, vag kiker predesi-
nalt.*

Minden embereket, valahol kik eleitől foguā vag
szüetternek, vag meg szüetternek mind vilag vege-
zetiglen, nemellicket az eletre nemellicket az karho-
zatra.

Prouer. 16. Mindenecket terőmtör Isten magaert
meg az Isten elentis az veszedelmnek napiara.

Mi okai vadnak az predesinationak.

I. Első az Istennek vegetetlen bölcsiesége ki az
veszedelmre valo emberi nemzetsegnak meg saba-
dításara illien modot ralt az Christus által, hog az
hiuek iduözüllienek az hitetlenek el vesibenek.

Mar. 12. Mikor mondanak az tanituanio, vallion
kiczoda iduözülher, monda az Christus, az emberek-
nel ez

nel ez leheretlen, de nem Istennel, mert Istennel minden lehefseges.

Mellik az massodik.

Az Istennek monhatatlan nagio volta, es irgalmasaga ki nem akarja hog telletseggel az ű terömitte allatia el vesítsenhanem hog valami reise megis maradjon.

Ephe. I. Meg jelentötte az ű akarattianak titkar az ű ingien valo io akarattia berint, kit maganal el tekeller vala.

Vgian ottan, ki el rendelt minker az fiuua fogadasra az ű io es kedues akarattiabol.

MELLIK AZ HARMADIK.

Az Attia Istennek az ű fiahoz valo bereteti, kinek kedueiert mint hog mindeneket teremtet vala azon. keppen vg ismeg az ű kedueiert meg akarja valrani hog lenne laiat nepe. Kirul nem cziak az terömitessert, hanem az meg szabaditasertis, öröke az fiu az Attiaual tiszteltetnek.

Ephe. I. Zereter minker az ű berelmes fiaban.

Ioan 5. Hog mindenek tisztellick az fiut mint tisztelik az Attiat, az ki nem tiszteli az fiut az Attiat sem tiszteli az.

MELLIK AZ NEGIEDIK.

Az fiunak az Attiahoz viszonraksaggal valo bereteti, kinek mint hog dicziölegenek örül, azonkeppen az emberi nemzetbegnek kit magacert teremöött vala kervanna sababulaset, hog ig ilmet dicziöitettek az ű bent Attia az bentöktul

E Ioan.

Ioan 17. Mostan meg diczidittet az embernek fia,
es az Istenis meg diczidult ű benne.

MELLIK AZ ÖTÖDIK.

Az emberi nézetsegnek niaualaia, mert noha semmi
iott sem eggikünkben sem malsikunkban nem rálalt ki
ert enni ioual latogatna bennünket, megis az ű io ter-
mészetiből meg banta nag veszedelmünket, es meg ban-
uan el vegezte iduösssegunker.

Ioan 3. Vgserete Isten czvilagot hog az ű fiat ad
na erötte, hog minden valaki lattia az fiut es hiszen ű
benne el ne veszen hanem örök elete legien.

MELLIK AZ HATODIK.

Az Istennek az pokolbeli ördög ellen, természetün-
knek rontoia ellen valo igaz es meko haragia ki nem
cziaak ű magat, hanem hog Istének bozzut regien min-
ketis el szakazta Istentul, hog azért Isten ellen ne tri-
umphalna es ne kerkednek, vegerte örökiül foguan
hog neki feiet meg törne, orkagat el rontana, es az
emberi nemzetöt az ű birrokabol ki vaina, Ezt erezuen
az ördögök mödgiak az Iesus Christusnak, Iesus Istének
fia, miert idtel idő nap elűt el veszeni minket. Mat. 8.

MICZIODA MODGIA ES RE-

gulaia vagon az Predestinationak.

Cziaak az Christusba valo hit es hiterlésség mint az
Euangelion meg mutatja es az bentlanosnal nülán
mongja az Christus: Ez az en bent Auiamnak akara-
tia hog minden valaki lattia az fiut es hiszen ű benne
el ne veszen hanem örök elete legien, az ki penig nem
hizen immar el karhozot.

cahat

TAHAT AZT MONDA DE HOG
az hitert predestinalt Isten bennünket?

Semmi keppen nem mint ezennel megis bizonyi-
tom ha az valasztasról szólok, hanem csak azt ielen-
tem, hogy az Isten az idűsségre es karhozatra valo-
rendeletre illen modortalalt, hogy az hiueket idűzítse
az hitetleneket pedig karhoztassa. Noha az hitis csak
ű aiandeka es adgia az kinek akarja.

Ephes. 2. Ingien idűzűkettek hit által, ez sem ti tű-
letek vagion pedig: Isten aiandeka.

II. AZ VALASTAS RÖL

ERTEM. De hogy jobban vegere mehessen mond-
meg immar az valasztas mi Legen? Szent Pál ige-
rűl igere ige magaraza, Ephes. 1. Az valasztas Istének
oll czelekedeti, mellet valasztot minket az fiúua foga-
dassa Christusban, az ő akaratianak io keduetűl, mi-
nek elötte ez világ fondamécomi felvetetnénk, hogy
lennénk zenek, es feghetetlenek ő elötte zeretert által.

MOND MEG NIL VABBAN.

Az valasztas Istennek elmeienek es akaratianak
oll czelekedeti, meliben az ő elűkelleksenek modgia
berint, örökrűl foguan bizonyos es famos emberi be-
meliekert az kőzönleges emberi nemzetleg kőzűl, sa-
iat nepenek ki valasztot, es ezeket világ kezdetinek
előtte vű berette, hogy noha az bűnben elendők vol-
nanak, mind az által minek vanna ez vilagra bűl-
retnenek, fiaert az Christus Iesusert hinaia űket az ő
elmeretire bűndekert meg boczatna, Szent Lelkuel vi-

onnan sülne elerőknek akarmi ideiben, es el kezduen
bennök az ű kegielmenek¹ aiandekar, mind addig se
hadgia it ez vilagon el, miglen az söl tamadas űran
minden ellen az ű orsagaban, kit nekik kelsitöt, es az
örök bodogsagban be vigie, es űbennök vg mint ir-
galmalsaganak edeniben minden legien.

MIERT MONDAD ISTENNEK

elmeienek es akarattianak czelekedetinek?

Mert bõ' czien es szabad akarattia szerent czelekedet
Isten az valasztasban, csak azokat rendeluen az eleire
a kiker akart Rom 9. a kin akart kõniörül.

SEMMINEM ALLE AZ EM-

beren benne kire öröktül foguan nezue valasztot-
ta volna Isten el?

Csak eg czepsem, mert mindeneket ki rekezt az Is-
tennek irgalmalsaga es szabad akarattia Rom. 9. Moi-
sefnek azt mondgia, meg szanom az kit meg szanok es
kõniörülek az kin kõniörülök, Azert az valasztas nem
aze az ki akaria es furtia, hanem az kõniörülõ Istene.

LAM SOKAN ELLENE SZOL-

nak ez sentencianak?

Vg vagiõ mert Origenes azt veli hog egysermind
terõmtertek az emberek Lelek meniorzagban, holot
nemellik verközöt nemellik nem verközöt, es ig min-
denik Leleknek erdõme szeret minck elõtte az testuel
eggiesülne, valasztotta legien nemelliker az eleire, ne-
melliker az karhozatra. Az erdõmõsök penig azt mõi-
giak hog az iõuendõ io czelekedetet nebre Isten, kit

eleue

eleűe meg látot logien. Nemellick pedig az szabad-
karatra tantorognak kit nezer volna Isten, ha az ű ke-
duetueliol elneie á vag nem, hinneie á vag nem az E-
uangeliomnak. Nemellick azt mongiak, hog Istenben
vagian valami ritkos oka egieb az ű akarattianal, de
mindenik hamis ezeknek.

MIVEL HAMIS ITOD MEG

az origenes sententiaiat?

I. Először mert az Ecclesia karhoztatta regen azt az
sententiat, ki az Lelkeket egiserfsmind mongia re-
söntetteknék lenni, mert csak akkor formallia Isté az
Lelket, mikor az annianak meheben az fogonratot
restben aggja.

II. Masodszor, mert ellene mond az Szent Pal, hol-
uan az rebecanak ég halsal lör ket fiarol Rom. 9. Mi-
kor meg ingien sem sülettenek volna, az gyermekek
se iot se gonozt nem czelekettének volna, hog az Isté-
nek valasztas szerent valo rendőlese meg maradna,
meg mondatek, Iacobot szerettem esauot giűldöttem.

MIERT MONDOD HAMIS- nak az erdőmősek sententiaiat?

I. Mert ronria mindőrlű az Euangeliom es sinten-
vgian azon Szent Pal mondata kit az Origenes ellen
hozank elű ezis femiue tezi, sör ha az meg igazulas
mindē czelekőderűnk nekűl adatik, ki csak va ami fo-
liasa az valasztasnak, sokkal inkább az valasztas, ki Isten-
nek irgalmassagabol all ősbue nem fer az erdemmel.

Rom. 11. Mint illies ideiben marasztot vala az Is-

ten her ezet embert, ig mostis az maradék löt az ke-
gelömből valo valasztas szerint, ha pedig az kegelöm
által, nem az czelekeder által, mert ig az kegelöm ke-
geleni sem volna, ha pedig az czelekeder által, immar
nem az kegelömből, mert ig az czelekeder czelekeder
sem volna.

II. Mert az io czelekederis Istē aiādeka es az hitek
es valasztasnak giümölcze Eph. 2. 8 alkotvani va-
gionk terömrették az io czelekedetre, hog azokbā ia-
riunk.

Ezech. 36. Azt mielem hog iariatok az en paran-
czolaimban.

2. Cor. 3. Nem vagionk elegk csak hog gondol-
lionkis valamit, mi magunktul, az mi elegtegünk Is-
tentül vagion.

Iere. 13. Ha az zereccien az ű fekete büret el val-
toztathatja es az parduz az ű cziöppögetet zöret, te is
ior czelekedhetel.

Ephe. 1. Valasztor minket hog sentek es segihete-
tlenek lennek.

MIERT MONDAD HOG AZ
hite sem nezte Isten az valasztasban?

I. Elöször mert természet szerint sohol eg czep hite
sem talalt volna Isten az emberben mert mindniaian
hiteitlenek volunk es haragnak fia.

II. Masodszor mert Istennek aiandeka az hit es az hit-
ben valo meg maradasis, es csak annak adgia az kinek
akaria.

Ephe.

Eph. 2. Ingien iduőzületek hit által, ez is nem ti
tületők vagion Isten aiandeka.

Philip. 1. Ti nektek adator az Christus által hog
higgierők.

1. Cor. 4. Miczodad vagion kit nem vőrtel.

Ioan 6. Ez az Istē munkaia hog hidgierők ű bēne.

Phil. 2. Istē czinal mi bennünk mindakarator smind
vegezeret.

Icre. 32. Adom az en felelmemet az ű biuckbe hog
en tőlem el ne szakadgianak.

Philip. 1. Nektek adator az Christufert hog nem
csak hidgierők ű benne hanem hog benuedgierők is
erőtte.

1. Pet. 5. Az minden kegielőmnek Istene ki hior
minker az őrőkke valo dicziősegre, ez tőkellerőfőkke
teszen benneteket, meg allat, meg erősit es meg fundal

III. Harmadzor. mert Isten csak az valasztottraknak
adgia az hieőt, es csak azok bihetuck: Azert hiznek
az embőrék mert valasztattak, nem valasztattak azért
hog hiznek.

Ioan. 6. Senki nem iű en hozzam, hanemha az en
Ariam vonza.

Ioan. 10. Ti azért nem hisztek mert nem vartok
az en iuhaim kőzzül.

Acto. 13. Es hiuenek, valakik valasztatanak vala
az iduősegre.

1. Cor. 7. Irgalmas lőet nekem Isten, hog hiű len-
nek.

III mert

III. Mert az Euangelioron noha eg'arant ha'gar-
tiak, de csak azok hiznek kiknek Isten szuoket meg nit-
tia.

Acto 16. Eg azzoni allat kinek neue vala Lidia,
es ki barlont arul vala, ennek szuot az vr meg nita
hog ezeben venne azokat, kiket Pal sol vala, Innen.
Tit. 1. Az hit az valasztakenak mondatik.

MIERT HAMISLOD AZ
negiediket?

Mert Isten mindent szabad akarattibol czelekedik,
azert az valasztis, nem egieb okkal miueli.

Rom 9. Tahat az ki akar meg szannia, az ki akar pe-
nig meg kementi.

ERTEM DE, FERE EZ AZ ISTEN
igalsagahoz hog nem eg'arant, czelekedik az eg'
araniu emberekkel, hanem semelt valogatuan, ne-
melliet va'azt az eletre, nemelliet meg vet?

Ha az Isten adossagot fizetne, nem illienek hozza ef-
fele va'ogaras, de hog az szuot adgia, es senkinek sem-
miuel nem ados, szabad vele kinek ad skinek nem.

Rom. 9. Szent Pal mongia ezt azoknak ellenben
vetesekre, kik innen vadolliak vala az Isten igalsagar.
Ki vag' te ember, ki ellenben seletz Istennek, vallion
mongia az fazek az fazekasnak, miért csinaltal igen-
gömer. Vallion nincze az fazekasnak hatalma az fa-
ron, hog vgian azon eg' sarbol csinallion, nemeli edet
ritelsagre nemellet ektelésagre. Annak okaert hog
igalsaga beret: mindnasionkat el vezhet vala, immar
hog

hog' erdsmünk köuül minket az életre valasztot, inkább magasztalluk az ű nag' irgalmassagát, hog' né mint ragalmazzuk: Az hitetleneknek pedig ha nem reczik amperellienek az Istennel.

Sőt ha vadolnikellene az Istennek igazsagát, inkább möggia volna az valasztottak űduósegebűl, hog' nem mint az meg verettek karhozattiból, Mert mindniam erdemletűk volna az karhozator, az űduósegett pedig eggikűnk sem. Mint ha valamel Biro ket halálra valo toluaiok közzul eggiket meg öleti, a másiknak meg kegelmez, nem abból vadolando mint zemel valogato, hog' eggiket meg ölette, mert mīd az kettő azt erdemlette: Hanem ha vadolando, es bizonios ok nélkül czelekedet, abból vadolando inkább, hog' eggiknek életet meg engette.

Más az hog' noha mindē emberbē valo dolgoknak rekitetienkűl valasztota emezeket, amazokat meg veret re Istē. Mind az által az ő örök decretoma közdöt es az, decretom zerint valo űduóseges karhozat közdöt, vadnak közbē veret okok, (deakul causæ subordinatæ) kik által meltan es igazan iurattia mind ket feleket az ő vegekre, kikerűl zol Szent Pal Roman. 9. Vgan ezen fogasellen mōduan: Mit mondonk tahat? vallion vatione hamissag az Istennel? rauol legē az: mert Moisesnek azt monga meg zanom az kit zanok, es kōndörűlek az kin kōndörűlek, Tahat az kin akar kōndörűl, es az kit akar meg kemenit: Iholi irgalmassagabol mongia hog' ezekben czelekedik tahat az lūnben nem hāg-

gia meg kemenedni Amazokat meg keméniti, Az ke-
menység pedig ott vagiõ ahol elõl iaro bûn, es termi-
zet zerint valo romlas vagion hog melto legen ezek-
nek karhozattiok:

Ha pedig ki azt kerdi, mi legē az oka, hog emezt va-
laztotta amazt meg verette, Iacobot inkább hog nē mīc
Elauot semmit nem mondhaton kegeber az ű akarat-
tīanal: Ki ellen vallion kiczoda meēr partogni.

MICZIODA HASZNAES GIV-

mölczē vagion az valasztasnak?

Iollehet mind az törõmtes mind egieb czielekedeti
Istennek kerületünk az ű decretomabol sug, de sol-
tan az Ecclesianak az bûnból valo meg tisztitasarol,
imez tizeneg giümdölczõt vag effectuusat tanulliuk az
valasztasnak kinalkeppen.

MELLIK AZ ELSEV.

Az Christus Iesusnak ez vilagra valo bocziarása
halála es fel ramadása.

Ioan. 10. Engõmet az en attiām meg szentõk es bo-
cziatott ez vilagra.

Eph. 1. Valasztor minker az Christusban minekelõr-
te ouilagnak fundamentomi fel vetetenenek.

1 Cor. 1. Lõtt minekünk az Christus Iesus Istennul
bõlcziefogunk, igazsagunk, szentsegunk es valtsagunk.

Acto. 2 Ezt ti Istennek el vegezett tanacziabol es
gondõlselefeből eladattat mikor verettek volna meg
fezigen az ti lator kezzeidkel meg õletõk.

MELLIK AZ MASSODIC.

A zigaz

Az igaz hitural melbé Isten kiül az ige által, Jelöl az
Szentlelek által hiű minket az igalsagnak esmeretire.
Ennek pengig hatara ninczen mert nekiket reggel, ne-
kiket hat oran, nemellicket eziak tizenneg oran hi az
Isten.

Rom 8 Az kiker valasztott azokat elis hitra.

Ioan 6 Senki nem iű en hozzam hanem ha az en
attiam vonza ötett, minden pengig valaki hallia es
tanullia vonzaratik az en attiamtul.

Ierem 31 Irom az en tőrueniőmet az ű siuőkben es
Iesnek miniaian tanultak az Istenul, es ador tinekrek
vij siuer.

MELLIK AZ HARMADIK.

Az igaz hit, es az Iesus Christusnak érdemeiben valo
bizodalom, mint oda fel meg bizonyituk.

Phil. 1 Tinekrek adorott az Christusban hog' biggie
tek.

Actor. 17. Es hiuenek valakik valasztottak valanak
az eletre.

MELLIC AZ NEGIEDIC.

Az bűnnek boezianattia es az meg igazitas.

Rom. 8 Az kiker hiuot megis igazitotta.

MELLIK AZ ÖTEDIK.

Az vionná sűleres es meg' benteles az Szent Leleknek
alrala, hog' legiűnk vi teremttett allara.

Ephel. 1 Valasztott minket hog' zentek lennenk es
fegheterlenek ű előtre.

MELLIK AZ HATODIK.

Az sübeli örem es niugodalom mert valaszt minket
az fufagra. Eph. 1. Az fiakbā vagiō penig az meg
biztato lelek.

Rom 8 Miert penig hog fiak vattok ki bocziara
Isten az ū lőket az ti biuetecken, ki azt kialtarna abba
pater, az az edes attiank.

Luc 2. Aldott az Isten ki meg valtota az ū nepet.
hog mindē elleseginkul meg zabadituan. selőlőmne-
kül iszolgálnak ū nekie, Is meg meg peczieltettetek az
meg igert Szent Lelekkel ki az ti örökségtőknek
salogia.

MELLIK AZ HETÉDIK.

Az Isten. Iler es io czielekedet.

Ephes 2. ū alkotuan vagunk, teremtetek az Chri-
stus Iesusban az io czielekedetre, mellicet kezitet Is-
ten, hog azokban iariunk.

1. Thes: 2 Kerlek titeket hog iariatok vg mint
melto az Istenhez, ki huiot titeket, az ū orsagara es di-
czőlegere,

1. Thes: 4. Ez az Istennek akarattia az ti meg ben-
telestek, hog oiatok magatokot az paraznassagrol
Vgan ottan Nem huiott minket Isten. az tiztatalan-
sagra, hanem az benelegre.

MELLIK AZ NOLCZADIK.

Az kőrszr vilseles es haboruhsag melben az mi feidnk.
nek az Christusnak kepet vilselliük.

Phil 1 Tinektők adatattot az Christusert nem cziak
hog higgitetek hanem hog benueggetok is ū erőre.

Rom.

Rom 8 Az kiker eleve meg esmert azokat elis valasztotta hog hasonlatolsok legienek az ű fiának ab-
razataihoz.

MELLIK AZ KILENCZEDIK:

Az hitben mind vegig valo meg maradas.

Rom 8 ki zakazhat minker el az Istenek szeretetitül ki vagi on az Iesus Christulban, el hittem magamban, hog sem elet sem halal.

Ose 2. Magamnak giürüzlek tegődet mind öröкке.

Math 15 minden planta az kit nem plantalt az en attiam ki giomlaltatik, azért minden planta kit az attia plantalt ki nem giomlaltatik.

Math. 22 Oli cziudak es haborussagok lesnek hog ha lehetseges volna meg az valasztotakis meg cziala tartanak.

Luc. 22 Köniörgőstem te erőtted Peter hog el ne foggion az te hitűd.

Ioan 4. Az ki izik az vizben az kit en'adok ssoha öröke meg nem szomiuhozik,

Ioan 14. mas vigasztalor ad ti nekrők az en attiam ki ti veletek marad mind öröкке.

Rom 12 Az Isten aiandeki meg banasnelkul vannak.

1 Ioan 3 Az ki Istenül bülettört nem verközik, es nem verközhetik mert az Isten magna meg marad benne

Ioan 13. Mikor szeretete volna az őucit kik ez vilagon valanak mind vegig zeret e űket.

MELLIK AZ TIZEDIK.

Az halotaibolyalo fel tamadas.

Ioan 6. Ez annak akarattja az ki engem elbocztatott, hog' valamit ennekem adot, abban semmit el ne vehetek de föl tasmassam az vrol'o napon.

MELLIK AZ VTOLSO?

Az örök bodoglag es mindazok az iok az kir magának birtul birtre valo meg mutatasaual, közöl az Isten az Istenökkel örökün öröke, kik meli nagiook legienek, sem nem latra túl nem hallotta, emböröknek birt meg nem gondolhatta.

Ioan. 10. Az en iuhaim az en beszédemet halgattiak, es en örök életörök nekik.

1. Cor. 15. Isten leben minden mindenkben?

MI VEGE VAGION AZ

valasztásnak?

Az Istennek diczsföge es irgalmasaganak öröcke valo czimere.

Salamo. pro. 16. Mindeneket czelekedik Isten magacrr.

Ephe. 1. Valasztot minket hog' fiakka fogadna az 8 diczsföges kegielmenek dicziretire.

MIERT MONDAD HOG AZ

el valasztas iar az el tökellefnek vag' predestinatio-
nak mogia szerint?

Kualkeppen ez ket okaert.

Elözér.

1. Hog' mint az predestinatio, azonkeppen az valasztas örök idöknek előtte volt.

Ephe. 1. Valasztot minket ü benne minek előtte föl yettetnenek ez vilagnak fundamentomi.

Ezt
penig

penig azért tanuljuk meg hog mindē keferőségünkben ruggjuk magunkat vizgatni az Istennek öröke való beretienel, mert ha öröktől fogvan valattor, bizonytaval öröktől fogvan beretöris.

II. Másodszor hog mint az predestinatio azonkeppen az valattasis től bomolbaratlan á mint oda től meg bizonyítottuk, azért az valattorak örökön öröкке el nem vesshernek.

Luc. 10. Örüllierők mert az ti neuetők től vagiő iruan az egben.

ATZ MONDAD HOG ŐRÖK:
től fogvan valattor az Isten : Lam azt mondgiak hog Istennel se el mult, se ieuendő se tegnap se holnap ninczen, hanem csak ma es jelen való? Vg vagion hog ő magaban Isten semmi időt es időkbeli változást nem esmer mert öröкке való, kinek semmi barara ninczen, de az valattas nezi az embörökertis, enniben hog noha Isten az ki valatt de az emböröket valattia, azért mint hog az emberak időben lőtenek es voltanak, vadnak, leznek el multanak es el multakis. Ezekhez kepest az Isten valattasis előb ier fokkalis hog nem mint az emböröke.

Peldar mondok, David Kiralt nem valattia Isten most, mert valattorra es immar valattalanak valami giümdöczet megis kőstolta, es megis holt. Sőt hog nem ma valason Isten Pal Apattal sok helien meg mongia mint.

Rom. 9. Minek előre se iot se gonozt nem ietnek volna. Lam

LAM MOISES IG KENIŐRŐG

Exo. 32. Ha meg nem kegielmessi az népnek törőli ki engőmet az elernek kőnueből tahar föl bomolhat az Isten vegezese?

Semmi effele nem kőuetkőzik, mert noha az elernek kőniueből valo ki törőlterez sinité an niar telzen mint az Isten valazrafabol valo ki eses, de azért mind kettő eg arant lehetetlen dolog, es az Moijsses lehetetlen dolgot keuan Istentől, mikeppen Pal Apostolis.

Rom. 9. Akar lenni azok es el szakzattor az Christusul, kiben semmi kedue nem telik, ez fele kőniörgefre panig ki nincz verőknelkül telliesseggel, vitte az bentőket az Isten diczőlegének keuanlaga es az ariafiaknak szeretetinek¹ nag volra, mert Moijsses fel vala azon hog ha el vezrene Isten az Sido nepet az puztaban tahar az Poganok karomlanak az Istent, vg mint ki a mit fogador be nem tellieszichte volna es azokaert vezőtte volna el az nepet.

Pal Apostol panig gondollia hog inkab neuekednek az Isten diczireti az egez nemzernek meg terefeuel, hog nem mint az ű maga iduősegeuel.

Ezokaert kez volt mind az kettő meg valtani az nepet az ű maga karhozattiaualis, de eggiknek sem engetterőre. Az keresből tahar nem kőuetkőzik hogy föl bomolhasson az Isten vegezese.

LAM VGIAN OTTAN AZT feleli Isten Moijssesnek: Az ki űetkőzik ennekem azt törődm ki az elernek kőnueből?

vg va-

Vg vagion de az elernek kőniue nem mindenkor
az örök valasztart vettették, hanem az Isten frigie-
iértis, ki Iste tün Abrahammal es az cū maradékauál,
Ebben penig köszönséget be foglaltatnak az Abraham
nak mindē maradéki kiből elegi vannak az senek es
az hipocriták, az valasztarak es az meg vettettek. Am-
az előkben az Istennek frigie örökre való, Imezek no-
ha egideig oda samlaltatnak de az Iste frigienek csak
ideig veszik hasznat es onnan ki vagatnak gia-
korra ez vilagonis mint Ismael, Esau, Saul, Iudas es
egieb effelek. Moises az első rendbeliek között való,
azert noha kerit hog el tőrdöltesek az elernek kőnue-
ből de nem adgiak meg neki. Az nepnek iob reise-
mas felek valanak azert ki vagattatának es el vesének
az pusztaban az szofogadarlanlágert, mert nem voltak
amaz tickos elő kőniben mint iruan vagion.

Ezechiel. Az en nepemnek tickaban nem leszen, es
az Israel hazanak Registromaban föl nem irattatának

L A M A Z D A V I D I S I G A T-
kozza az ű ellenfeget Plal. 69. mond tőrdöltes-
nek ki az előknek kőnueből, rahat vgian vānak
valakik kik az Isten valasztasabol ki esnek ?

Ittis az elernek kőnueit erthettiük az Isten frigere hog
sinten vgian azon értelme legien es seifese ennekis
mint az előbbi ellen vetésnek, de ha sinten az örök
valasztara erüki is igaz legien, mert vgian ottan meg
magiarazza magat David monduan, tőrdöltesenek ki
az előknek kőniueből es az igazackal eggiúue ne irat-

rafsanak, hat csak azokat törli ki Isten az kik oda sem
ire volt. Ha pedig kerdened hog hog törölhetik
azokat el az kik or sem voltak, meg felel Agoston
mondvan, töröltesenek el az ű velekedések szerint, az
te igazságod szerint pedig odafe irattasnak, az az, Az
hypocritak kik eggiút elnek az Ecclesiaban, az hiuek-
kel vg hordozzak magokat, mintha űkis az elernek
kőniuebē volnanak. Ezek ellen kőniörög David hog
mutassa ki Isten hog nem oda valok es nem irta fül
az ű neudőköt, meli meg mutatás szinten olliā azoknak
itiletiuel mint ha ki törlenek űket, mint ludas eggik
lūn az tizenket tanituanio k közzül. azért ki hitte vol-
na hog nem Isten valasztatā volna, tahar hog Chri-
stus el arulta es föl akazta magat meg tezek hog be
nem irattator volt, es ki töröltet. Nemellick meg
valasztiak az elű kőniuet kin ertik az o Testamentom-
or az igazsagnak kőniuetül, kin az vj Testamentomor.

Az o frig keuā engödelmet à törüennek, az vj pe-
nig hitöt az Christusban, Azok annak okaert az kiker-
atkoz David az o frigből ki töröltetnenek, mert az I-
sten törüeniének nem engertenek, az viban be sem
irattattanak mert az Christusban nem hittének, kit
Pal Apostalis confirmal.

Rom. 10. Nem ertuen az Isten igazsagar es az ű
saiat igazságokat akaruan allatni az Isten igazsaganak
nem engertenek, mert az törüennek vege az Christus
minden hiuőnek iduősegere.

KICZODAK VALAZTATTA-
nak? Bezeg

Bezzeg nem mind az egez emberi nemzetleg ha-
nem bizonyos Ismeliek, kik Istennel szamban vadnak
es az elu kőniben be irattattanak, mely szam soha meg
sem többülhet, sem senki onnan ki nem esherik.

Ioá. 15. Tudom kiker valasztottam.

Ioá. 10. En ismerem az en iuhaimat.

2. Timot. 2. Tudgia az vt kiczodak az őuci.

Philip 2. Kinek neuck tel vannak irattatvan az e-
letnek kőniueben. Honnan ismertelsenek penig meg
az valaztattak ide hatra meg erriük.

LAM AZT MONGIA AZ IRAS

hog az Christus atta magar valtságul mindenkert

1. Timot. 2. Tahat ha mindenekert meg valtót

Christus mindenkertis valasztot?

Vg vagion hog az Christus mindenkert meg holt e-
leghsleg keppen de nem fogonatos keppen. Ez penig
innen vagion hog az Christus halala oly kedues volt
Istennel hog ha tiz vilag volt volna mindenik lū-
nenek elterlesere eleg volt volna az ű eg aldozattia.

De miuel hog az Christus erdömet, ha hasznat a-
kariuk vőnni, hittel kel mienke rēni, ezt penig iob re-
se ez vilagnak nem miueli, lg lesen hog nem mind
ez vilagban legien fogonatos az ű halala, az kinek pe-
nig nem hasznal, tahat azokert meg sem holt fogon-
atos keppen.

LAM MASVT TIS AZT MON-

gia 1. Ioá. 2. Hog szololok vagion az atianal az
igaz Iesus Christus ki engesztelő az mi bűnci kert,

nem csak az mienkert penig hanem ez egész világnak bűneért, maluttis azt mondja hogy mindenekert?

Igaz de ha engesztelőd ez vilagnak es minden semelnek bűneért, miért hog né minde ez világ iduezöl, miért hog sokan el karhoznak, mert ez bizony dolog hog senki azok kezzul el nem karhozik vala kikert az fiu meg engesztelte az ű attiat.

I I Mas az hog ha mindenekert szoszolo es engesztelőd miért mondja.

Ioan 17 Mostan attiam ezö kert köniergek nem ez vilagert, hanē azokert az kiker ennekē attal, latod azért hog ez vilagtul meg valasztia azokat kiker az attia Christusnak adott, es azt mondja hog csak azokert köniörög, tahat azokert holt megis es azokert löt engesztelőd.

MIERT TAHAT HOG EZ EG-
ez vilagot neuzei es közönséget minden embereket, senkit ki nem rekeztuen.

Az irasnak sokott mogia ez hog közönséget szol giakorta, noha cziak eggik reszet erti, mint.

Ioel 2 ki öntök az en lölkömböl minden testre, maga bizony cziak szamos emberekkel közli az ű leiket.

Esa 66 Eli ű mindē test hog imarkozzek en elötem maga cziak az kereszteneket erti.

Psal 145. Tamogat az Iehoua mindenekert, kik el omlanak es fel emel minden eldülteket, maga cziak az hiueket erti.

Gene 18. Az te magodban meg aldatnak minden nézetfogók, maga cziak az hiueket eru mint Senc Pal. meg magiaraza.

Galat 3. Az kik az Abrahamnak hitiből valok azok aldatnak meg az hiü Abrahammal.

Ezökből rahat meg erchered hog kel vèni es erreni az közsölseges igiket Seör niluan meg magiaraztatikhog az mindenken fokakor kel ercenönk mert ig bol.

Math. 26. Ez e ver vi Testamentonnak vere kifokakert ki ontatik büneteknek hoczianarriara hit m az engerteles azokert lüt az kikert veret ki ontotta az Christus, ig bol halalanak haznarolis.

Ioan. 11. Prophetala hog meg kellene halni az nemzetert, nem cziak azért az eg (Sido) nemzetert penig hanem hog az el ösöt Isten fiait egbè giürencie. Ezekert annak okaert mindenkert kik akar mely sögeleriben vannak ez vilagnak, holt meg, ezökert töreködik, ez ezökert engesztelő az ű attianal.

Az vilagnak neuetis penig ig kel erreni, mert noha mind iokat mind gonozokat es minden terömtör allarokat iegiez.

Ioan. 1. Ez világ ű általa terömtetör, neha csak az hitetlenekert.

Ioan. 15. Ki valasztottalak titöket ez vilagbol, ti nem vattok ez vilagbol.

Ioan. 17. Nem ez vilagert köniörgök Neha csak az valasztottakat, mint.

Ioan. 12. Mostan vagion ez vilagnak itileti (az az

helire valo allarafa es az rőlasból fel eppirese) mert
ez vilagnak feiedelme ki űzetterő.

Tuggiuk penig hog mind ez egez vilag föl nem
eppült,hanem iob reke vgian azon regi romlasban
ferrong,sem az Sarā nem űzetterő ki sokakból,hanem
csak az hiuekből,az rőbbiben vg lakik mint hazaban,
tahat effele solasokbannis ez vilagnak es az emberi
nemzetnek csak eg reket kel erteni. Ig kel tahat itt is
erteni hol azt mondgia, hog ez vilagert az az á vala-
sítottaknak vilagaert, vag azokert kik ez vilagbā elegi
lagnak az valasztottakert.

Summa az mint Agoston mődgia eleitől foguan-
ket varos volt. Istene eggik, őrdőge az masik. effele
közönseges mondasokat kel errenünk az Isten varo-
sanak közönsegere, es azokra mindenekre kik annak
igaz tagiaj es polgari. Mint mikor meg hirdeti az De
breziny Biro, hog feie iozaga vezteben minden em-
ber kelzen legien fegnereuel,nem erri az Calsait vag
egeb fele minden embereket hanem csak az Debre-
czenieket, es az ű varasabeli mindeneket.

ERTOM DE IT SZENT IANOS

nem csak vilagot neuez,hanem egez á vag telli-
es vilagot?

Igaz de ammint immar sok keppen meg bizonitor-
tuk nem egieb EMBE Reket ert hanem eleitől
foguan valakik voltanak es leznek ez vilagon vala-
sztottak,Mert ha csak azt mondotta volna, hog ez vi-
lagnak bűnciert volna engesztelő, talam gődolhatna
valaki,

valaki, hog' csak azokat váltotta volna meg halálával
az kik az ű aldozattianak vtāna eltenek. Ezt hog' senki
ne velne, egez vilagot mond, hog' mindezt el mult i-
dőbelieket smind az vtanna kőuetkőzendőket be fog-
lallia. Mert noha az aldozatnak valósága bizonyos i-
dőben lőtt, de azért ereie es hazna minden időre, mind
el mult akra időűdőre eg' arāt isogalt, az mint Apo. 13.
Mőduan vagiō, hog' az baran meg őleret világ kezke-
ritűl foguan, kit az Christus feztelenek mogia meg
ielenrőt: Mert az ű derekatul mind ket fele ki teriet-
tőtte kelbet az keresetfan, hog' mind az előtte smind
az vtanna valokert foganatolsa regic aldozattiat.

M I E R T T A H A T H O G M I N -
deneket hiű az Euangeliom által: Hibem nem
iaczik az ű bezedeucl?

Igaz hog' mindeneket hiű közönséggel valakik valliak
az igit mint.

Mat. 11. lertők en hozzā mindniaian &c. Hog' nem
külömbē lőng az reprobulozok elűt az lsten igeie mint
az valasztottak elűt. Ezokaert hog' elegi laknak mind
ket feleiek es senkinek nem irak meg az homlokan
mellik valasztator es mellik meg vetretőt, azért az pre-
dicatornak csak vğ kel hirdetni hog' űk senkit ne re-
kelszenek ki az hiuatalbol: Mind az által bizonyos oka
vagon es hazna az közönséges, hiuatalnak mind ker-
tőben.

I. Először az valasztottakban ez hazna vagon hog'
meg

meg tennék az igéink által: Istenhoz, kiket kar volna
az gonozokere illien oruófságtul meg soltrani.

II Malodzor az meg vetetnekben ez az hazna, hog
menthetendek legienek, es ne mondhasak hog nem
hallottak volna, mint Pal Apostal.

Rom. 1. Czak ez vilagnak terdmetsebőlis menthe-
tlenekke teszi, nem hog az Euangelionnak hallasa-
bol az hirteleneket.

DE NEKEM VGTECZIK

hog ig lenne nagjob az Isten irgalmasaga, ha
mindenekre ki teriedne?

Az Isten irgalmasaga mind ez egez vilagra sintene-
lege el teried, mert á mint Chrillus mögia az ű napi-
ar az gonozokrais föl ramasztia, hogy penig nem eg
arant valaszt mindeneket, azzal nem teszi kiűsebbe, lör
nagjobbia az ű irgalmasagat, mert ha mindennel
akarna közlteni az örök életöt csak űk venne, ebben
nem allana az Istennek irgalmasagan minden resze
iduűsegűnknek hanem az mi akaratunkonnis: De
hog azt mőndgiuk hog az ű akarattia szerent csak az
kiket valaszt azokat iduűziti, mindentűl meg fortuű
magunkat cziak az ű irgalmasagat magasztalljuk. Ig
sol Pal.

I. Timor 4. Az Isten mindeneknek meg tartotia
de fűkeppen az hiueknek.

DE MIERT MONDGIA TA-

har Pal 1. Timo. 2. az Isten mindeneket akari-
duűziteni es az igazságnak elmeretire hozni?

Ha vgian

Ha vgian ez volna Istennek elvegetet akarattja
vallion ki alharna ellene De azis moddal kel erteni.

I. Az minden embereken erthetűk akar minemű
renden való embereket, Kiraliokat, vrakat vitezőket
es egieb effeleket, kiket sokan azt velik, hog nem Istē
ferent valo tistet viselnek, azokaert nemis iduđzúl-
nek. Ezők ellen kialtia az Szent Pal, hog akar mine-
mű tistben ellienis, akar Cziazar, akar Herczeg, akar
Capitan legienis semmit az neki nem art, mert mindē
emberekhöz csak Isten paranczolattja el'en va'o tiz-
ret neuisellienek, hozza fer az Istennek kedue kegiel-
me mint masuttis mondgia.

Galat. 3. Ninczen Sido se Görők, sem solga sem
szabados, sem firsu sem asszoniallat, mert mindniaian
eggiek vartok az Iesus Christusban. Azert ebből se-
nikeppen nem kduertkozik hog minden szemelt ega-
rant akarna iduđziteni, hanem minden rendbeli em-
berek közzül nekiket. Mint mikor azt mondgiuk hog
minden Lelkes allat volt az viz őzönkor az Noeh bar-
kaiaban: Czak azt ertiük hog minden felebül, vag
mindenik speciesbül egnehani.

II. De ha kinek ez nem teczik, magiarazhattiük
igis, hog mindeneket akar űduđziteni, mert valakik
űduđzúlnek, de mind azok Isten akarattjaból űduđ-
zúlnek, mint mikor azt mondgia Ieremias, lesnek min-
dniaian tanittattak Istentől, nem hog mindeneket ta-
nitana Isten, de hog valakik ismerni fogiak Istē, mind
azokat Isten tanította meg az ű esmeretire, mint ezt

meg magiarazza Christus Ioan. 6. Monduan, senki nem iű en hozzam hanemba az en ariam vonssa őr.

III. Vág pedig azt mondgiuk, hog̃ ketsele az Isten akarattia, iel szerent valo az Euangeliomnak predicationiaban ki ielenteret hiuaral, meliben senkit ki nem rekezt hanem mindeneket hiű. De ritkos akarattia az az kit veghezis viűsen csak az valasztottakbā kiket belőlis hiű es vonsson, ez ket akarar pedig nem ellenkőzik eg̃ malsal á mint velik sokan, mert az első szolgál az másodiknak, hog̃ az valasztottak meg terienek általa, az többi meg kemenieggienek es legienek menthetlenők mint Pal Apostal sol.

2. Cor. 2. Az Euangeliom elernek illattia az hiűeknek, az veszendőknek pedig halálnak illattia.

III. De mind ezőknel creiseb magiarazat, az körül immar emickőztünk, hog̃ akar Isten iduőziteni mindeneket, valakik az ű varasabol valok, az az á valasztottak között.

MEG SEM NIVGHATOM MEG

tellessegei raira mert Pal Apostal Rom 5. Eg̃ ben vetű az Adam által valo romlast es Christus által valo föl eppűlest egienlőue tetsi. Adā pedig mindeneket meg romtor, tehát az Christusis?

Igazan mō dod, de ig̃ sol az Apostal: Mint eg̃ bűnnek miatta az karhozat el aradot mindenekre, az őkeppen eg̃ igazság minden emberekre el hatot az eletre. De iol meg kel lani miben veti őzue űket, mert nem an-
nira veti

nira veti az emberket özue, mint az ket Adának er-
 dőmőket, mert az első Adam eg bűnnel tuda az egez
 vilagot meg rontani, az Christus penig eg igazsagal,
 nem azt az eg Adam bűnet hanem szantalan sokakat
 meg ronta. De ha szinten az szemelieket akarod es a-
 zoknak erdőmőknek különböz őreiet errenies, azt mő-
 dő, hog nem többet vezet el az Adam vette hog nem
 mint az Christus erdőme idűzic, mert noha az vesé-
 delőme valok többé vannak az valasztottaknal, mind
 az által nem mindniaian azok az Adam bűnciert ve-
 sőnek el, hanem csak az kisdedek, kik meg ű magok se
 iot se gonozt nem történek. Az őregek penig az űn-
 nőn hirtelensegőkben halnak meg. Immar ha az kar-
 hozot kisdedeket őzue verőd az idűzűlendőkel, mind
 őregekkel (mind kisdedekkel, ig sokkal többen lesőnek
 az Christus erdőme alatt, hog nem mint az Adame a-
 lat.

III. AZ MEG VETESRWL

Miczoda az meg vetes kit reprobationak neue-
 zűnk deakul?

Istennek elmeienek es szabad akarattianak olly cziele-
 kedeti meliben az ű predestinatioianak moggia szerēt
 az valasztottak szamatul meg maradot embereket őrők
 időknek előtte az karhozatra rendelte az bűnert, es ez
 vilagra szűletteket is vag ingien sem hia, vag ha hiais,
 meg haggia vakulni es kementűlni, hog haniat hom-
 lok siessenek az melto veződelőme, mind addig mig
 az illet napian, raziczia Isten űket az őrők tűzreh, es

ezkeppen bocsuiat aluan az bűnnek, az ő örök igazsá-
ganak dicziőseget fel emellie.

M I E R T M O N D A D H O G A Z
predestinationak modgia szerent iar?

Mert ezis mint az valasztas föl bomolhatatlan es örök
vegezele Istennek.

Math. 25. Mennierők el en atiamnak atkozrai az
örök tűzreh.

Ela. 66. Az ű sergek meg nem hal es tűzők meg
nem aluzik.

K I C Z O D A O K A A Z R E P R O -
bationak, vag ki veti meg es rendeli az embe-
reket az karhozatra?

Isten: Mert ű kezeben vagion ez emberi nemzetseg es
ű tudgia es szabad vele mit kel velek miuelni mint az
fazakas az ű farabol czinalhat tisztellegre es ektelen-
legre valo edenicker Roma. 9.

M I O K A E R T R E P R O B A L
vag uet meg Isten nekiket?

Az bűnert kiben fogomtatunk es bűlletetűrk mindri-
aian, es hitetlenseget kiuel az iduőzitőt meg vetik.
mint Szent Pal mondgia.

2. Telsa. 2. Hog az kik nem hirttenek az igazsagnak
hidgiének az hazugsagnak, Ezőkert šal az Isten hara-
gia az engődetlen fiakra.

Rom 1. Niluā vagion az Isté haragia az egből min-
dē Istenelēleg ellen es embereknek hamissagok elen.

Ioan. 3. Ez az karhozat hog az vilagolsag iő ez vi-
lagra

Jagra, es az emberek szerettek inkább az szeretseget hog
nem mint az világságot mert az ő czelekedetek go-
noz, mert valaki gonozt czelekedik giűldi az világo-
lsagot.

L A M A Z T M O N G I A K N E

nemelliek hog ezeknek meg vetelekben sem
nezte Isten az bűnt hanem csak az ű akarattat?

Sokan illien sentenciában vadnak de ez telliesseggel
hamis: Mert ha az bűn nem volt volna az emberek
között, á vag Isten időendőre ezt lenni nem latra vol-
na, soha csak eggietlen eg embert sem teremődt vol-
na az karhozatra sem valasztot volna, mert igazsága-
hoz nem fert volna sem peniglen az ű mestersegehez,
teremteni cziak örökke valo niaualiara oknelkül,
mas az hog azt mondgia Szent Pal.

Rom. 2. Diczőleg, bekeleg es tisztesség mindenek-
nek kik io: czelekednek.

Salomon penig azt mondgia, semmit nem giűld'z
te Isten azokban az kiker teremődtel. Hog penig azt
vetik ez ellen, hog az karhozat az bűnert vagion de
az karhozatra valo valasztas nem az bűnert, az senki
semmi, mert hizem az karhozat az reprobationul vag
az meg vetestül fűg, es az miért Isten el karhoztattia
az embert vgian azonert rendőlte az karhozattais.

L A M A Z V A L A Z T A S B A N

semmit nem nezer mi bennünk tahat az meg
vetesbennis?

Vg vagion, de külömbfeg vagion az időűsegeben es

karhozatban, mert az idűsegeknek csak eg' czip okat
sem talalta Isten mi bennünk, de az karhozatnak oka
velünk születik, meg talalta azért es nezte ezt az Isten
mindenekben az kiken kenierűlni nem akart, á mint
Oseafnal mondgia.

Osec 13 Isten, az te veszedelmed tied Izrael, en bē-
nem az segisleg.

D E V G T E C Z I K H O G H A
az bűnt nezte volna Isten, mindniaionkat meg
keller volna verni?

Igaz ezis es mindniaian azt erdömlöttük volna az mint
az karhozatra rendeltettek. De Istennek közönniük
hog' mi bennünk azt meg nem gondolta hanem az
bűnnek ereiet meg rontotta az ú fának erdőmeiert es
el harituan az bűnnek erdőmet rolunk valasztot min-
ket az idűssegre.

Ephe. 2. Valank mindniaian haragnak fiay mint
egiek, de az irgalmas Isten meg eleztet minket az
Christus által.

L A M S Z E N T P A L R O M A. 9.
Mind kettőt ki rekezti, mind az valazrasbűl, az io
ezelekedeter, mind az meg veresbűl az gonozt,
monduan minek előtte se, iott se gonozt, nem
ezelekettettek volna, meg lőn mondattuan, az
nagiob zolgal az kisebiknek, es Iacobot zeret-
tem Esauot gűlditem.

Igaz á mondas, de mit akarion az Apostol, efzedben
kel vened, nem disputal it arrol; miokaert vetette
Isten,

Isten, meg Esauot es Ismaelt. Csak arról hog ez va-
logatas, Ismael es Isaac között, Esau es Iacob között né-
elset, vag az búuert, vag az igazságet, mert eg ara-
ruak voltak, es eg zűlektűl valok, es eggik sem volt,
termezet zerint iob az masiknal, Azert noha saiat oka
az meg vetesnek, az bűn, mind az altal, hog vgian a-
zon bűnösök kezzűl, illien valogatast tezen Isten, hog
nemellicet zeret, nemellicet gűlöl, annak egeb oka
pincz az önnön akarattianal.

L A M A Z T I S M O N D G I A K

hog az bűnis es az hitetlensegis, az meg veres-
ből zarmazik es annak giűmölczze, taha nem
nezhette vgian az bűnt az Isten?

Ezis tizra hamisag mert noha az bűn meg vagion az
karhozatra rendöltekben, es az hitetlensegis, mint

Ioan. 8. mődgia Christus. Ti nem hisztek mert nem
vattok az en iuhaim között : mind az altal né az meg
veres nemzi az emberben hanem az természet, es csak
enniben lűg az meg vetesűl hog az Isten gratiaiat, az
ki az bűnt es az hitetlenseget el vennie, az embőrrel
nem haggia közleni. Ig helien marad az meg vetter-
tekben mind az bűn smind az hitetlenleg, az az mint az
oruos az ki meg giogithatra az betegseget es nem aka-
ria meg giogítani, mondatik okanak az beteg halála-
nak, maga az betegség culaidon oka, es nem az oruos
az halálnak.

M I C Z O D A G I Ű M Ő L C Z E

vagion az meg vetesnek?

I. Elő az meg vakítás az sűnek meg kementése
es meg térhetetlensége az természet szerint való bűn-
ben es hitetlenségben, mint.

Esa. 9. Vakiczý meg ezt ez neper, es az ű sűvet
kemenicz meg, hog valahog meg ne térjen es meg
ne giogiczam űket.

II. Második az örök karhozat, es testőstől lőlkőstől
való veszedelem.

Rom. 9. Az haragnak edeni kebsítotték az vesze-
delőmre.

AZ MEG VAKITAS RVL:

Ki dolga az meg vakítás es meg kementés?

Az iras harmar neuez.

I. Először Istent.

II. Másodszor az Sarant.

III. Harmadszor űmagat az embőrt.

I. Az Istentől szol Moses Exo. 4.

En meg kementőm az Pharaonak sűvet es el nem
boczattia az en nepemet.

Esa. 63. Miért teüőlitőttel minker el Iehoua az te
vtadrol meg kementőtted az mi sűvőnker az te felel
medtől.

Rom. 9. Az Isten az kit akar meg kementi.

Rom. 1. Atta űket Isten meg űtet értelmre hog
olliat czelekedgienek az ki nem illik.

II. Az Sarantól 2. Cor. 4. Ha el földőztetet az mi
Euangelionon kis azokban földőztetet el kiknek ez vi-
lagnak Istene meg vakítottá sűvőket.

III. Az

III. Az emberekről. Exo. 8. meg kementite phara-
ho az ű bűnet.

Acto. 26. Es az ű bűmőket be dugazoltak hog bű-
mőkkel ne lathatának.

Pfal. 95. Es Heb. 4. Ma ha az ű bűuat halliatok meg
ne keminicizetők az ti bűuetők.

MIKEPPEN KEMENIT VA.

Kit es bolondit meg valakit az Isten?

Ki azt mongia hog csak engődelőmmel, ki azt mon-
gia hog aiandekanak es segitsegének meg vonasaul,
de eggik sem eleg, mert noha mindaz kettő meg va-
gion akar mely hirtelen Poganbannis, de azért nem
minden Pogan meg kemenitterő. Touabba ha meg
engedi lenni az kemenitett, tuggiuk hog akarattia se-
rent engedi, mert senki űter nem kezerithetne mint
mindenható Isten, ez penig bűnten annit teszen mint
ha űmaga kementitene meg. Harmadzor penig az iras
vgian niluan mondgia, hog meg kementite Isten Pha-
raot es egieb effeleket. Né azt mőgia csak hog meg
kementite magát, mint oda fel meg bizonyituk

MIKEPPEN TÁHAT.

Az Isten meg kementit valakit vag ezkőznekűl vag
ezkőz által. Ezkőznekűl penig ket keppen.

I. Előzőr engődelmeuel vag tűrefeuel, ha gvan es
boczatuan az embert az űnnőn keuanlagara, kiben az
elűbuzog vala nem kűlőmben mint az ki az viz par-
ton aluan nezi hog mas az vizben hal be.

Pfal. 81. Engerttem űket az ű bűueknek kementsege-

II. Masodszor segi segenek es meg lagico aiandekanak meg vonasaualkire azok meltarlanok valanak, mint ha az hatos mester bozzufagaban nem igazgatia az hatot hanem az belnek es habnak zabadon engedti ha el merulis. Ezis bizonyitjak az Szent iratok mint.

Mat. 51. Az te Szent Lelkedet ne vedel en tulem.

Deut. 29. Nem adotti nekik az lehova biuet az ertelomre es somot az lacastra es fiut az hallastra mind ez napiglan.

Malodszor az Isten ezkezt alial kemeniti az embere ezis penig ket fele.

I. Eggik kilso es magabanio es iduolseges, mellic az Istének igeie, az Sacramentumok, czuda tetelek boldczieseg, kazdagfag, birodalom, es Istennek egeb fele ajadeki, kikkel merul bduőbbek attul inkab meg kemeniednek, sőt az niomoruag es Istének fok fele ostorijsgiakorra az: miuelik, nem hog magabā ez felek kemenietre valok vonanak, sőt inkab meg lagicastra de hog gonozul elnek vele, né küdomben mint az napnak fenetül ki vilagosítani valo, né hog meg vilagosodnak de inkab meg homaliododik az Czipas szem.

Iere. 6. Ezt mondgia az lehova, ime en adok az nepnek romlast es el hullanak benne az atiak es egerdomben az fiakis. Ig Pal Apostol.

1. Cor. 3. Az Euangeliumot hala'nak illattianak cuezi Sőt az Christust űmagatis botrákozalnak kövönnek.

ig Ioa. 15. Ha elnem ismē volna bűnök sem volna

Ig Ioa. 11. Az Iok ezuda retellel nem csak nem sz-
giulnak az Sidok, hanem mentül nagjobbakat lat-
nak mint az Lazarnak föl tamadasat, annival inkább
meg gúhódnek es tanacziot tartnak hog vgian meg
éliek az Christust. Ig Pharahoris kemenire előzér,
mert Aaron által az ű igeiet es akarattiat, Moyses
által ezuda retelit mutara neki.

11. Masodik ezkdz, belső es gonoz es az meg va-
kirasra tulaidon mester az Satan, ki előzőris az bűn-
ez vilagra be hozta, es mostannis zaporitcia, ennek
aggia lsten az kiker meg akar vakítani, es annira ke-
zeben bizza, hog hatalmason czelekedgiek ben-
nök, meg bolondiczia, meg reszegise, meg kemenitse
es el vezesse.

Deut. 28. Az több atkók közdör ig szol. Meg ver te-
géd az lehoua bolondsaggal, vaklaggal es rezkereges
lekökkal, es tapogatni fogz az del sainbennis, mint az
vak tapogat az homaliban.

Ela. 29. Rom 11. Adotrinektők' az lehoua zunio-
ra Lelket, szemet hog ne lalsatok, es fület hog ne hal-
latok. Sör.

Iere. 13. Azt mondgia, hog mint az palacikot vag
tömlőt az borral, zinten vg tölti meg az vak es ke-
men Lelkekuel az embört. Minden tömlő borral töl-
tetik meg. Es ime enis meg töltém ez földnek mind-
lakozoit es az kiraliokot es papokat reszegseggel es
őzue verőm es razom űket es meg, nem sanom hog
el nem rontanam űket.

LAM V GIAN AZT MONGIA

hog ű cziallia meg es ű kemeniti meg az kic
meg kemenit?

Vg vagon es nem tagadgiuk azt, mert az meg kemenitis felől immar hallottunkis, az czalatlag felől
penig ig űol.

Ezech. 14. Ha az Propheta meg czialarik es űol
valamit, en lehoua czialtam meg azt az Prophetat,
de azért ű maga eggiket sem miűeli, mert az ű termes-
zeti tizra es űent, hanem az Satan által, ki erre valo
mester: Mint noha az biro. űli meg az embert, de a-
zert az hoher által. Ez niluan meg magiaraztatik.

2. Reg. 22. Az Achabnak Historiaban, hollor ig
űol az lehoua: Ki cziallia meg az Achabot hog el ve-
űen Ramot Gileadban. Es űola ki eggiet ki malt hoz-
zaia, akkor iura eg Lelek, ki meg allapek az lehoua
elűt, es monda. En meg czialom űtet. Az lehoua pe-
nig monda ű neki, mikeppen? felele, ki megiek es ha-
zug Lelek leszek minden ű Prophetainak űaiaban. Mō
da azért, meg czialod es meg mielheted, meniel űug
czelekedgiel, mostan azért ime. hazug lōlkōt ador az
lehoua minden te Prophetaidnak űaiaban.

KIKET VAKIT MEG ITSSEN?

Soha nem az valasztottakat, hanem csak az meg ver-
terreket, es ezeket penig mindeniket, noha eggiket in-
kab hog nem mint az masikot, kiualtképpen azokat,
kik az űt nek igiet halliak es czudaiat latriak a vag-
kik az Poganiok kōzzul az tōbbinel bōlcziebbek.

Rom. II. Az mit az Israel keres azt meg nem talál-
ta, de az valasztottak meg találta, az többi pedig
meg vakultanak.

LAM ESAI 63. AZ ECCLESIA:
is így panaszkodik, Miert reuelitettel minket el-
lehova az te vradrúl, es meg kementitettel min-
ket, hog' ne felneuk teged?

Két fele tagjai vának az Ecclesianak zentek kik gia-
korta oli kevesen vának hog' meg sem teezenek, mint
Isties ideiben: Es hipocritak kik többben vának, es
kikkel giakorta Isten külső ostaraua, ég arant sanargat-
tia az zenteket. Azert noha az zentek üresek
az vaklagnál vag' kementsegnél, megis az külső gúleke-
zernek eggielsegiert es az Istennek ostaranak közön-
seges uoltaert, ég arant vadolliak magokat az Isten
elő az több sokataggal, Mas az hog' valami rezből az
valasztottak is meg kementednek, mint David az para-
zablagban es keuellegben, de sem nem tellesseggel es
derek keppen, sem nem mind vegyg, hanem csak ég
ideig. Így zol zent Palis az Israelről.

Rom. II. Atiamiai tuttorokra adom az tickot: Hog'
az kementsegg' rezzerint esset Israelen.

M I O K A E R T V A K I T M E G
Isten valakit?

Indito oka az bűn, es kiualakeppen az Isten fe-
jedlensege hog' az Istennek hivataliati meg valiak, es
vak merő keppen törekednek az igazság ellen. Azert
az Isten is jobban meg kementi őket, hog' az mihen

Rom. 1. Mert megismerően az Isten, nem vag-
czióitek mint Isten, Annak okaért ezita őket Isten,
az ű bűnök keuanlagara. Es is meg miert hog bógala-
nak az terdöntő allatnak, el hagu az terdöntő, Iste-
nis ada őket bidalmas keuanlagokra vgian ortan.
Ezokaert atra Isten őket, zidalmas indula okra, hog
önnen magokban fogadnak az ő reuelgelseknek ti-
zeteset, a melli illik vala Ihol it antimistianak az az il-
lendő es melto fizetebnek vagi iuralomnak mongia az
Kemenfeger.

2. Teshal. 2. Miert hog az igazsagor nem berettek
hog iduözülne nek, azokaert bocza ű reaiak Isten re-
uelgesnek ereiet, hog az kik az igazsagnak nem hűte-
nek, hidgienek az hazugsagnak.

DE VEGHE HAROM VAGI- on?

I. Első veghe, hog ez Leiki oltorral meg büntette-
ruen meg ne terienek, hanem az mint érdemlik el
velősenek, es ig bókra az Isten az bünt, bűnnel meg
büntetni.

Plal. 18. Az bentuel Szent vag, es az attatlannal at-
ratlan, az forteliósal penig fortelióskodol.

II. Hog az valasztottak peldat vegienek ez őkről, hog
el ne merül lienek űk is az verőkben, hanem felick I-
sten mint. Rom. 11. Ők az hitetlenfegert vagattara-
nak ki, te penig hit által allaz, el ne hidgid magadat,
hanem felly.

III. Hog az Istennek hatalmasaganak, es igazsaga-

isagához nem térne lenni keppen, Sőt iol eszünkbe
tarcsiuok hog az latok közzül lagiak közzül csak eggyet
sem vakit sem kemenit meg Isten, de hog velök ter-
möt az vaklag es kemenseg, es ehez Isten h uarallia
ellen io keduek vagion, nem az Isten büne hog iob-
ban meg kemeniednek naponkent, mint az verömbö
valo ganai termetet berentis büdös, de az nap né oka
az büdössegnek tulaidon keppen, csak hog az benne
valo büzt iobban fel inditotta, es keuerite.

Iaco. 1. Senki ne monga, mikor kesertetben esik,
hog Istentül kesertetik : Mert Isten mint hog gonoz-
zal meg nem kesertetethetik ig senkit sem kesert De ki-
ki meg kesertetik, mikor az önnön saját keuanlagatul
el vonattatik, es meg etertetik.

M A G I A R A Z D M E G E Z T

niluabban?

Mind az vaklag mind az meg kemenites harom fele.

I. Először, az meniben elől iaro bün.

II. Másodszor az meniben az elől iaro bűnnek meg
büntetése.

III. Harmadszor az meniben több egieb fele bün-
nek oka es giékere.

Az meniben bün es bűnnek oka senkit Isten meg
nem kemenit. De az meniben büntetes, az vaklag,
kemenseg, ü dolga, kinek szabad vg mint bironak az
gonoz teü ember colly büntetessel büntetni, az ki
neki teczik. Miert penig hog illien estorral el az I-
sten giakorra, ez az oka hog az ü igazsagához illik, hog

az ki mint veőközt, hasonlatos büntetése legyen.

II. Másodszor, hog az ki az bűnben gőniörködik, az bűnben vessen el. Ebben pedig szinten oly tiszta az Isten, mint az io oruos, ki purgaciót ad az bereg embőrnök, olliát ki noha valami kartis tetszen, de azért giogiulafra valo.

RENDELTE ISTEN VALA:

kit az meg vakitafra es meg kemenitrefre?

Niluan valo dolog, hog semmit Isten idő szerent olliát nem czelekedik, kit öröktől foguan el nem rendelt volna, azért az meg kemenitrefreis el rendelte azokat, az kik arra valok. De nem anniban az meniben az kemenseg vag bűn, vag több bűnnek nemzőie, de az meniben az elől iaro bűnnek meg büntetése: mert bűnre senkit Isten nem valasztor, (de mindenektől meg tiltotta es oka sem akar lenni. Psal: 5. Nemakartod te Isten az bűnt.

EZEKET ERTŐM ESIOL

vessém elsőmben hog az meg kemenites es az meg veres eggiút iarnak, mond meg immar aztis mi vegre veet meg vag rendel Isten valakit az karhozatra.

HAROM VEGI VAGION?

I. Első hog Isten az bűn ellen az ű nag haragiat es igazságot meg mufalsa.

II. Második, hatalmaságot melliel örökke el rontia az ű ellensegit.

III. harmadik hog meg mufalsa ezőknek bőrnü' vesse-

bül az ű irgalmalsaganak modhatarlā nag' voltak az va-
lazzottakbā, kiker. io keduebōl vgiā azō karhozarbol
abaditor volna meg. mīd ez harōrul űol pal' apastal.

Rom. 9. Ha az Isten meg akaruan mutatni az ű
haragiat es meg ielenteni hatalmalsagar, nag' engő-
delmefseggel el űenuette az haragnak edenit kik az
veződelőmre kezitertenek, es hog' meg ielőntene az
ű dicziősegenek gazdagsagar az irgalmalsagnak edeni-
hez, kiker az dicziősegre készitő.

Mal. 1. Ezt mōga az Iehoua, zerettelek titeket. Es
mondatok, miben zerettel? Nem de attiasia valāc E-
sau Iacobnak, es meghis Iacobor zerettem Esauor
gūldōtem.

EKKEDIG ELEGET ERTŐT

tem az valakiaűrul es latom hog' az iras űerent-
tanitaz de csak ez al előttem hog' ieztő tūdo-
mannak, es nag' kesertette valo vtnak reczik en-
nekem lenni?

Oda felis meg monduk, hog' nem oka ez űele dolognak
az igaz tudomani, űőt hog' magaban vigasztalast adgi-
on az hiueknek, innenis meg reczik hog' soha addig az
en. űőt biueben meg nem nyughatik, hanemha bizoni-
os Isten idūűsegerűl, soha penig tellielsegget arról
bizonios nem lehet, hanemha el hīűi hog' Isten űter-
őri űkűl foguan űerette, mind az altal, miert hog' űer-
telmes űiuek vadnak, kik hertelen ez melli tudoman-
nak minden fondomentomat ezōkben nem vehetik es
annuel hamareb, es inkab nem űarkallia meg az Sa-

ran az embőrt, mint ezzel, mikeppen sok szemőnek
peldája meg mutatja. Ezeknek vigasztalásokra lástak
meg honnan ismeri, es mehet, embőr veghere az ű
valasztalának.

V. AZ VIGAZTALÁSOKRVL.

Miuel kel tahat magat barorítani az keresztien
embernek?

Azzal hog minden kessegnek űl el hidgie hog valaz-
tatot az idűsegre lstennek oly decretomabol ki soha
sól nem bomolhat.

2. Timot. 2. Az fundamentom erőssen meg al ki-
nekez az peczieti, tudgia az vr kiczodak az őuei.

HONNAN ISMERIVK MEG
ha valasztattonk az eletre?

Kettő az vr, eggik az elől iaro okok, masik az köuer-
közendő giűmőlcziók.

HANI AZ ELŐL IARO OK : harom.

I. Az Euangeliomnak igie.

II. Az Sacramentomok.

III. Az Szent Leleknek bizonylag retele.

HAN FELE AZ KÖVETKŐ-
zendő giűmőlcz?

Neg, az igaz hit : az vionnan sületes, az lőlki őröm
es vigasag, az io czielekedet.

TAHAT HET DOLOGROL

leherünk mindenőstől foguan bizoniosok?

Vg vagion.

HOG HOG BIZTATHATTIVK

Az Euangelium oruenderes izenet meli ighiri minden bűnos embörnek, meg terönek, bűnenek bocziannattiat, mint.

Ezekielnel, elek en Isten nem akarom az bűnös embernek vesződelmet, hanem hog meg terien es ellen : En ilmeruen bűnös voltomar, igieközöm meg terti es bűncimnek bocziannattiat kerni az Christusert, rahat nekem eskür meg Isten, ennekem keuannia eletömet, es nem akaria vesződelmemet, ha penig vesződelmemet nem akaria bizonnial öröktül foguan zere tör engömet.

I. I. Masodzor. Az Euangeliomban parancziollia Isten hog higgiünk mint.

Mar. i. Tarcziatok poenitentiát es hidgierök az Euangeliomnak, kel rahat minden reszenek hinnönk az Euangeliomnak, de az többi közöt ezris prædicallia az Euangelium hog valasztattunk mi az iduölsögre örök idöktül foguan.

Ephe. i. Aldor az Isten es az mi vrunk Iesus Christusnak attia, mikeppen valasztor minket ünnön magaban ez vilagnak alkotasa elüt, ki el tökeller minket az fiuua fogadasra &c. Minden kereszrien ember avert, valaki siue berent halgattia az Euangeliumot ezt ez igie szabadon mondhattia magyarul. Aldor vag te Isten az en vram Iesusnak Szent attia, ki engömet valasztorral öröktül fogua hog fiadda fogadnal.

III. Harmadzor, az Euangelium aztis prædicallia, hog az Christus mi eröttünk bületet es nekünk adar-

adatot ná, es hog minket szerető, es mi erőttünk meg
holt es föl tamador.

Esa. 9. Gernck zületek minekünk es fiu adatek
nekünk.

Gal. 2. Ki szerető engömet es önnön magat attra
erőttem.

Rom. 3. Meg holt az mi bűneinkert es föl tama-
dor az miüdségünkert, mind Euangeliomnak be-
sedi ezök : Tahat el köl hinnünk, es mindenikönnnek
ezt kel mondani. Engömet szerető Isten, en erőttém
adta az ő fiat ki az en bűneimert meg holt es föl tama-
dor igazulasomert. Immar ruggiuk hog az Christus
valoban es fogonatosan cziak az, valasztottakert holt
meg.

Ioan. 11. Propherata Caiphas hog az Iesus meg
halna nem csak az Sido nemzetert, hanem hog az el
öblor Istennek fiait (az Poganok közzül valo valas-
tottakat.) egben giüitcie, hat ha cziak az valasztot-
takert őr, holt meg es tamador fel es à mint az Euan-
geliom mongia, enneköm sülető, adator, erőttém
holt meg, es tamador föl, niluan bizonittatik hog az
valasztottak közzül valo vagiok.

III. Negiedzer, azis prædicallia az Euangeliom
hog az Isten nekünk atiank legien. Sör az mindennapi
imadsagunkbannis ig solittiuk meg üter.

Mi atiank ki vag meniegben. El kel penig az Euā-
geliomot hinnünk, tahat eztis hog mi atiank az Isten.
Immar senkinek az Euangeliom szerent nem attia az
Isten hanem csak az valasztottaknak mint.

Ephe. 1. Ki valakit minket kiker fiaffa fogadna, tahat valamenizer az miatiankat siued berent el mōdod annizor tezez tanubizonlagot az te őrdkke valo valasztodrul.

V. Örödzör aztis mondgia az Euangeliom hog az valasztottakat Christusnak atta az Isten, es azok mind ű hozzaia mennek.

Ioan. 6. Valamit ad ennekōm az en ariam en hozzā ű, es az ki en hozzā ű ki nem rekeztōm. Az moggiat penig az menetelnek, az Euangeliom azt mondia hog az iginek halgatasabol es tanulasabol vagion mint vgian ottan: Meg vagion iruan az Prophetaknal, leznek mindniaian tanultak az lehouatul: Valaki azert hallotta es tanulta en hozzam ű, tahat kiki maga felől ig leher bizonios. En az Istennek ighier siuem berent halgatom, bōczulōm, es tanulom, Isten tanit tahat engōmet. De valaki halgattia es tanullia az igit Christushoz megien az. Az ki penig Christus-hoz megien ű azt ki nem rekezti, az kic ki nem rekezt, őrdk idōknek elōtte atta azt ű neki az űattia tahat engemet őrdktul foguā az űfiā közé samlalt az Isten, Ezek az Euangeliombol az biztatatok.

HOG HOG AZ SACRAMEN- tomokbol?

I. Parancziollia Isten hog meg kōrōstōlkōdgiunk arianak, siunak es Szent Leleknek neueben, kiben siintre ollian fogadast tezen Isten, mint regenten minem ű frigiet tūn Abrahammal es az ű maradekiual hog mi

Istenünk leiben. Tahat az Isten ki az ű logadalaban
igaz az ű frigiet meg nem málollia, es mikeppen en
meg kőrőstőlködtem az arianak, fiunak es Szent Le-
leknek neueben, azonkeppen attul az Istenül valaz-
tattamis Math. 26. Valaki hiszen es megkőrőstőlkö-
dik iduözül.

II. Azt mongia az Christus Ioa. 6. valaki ezi az en
testömet esizza veremet, en ő benne es ű en bennem
es örök elete vagion. Ennek penig bizonyos zalogiat
es kilső peczietis adia az veg vaczioraban valo kö-
nieret es bort kiről azt mongia, vegietők, egietők es
igiatok ezi mindniaian, Vg annira akaria penig közle-
ni az méltan veuëkkal az ű testet, veret, hog azt az
elsterő allatokatis az ű testetül veretül neuezte mon-
duan, ez az en testöm es az en verem, tahat valame-
nizer elek az vr vaczioraiaualig biztathatom maga-
mar, Isten az ű zörzeseuel nemiaczodik. De ennekem
azt monga hog vegiem es egiem es igiam az ű testet
es az ű veret, Azert bizonnial velem akaria közleni
es közlys testet veret: De az kiuel azt közli örök elete
vagian annak es ű abban lakozik, örök eletők penig
csak az valasztottaknak vagion, hat en azok közzül va-
lo vagiok.

HOG HOG AZ ISTEN LELKE- uel?

Mert minden valasztot siainak aggia Isten az meg za-
loglo es el foglalo lőkör mint eg Szent Miklos pen-
zet az aruban.

1. Tim. 4. Miért hog' fiak vadok, el küldte Isten az
ú fiának Lőlkört az übiuetőkkben. Ez pedig az Lelek
valakiben lakozik, de bizonyagor tessén hiueben hog'
Isten fia legien.

Rom. 8. Ő maga az Lelek bizonyagor tessén az mi
Lőlkünknek, hog' Istennek fiai vagiunk. Valaki erzi
azert magaban az Isten Lőlkenek ielön voltat, mindē
kersegnekül el higgie hog' valazrator az iduőlsagre.

HOG HOG AZ IGAZ HITTEL?
Mert az igaz Isteni esmeret es az igaz hit, meliben az
Christus Iesufert bűnőnknek boczianattiat hizzük es
ebben meg! niugzonk cziak az valaztattaknak ada-
tik, mint oda föl meg bizonyítottuk.

Actor. 13. Es hiuenek valakik rőndőltettek vala-
nak az őrók életre.

Marh. 13. Ti nektők adattator meg errenerők az
meniorőagnak tickait, egiebeknek pedig nem. Vala-
ki azert hizen es hittel enged az hiuatalnak kerseg ne-
kül valaztator, elis hitra azokat.

HA TALAM MEG SEM ISME-
heti az embőr ha vazione hiti vag' nincz?

Azt mondgiak nemelliek, de merő hazugsag, mert
külömben tanit Pal Apostal monduan. Tudom kinek
hittem. Bizoni ha ü tudgia minden kereztien ember-
nek tudni kel Sőr vgian parancziolliais.

2. Corint. 13. kelerczyetők meg magatokat ha az
hitben vadok, ti magatokat proballiatok meg: Nem
fmeritőke hog' az Christus bennerők vazione? hanem

ha még vetőttek vadatok Touabba az hiuek nieluőkke
lis vallast tőttek hitőkről az Christus keresere mint.

Mar. 9. hiszeze? hizek vram de leg segitseggel a
en hitetlensegömnek. Ig.

Ioan. 11. Zoi Christus az Marthanak: En vagiok
az elet es az föld ramadas, hizede ezt? Mond Martha
hisé vram hog te vag az Istennek fia az Christus: Ef
fele vallas: tetelőkre Christus sem kezeritene az ben
tőker, az bentek sem igazan felelneek, hog hiznek,
hanem ezt kellene mondani, nem tudom ha hizeke vag
nem, hog ha az hitő az ember magaban meg nem
ismerne, sőt ha az tűzet az fűstin meg ismeri az embő
bizoni az hitőt is az gümölczien, mint az Lelki niugo
dalmon es vallas tetelen segieb effelen az kikről im
mar ezennel emlekezünk.

HOG HOG AZ VIONNAN SZŰ letesből?

Mert mint hog természet szerint az bűnnek rabiai va
gionk, es vag akariuk vag nem szolgálnunk kel az bűn
nek. De az Isten Lőke az bűnnek igaiat meg rontia
bennők az testet meg öldökli, az igasagra meg elezt.
Ezt penig senkiben nem czelekedti, hanem az valasztor
fiakban, Immar mindenikünk meg ismerheti magaban
ha az igazsagor es az Isten törueniet, szeretie, vralliaè
a vag nem az bűnt, bentül elhet vag megis az bűnnek
vrasaga alat vagionè, az mint Szent Pal mongia.

Rom. 6. Mig szolgai valatok az bűnnek sabado
fok valatok az igazsagtul, mi haznat vőttek azere

azoknak akkor kiker moltan vgian szegienlödök. Mostanpenig meg szabaduluan az büntül es Istennek szolgai leuen giúndöcziödök vagion az meg szentölesre, nincz tahat olly kerezien embör ki erröl az ű valasztalat meg nem ismeri. Azert innenis ig vigaztathatjuk magunkat.

En giúdlöm, vralom es szegienlöm az bünt, ellene tereködöm es mindē tehersegömmel oni akarom rüle magamat, Az Isten törüenieben penig giöndörködöm siuem szerint es az menire lehet engedni akarok neki. Ez penig cziak az valasztortake, tahat en kerleg nekül azok közzül valo vagiok.

HOG HOG AZ LELKI ÖRÖMBől es cziendözlegből ?

Mert az bekeleg es az Lelki elmerernek cziendesege kiuel cziuda keppē öruödöznek az szentök nem adatarik egiebeknek hanem cziak az valasztortaknak, kiker meg igazit es meg nyugot hog minden felelöm nekül tamazkodgianak az Isten kegielmehez, es ne röctögienek mint az Saul, a ludas az Cain hanem batran ki alczianak Istenhez monduan abba Pater mi atiank.

Rom 8. Meg igazuluan hitaltal bekelegünk vagion Istenel.

Lucæ 2. Aldot az Isten ki meg latogatta az ű neper hog meg szabaduluan minden ellenszeginktül felelőannekül szolgálnak ű neki tellies elerönkben.

Esaï 9. Vigadoznak telőnek mint az arataskor es mint az kik az ragadomant ösziak.

Pfal 4. Adtal örömet az en szüemben inkább hog
nē mint mikor űk borral es olajal beuelkődnek : Azert
valaki ezt az örömet magaban erőzi minden ketleg-
nekűl el higgie hog az valasztottak között való.

HOG HOG AZ IO CZIELEKE- derből?

Ez leg niluabban való giűmőlezie az valasztanak ki
embernek semebennis akad mert erre terőmtőte vi-
onnan Isten az embőrdőket mint iruan vagion.

Ephe. 2. Ő alkotvani vagiunk kik terőmtettünk
az Christus Iesusban az io czielekedetőkre, mellicket
kezitő Isten hog azokban iariunk.

1. Ioan. 2. Ezen tuggiuk hog ilmeriük űtet ha az ű
paranczolatit meg tartiuk. Peter penig vgia niluan
bizonsagnak mondgia lenni az valasztalrul az io czie-
lekőderőt.

2. Pet. 1. Auiamfiáj igiekőzzerők az ti hiuataltokat
es valasztatokat meg erőssiteni, mert ezőket ha miue-
litők soha meg nem czialattok. Azert ha kinek kedue
vagian az io czielekedetre, es ha el esni őrtienik is meg
heliere al poenitentia által, ketleg nekűl valasztat az
iduősegre.

ERTEM EZŐKET ES ŐRVLŐK

neki, de nag sokan eletőknek iob resében semmit
nem erzenek magokban esseleket?

Vg vagion mert az ISTEN az valasztotakat
nem eg arant hya, hanem mint az parabolaban meg
vagian, nemellier reggel, nemellier harom, hat

...mencz oran, nemelliet sinter estue tizen eg oran az
u boldieiben, es haaz kilso hiuatalal hittais, giakorta
rouab halasztia az belso hiualtalt. Nem cziuda tahar
ha az giuomolcziet nem erdzi az hiuatalnak, mert meeg
az faia sem volt benne. De azert halaloknak oraiag
mind io remenseg lehet feloldok, ha cziak eg oraua e-
leb hia lstenis, mint az toluait az kereztfan, de azert
az hiuatalnak giuomolcziet vgian meg erdzi, mint az hi-
rto, vionnan sulcrest, Lelki oromet, es io czelekedetor.
Baror azert zinte halalanak oraiannis cziak eg tikmon
sulcuel elotte hog ez vilagbol ki mulik erzeze ez indu-
latokat magaban, tudgia bizonnial hog oroktul fogu-
rendolkeret volt az eletre.

DE EN ELŐTTEM MEGEN-
nel nagio nehelseg vagion: Mert en magam-
bannis giakorta latok oly fogiatkozast, hog vag
semmit effele indulatokban nem erzek, vag csak
alig erzem, kiról sok panazit az sentoknek ol-
vasom, mikor azert erre iut dolgom, mihez kel-
akkor niulnom?

Melto kerdes ez, mert az ki mind ezeket magaban er-
zi, ha mind ez vilag kulomber mondanais megis sinter
semmit nem fel az karhozattul. De az lstennek fufu
sinteri (es mentul inkab valaki lstennek kedueben va-
gion) anirra meg remulnek giakorta es minden giu-
molczieiben az valasztalnak meg fogiatkoznak hog se
az hirt nem erzik, sem belol oromok ninczen, sem az
io czelekedet nincz, mint az Davidban meg rezik. It

valik azért meg az ödögleg, miképp
Isuk meg magunkat az kebleben elélül, Mert ez ke-
rőnek eggiket akaria az Satan el hitetni velünk : vag-
hóg soha az elűt sem volt igaz hitünk, hanem csak ter-
tetőt hitünk, vagha voltis, azt az mi bűncinkel el ve-
szőrtük. De miezek ellen neg dologgal vigasztalluk
magunkat.

MELLIK AZ ELSO?

Miert hog her fele biztasfokat szamlalank elű, soha
vg nem hag el Isten bennunker hog mind az hettul eg-
szer mind meg fozzon, azért mindenik előtünk legier-
es ha cziak eggiknek erőzzük ielön voltatis, bar azt
csak gienghen, megis batran el higgiük, hog Isten so-
ha el nem ver szöme elül. Ig peter noha az io czele-
ködöt, hitöt es vionnan születest, es örömet el te-
merte az CH RISTUS meg tagadasaul, de azért megis
meg marada benne az Isten lölkenek bizonylag tetele.

Ig nemeliben az hitnek semmi erzele ninez, mind
az által az ighen meg badgiar szüek Lelkek megis fo-
hazkodnak Istennek es köniörögnek. Az imadlag pe-
nig hitből szarmazik. Söt ha annira el saradaz nag Lel-
ki kefertetnek es felelőmnnek miatta az emböris, hog
vegre az köniörgeft el ünna, megis ottan ottan tohaz-
kodik, noha ezeben sem vezi magat. Ezt ez sohazko-
dast penig Szent Pal azt mongia hog az Isten Lelke
indittia mi bennönk.

Rom. 8. Az lelökis legiti az mi erőtelenségunker
mert mi kerünk, az mint kellene nem rugóink, hanem

ű maga az Lelek, esedőzik erőttünk meg mondhar-
tan fohazkodásokkal. Az ki pedig az Szuert vigallia,
tuggia mit akar az Lelek, mert Isten berent esedőzik
az Ientőkert. Tahar valaki, fohazkodhatik Istenhez
vacion az hitnek valami sikraia benne, es az Szent Le-
leknek valami aiandeka. Ez pedig az kiben vacion
kerseggelkül valazrator. Ezzel se gondolliunk pedig
ha ighen kiczin hitünk vacionis, mert noha az mi id-
űőseggünkert hittel kel mienke tőnnünk de azért nem
al az hitnek vag' nag' voltan, vag' kiczin voltan, hanē
cziak igaz hit legiē, ha csak ollian mint eg' mustar mag-
gis, bizoniōsa tessen minker az mi valastalunkrol. Ig-
ercz az tőb giūmōl czerōlis akar melliket erōzzed mag-
gadban.

MELLIK AZ MASODIK?

Ha sūinte nem erzed az hitnek ielen volratis es sūinten
vgian be dugazoltatik az Saiadas, vg' annira hog' nem
merz bolni az Istennek vg' felz tūle, sőt vgian vala me-
nire el futz tūleis, es mintha meg kezdened gūlōlni I-
stentis ne sūēs semmit, hanem erōlkōdgiel rufakodgiel
az kerlegben valo esessel, varakozzal, az remensseghex
kapy. Ig' lesē hog' ha maā meg felē őrtel, holnap vala-
mi vigasztalast vīt Isten, mint az David bizattia ma-
gar.

Psal. 42 En lōlkōm miert haborodtal meg, bizzal
Istenben, meg egizer diczirni fogom űter.

MELLIK AZ HARMADIK?

Mikor annira el badgiadonk, hog' vgian nincz immar

semmi iugaztalasunk, rahar iussonak mindiaralt ez
ben, az reghi szenteknek példái, kiket noha úketis csak
nem pokolra razitotta Isten, de meghis meg űhozzaia
kialtorrak, es noha fölörte ighen verköztenek kierr az
Lelki probauaal meg laniargatta úket, mind az által
meg halgatta kőniörgezőket, es noha nem mindiaralt
de azért io ideien koran, meg vigasztalta úket ezt or
uassuk az Soltarban.

Pfal. 77. Hog' ig' szol az Propheta. Nem akar va
la meg vigasztalrtni az en Lelkőm. Meg emlekedzöm
vala Istenröl, es halgatok vala, szolok vala es meg bo
rula az en Lőlkőm s'ela: Meg tartoztatad az alomtul
az en szőmeimet es ezt mondam, meg kel halnom: Ez
az panaz. De lass' v'gian ottan miuel biztattia magat
mond. Vallion mind örökké hatra vetè az Isten, es
soha nem akare nekē meg kegielmezni? vallion mind
vegig el fogiotthe az ű irgalmasaga? El fogiotthe az
ighiret (az vigasztalo ighiret) nemzetsegröl nemzetle
gre, vallion el felelközötte az ű irgalmasagarul az I
sten, meg rekeztötte az ű kőniörüleket s'ela? Ig' kel ne
künkis magunkban tusakodnunk. Ig' czielekedik Io
Patriarchais mint az egez Historia meg mutatia Ig'.

Pfal. 6 Az David annira el felemlöt hog' la mint
panazolkodik. Az en Lőlkőm fölörte ighen meg ieder
Te penig Iehoua meddig? De ismeg ig' kőniörög
Tery meg Iehoua, zabadicz meg az en lőlkőmet tarcz
meg engőmet az te irgalmasagodert. Illien az 13. Pfal
musis, fűkeppen penig az 22. Pfalmais ide valo ki

melto hog az kereztien ember ighirul ighire meg tanullion, az többi közört pedig zep ez ahol azt mondgiar te benned bizranak es meg szabaditottad őket, te hozad kialtottanak, es meg menekörttenek es segienten nem maradnak. Effelek igen esünkben iusanak.

MELLIK A Z NEGIEDIK ?

Ha mind ezökkelis meg nem nyughatik az mi siuónk, rahat eg vagion meég ki az többi közört igen bep, Ez pedig, hog mindiaraltiusanak esünkben az elebbies elmult idők, kikben hitünk Istenbē, es hitünknek giümölczieit sok keppen ereztük lelki örömünk által, Istenbeli meg nyuguas által, iora valo igiekezet által az io czielekedet által, es egiebb effelek által, kit az Satan sem ragadhat. Ha ezt meg talalljuk, bar csak eg czepnire se erözzük hitünket is, akkor megis kersegnelkül elhidgiük, hog az valasztasban benne voltunk, es rahat ez vtan sem eshetünk ki onnan. Ennek pedig fundamentomi ezek.

I. Először az hit Isten aiandeka, Szent Pal pedig azt mongia hog az Iste aiandeka meg banas nekül való, az az a kinek mit ad hat meg nem bannia es meg nem változtattia rahat soha telliesseggel nem vesztünk, hami mindenkor nem erözzük is.

II. Másodszor az hitöt Isten csak az valasztottaknak aggia, rahat ha valami időben eröztük hitünket, niluā valo dolog hog az valasztasban voltunk, rahat vagion kis merr a mit Isten egzer el vegezett föl nem bontia.

III. Haruadzor merr niluan mongia Christus hog

az kit egizer ű föl ramazt es meg elert az bűnből, soha
öröкке meg nem hal.

Ioan. 20. En vagiok az föl ramadas es az elet, az
ki hiszen en bennem ha meg halis eel. Es az ki eel es
hiszen en bennem soha öröкке meg nem hal.

III. Negiedzer, mert soha vg nem verközhetik, á
kinck egizer hiti volt, hog halakra verközzek, mert az
Isten magua mindenkor meg marad benne á mint ir-
uan vagion.

1. Ioan. 3. Valaki Istenül sületer, bűnt nem czie-
lekedik (olliat kiuel kiesnek Isten kedueből.) Mert az
ű magua (az ű Lölke ki által mint eg vi mag által süle-
ter.) benne marad es nem verközhetik mert Istenül
sületterör, Azert ha halakra nem verközhetik niluan
az hitör sem veztheri telliesseggel el.

V. Ötödör. Zent Peterrül mödgia az Christus
en imadkozom te erösted hog el ne foggion az te hi-
töd: Nem cziak peterere kerte penig ezt Christus ha-
nem minden hiuckert.

Ioan. 17. Nem csak ű erettek imadkozom, hanem
azokertis kik az ű besbedek által hisznek en bennem is-
uendöre. Tudgiuk penig hog az Christus imadsaga
öröкке fogonatos Istenvel. Tahat mint Peter Apo-
stol noha megtagada az Christust, noha bözniű bűn-
ben elek, noha semmi maradekat az hitnek nem erözi
magaban, mert meg tagada nag esküuessel azt az kibé-
kel vala hinni, megis az Christus imadsaga berent, v
gian telliesseggel hiti el nem fogior.

Azonkeppen ha mi eg' czeppet magunkban nem
erőzünkis, sőt semmi ior nem látunkis, gondolkodgiük
rola hog' volt valaha hitünk, erőztük gümölcziétis,
táhat soha ki nem esünk Istennek valasztasabol.

Erre pelda nekünk Zent Dauid Psal. 143. El fo-
garkozot en bennem azen Lelkem, en bennem elepe-
det az en ziuem. Eszében iutnak az regi napok (idők)
elmelkedem minden czelekedetedről, az te kezeidnek
munkaiarúl bezellek.

S V M M A:

Az keresztie' embörnek lelke meg niugua vagon az
valasztanak esmeretibé. Az valasztáspenig ki ki maga-
ban meg ismerheti az Euangeliombol Isten Lökének
bizonság teteleből es az valasztának gümölczieből ki-
ket magában erez, Ha penig nem mindenkor erőzi
mindeniket, csak eggiket erzezeis io remenységben le-
gien, es az szenteknek peldaiaval tarczia magar es az
reghi es elebbi io teteliről gondolkodgiek Istennek,
kiket (mint hog' az ű keze munkaiat felben nem hag-
gia, azonkeppen ha egzer el kezdet mi bennünk vög-
hezis vilén. Es szinten akkoron is bennünk tartia,
mikor semmi jelenlege ninczen. Mert noha, az fa tel-
ben se leuelet se gümölcziöt nem terömt, azért vgian
elö fa: Vag az tűz az hamu alatangor nem bocziar, v-
gian eghető tűz azért. Vag noha az kised czieczie-
mü gyermek, resleges, es hagnazban feküemböris, no-
ha eggikis az okolságnak creiet ki nem mutatia, de
vgian okos azért. Azökeppen az ki ke' serteiben esöt-

tis es meg allitnak benne az Isten aiandekt , vgiat
vagian azért az mag , nem külömben mint eg kis tűz
az sok hamu alatt volna , ki mikoron fuualliak ilme
főlgőried.

Hog igaz legyen az Istennek ighirety mel vagion
Eesai.59. Ez az en frigem,melliet en kőrk ű velek,ez
mongia az lehoua : Az en Lőlkőm , ki te raitad va
gion,es az ighet mellieket attam az te zaiadban, nem
zakadnak ki az te zaiadbúl , sem az te magodnak ma
guanak zaiabol : mostantúl fogua mind örőkke. Az

bekelegnek penig Vra es az vigaztalasnak

ISTene minden effele rőredelmes

Güüü embőreknek Lőlkőket

ramogassa Szent Lől-

keuel, az ű fiaert

az mi vrunk

Iesus Chri-

stusert:

A M E N

AZ VR VOCZÓ

BARFL VALO IGAZ ERTELEM MIND
AZ PAPISTAKNAK MIND
AZ BRENCIANVSSO,
KNAK TEVELGE-
SEK ELLEN.

HAN FELE EZK ÖZÖKKEL

Ismeret Isten eleitől fogva elni az mi üdölség önk-
nek meg szerseleben?

Kettővel: Igével es Sacramentumokkal, vag' killó es
latható pecsétetekkel, kiknek általa hitet teremti mi bē-
nőnk az Isten Lelke, meli hit által megis igazulónk es
időszülónkis.

MICZODA IGERV'L ZOLAZ?

Azt mondom Isten igeienek az kit meg irtak az Pro-
phetak es Apostolok, kinek ker része vagion, törven
es Euāgelium, erről mőgia Paal Apostol Rom 10. Az
hit hallasbol vagion az hallas penig Isten igieiből.

MIT MONDAZ SACRAMEN-

Magyarúl vag Szentsegnek vag Szent czelekedetnek,
vag zentielnek mondhartiuk: Mert semmi nem egicb
hanem Istentul berezteret Szent czelekedet, mellic az
o igeretir niluabban valoua tezi es meg erofirhi, es az
ueuo semelieknek hireket vg mint lathato es tapazzal
hato peczettel es saloggal meg confirmallia mint az
kornul metelkedesrol mongia Szent Pal Rom 4. Es ie-
lul voue Abraham az korniul metelest az hitnek iga-
saganak peczerit.

MIERT AKART A ISTEN AZ

o igheie melle adni a Sacramentomotis?

Iol lehet az o eltekeller kegielmenek ki mutatasa es
ielerefe sinteneleghe meg recczik az igebolis, ki min
dennap elottunk hirdeter az emberek által es nem kü-
lomben prädicaltat mint ha onen maga daikalkodnek
mi velünk, mind az által az o igheie melle akarja az Sa-
cramentomotis rendelni, hog meg az ostoba elmeiu
eberekis, effele kilso es lathato allatokbol bizoniolo
lehetnenek az Istének igeretiröl, es el hinnek hog nem
iaczodik Iste az o fogadasiba, nem kulomben mint mi-
kor az feidelem donatior ad valakinek, Igeretir leue-
luelis, de annak feletre peczeriuelis meg cofirmallia.

MINT HA AZ TIELENTE

ned hog az Sacramentomok maüd niluabban
confirmalliak meg az mi hitönköt?

Noha az ighenekül semmi az Sacramentom, mind az
által ha az ighetuel eggut iar a Sacramentom, enniuel
niluabban meg magiarazza minckönk, az Istennek la

...hog az ighet, csak ti önkuel halliuk de
az Sacramentomokot önmöndkelis nezzük, kezönkue-
lismeg tapasztalhattiük, es sok egieb fele ersekéleg ön-
kelis meg erezzük. Tuggiuk pedig hog az zem lato-
mas mindenkor bizonyosb az puzta hallalnal.

ERTEM, DE MOND MEG IM-
mar hog hog szolgál minckönk mind ez keét cz-
köz?

Imig: Isten mi nekönk valazrot fiainak örök életet ber-
siet es rendelt meg minck előtte ez vilagnak funda-
mentomit fel verneh, Ephc. 1. Ezt pedig ez örök e-
letet az ighében igheri mi nekönk, honnan loc. 6. örök
életnek igherienek neueztetik.

Az ighet pedig az örök bodogsagra vezereleü min-
ket, három dologra tanit kiualtkeppen.

I. Először az ioknak kikben al az mi életünk, első
küt feiere.

II. Másodszor az ezközre, ki által azok a iok meg-
zereztetnek mi nekönk.

III. Hamradzor azokra az iokra kik által iuronk
az életre.

Immar az Sacramentomok arra valok hog ezt ez
ighet, vag az ighében valo iokat, es annak küt feier
mi előnkben vesse es tamazza mint eg irot tablan, es
vgan latharoua tege honnan Agostó az Sacramento-
mor lathato ighinek neuezi.

VESZEM EZEMBEN DE MA-
giarazd meg ezeket niluan?

Szent Pál mind az hármat meg magyarázza, 1. Cor. 1.
mondván, lőc mi nekőnk a Iesus Christus Istentől böl-
czeségőnk igazságonk, bentségünk es valtságők, tehát
ez csak az neg 10 kinekül sükössők vagionk mi az
örök életre, es csak az eg Iesus Christus ezek az a ki-
ben mind a negiet meg találhattiük. De mind ezek
függének az Istentől, vag az Istennek kegyelméből.

MICZODA AZ BÖLCZESEG?

Istének igaz esmereri, kire soha az Christus nélkül nem
juthatunk mint Math. 11. Irván vagion, senki nem e-
smeri az ariat hanem csak az fiú, es a kinek az fiu meg-
akaria jelenteni.

MICZODA AZ IGASSAG?

Az bűnnek meg bocziarása vag meg lenkelese ki
csak az Christusnak vere hullásának érdemeiért adar-
tatik mi nekőnk hit által: mint irván vagion.

Rom. 3. Meg igazulunk ingyen, Isten kegyelméből
az Christus által lőc valtságból az bűnnek boczanat-
tának általa.

MICZODA AZ ZENTSEG?

Az mi oh termelsentőnknek meg uirása es fel építé-
se vag az mi vionnan sületésőnk, ki vagion az testnek
meg öldökleseben, es az igazságnak meg elezteleiben
vag a mint Szent Davidból az bűnnek el hagiásában
es a 10 czelekederben, ez pedig különben nem lehet
hanem ha az Christus testben oktatotunk be hit által
mint az oltván a tökeben Rom 6.

MICZODA AZ VALTSAG?

Az mi tőlünknek fel ramaztasa az vtolso napon es
Lelkünkkel eggúe valo szerkoztetese, es minden ellen-
segónktól az leg vtolsoval az halállal, egetemben meg
zabaditasa es az örök országban valo be vitetese, az mi
Vronk es idűsítők által az igaz biro Iesus Christus
által, ahol á mint Elaias mongia el törli minden kőnű
hullasinkat az mi semeinkről.

ERTEM HOG MIND AZ NE-
gre, es azoknak eg kűt feiere, az aia Istennek ke-
gelmere es eg ez kezere, az Christusra igazit az
ighe: De még magiarazd meg az Sacramen-
tomokeris hog hog zolgalnak ezekre?

Peldabol ezt niluabban meg erthettiük, az ighe vag
az igeret az első időben vala ez. Az azzoniaslat ma-
gua meg tőri az kegonak seiet, e melle ada Isten al-
dozator, kinek verenek ki ontasa igazitana az idően-
dő Christusnak aldozattara, ki lenne mi nekünk mind
igalsagunk mind Szentsegünk: Az masik időben Abra-
hamnak niluabban valo igeretet ada emert, az re ma-
godban meg aldatnak minden földnek nembersegi, ki
sintenn anniat telben hog az bölcsieseg az igalsag es a
Szentseg lenne az Abrahamnak, igaz magzattiban, e
melle ada az kőrnűl merelkedest, es az hűsueti barant,
kikben azt á magot es annak aldozattianak erdemet,
mint eg irot tablan előnkke verne.

De mind ezeket hog iobban meg erthessük. Ta-
nulliuk meg hog az Sacramentom kit Agoston mon-
dalazeunt Iacharo igenek neuezők, neminemű haso-

latóságok által mind az Isten kegyelmét, smind az Christus testet veret, smind az ő érdemeivel kereset iokat, az igazságot bölcselget szentseget es valóságomat hatoua es nemünemű módon tapasztalhatoua teti, Ming az keresztségben mikor az atcianak fiunak Szent Lelknek neueben lez az mosogatás, jelentetik az gratia vag az Isten kegyelme, kitől függ minden bódogságunk. A víz meliell meg mosogattatunk, előnkben veti az Christus Iesus tisztító veret: az mosogatás, bűnűnknek el törleset es boczanattiar, az tisztas es tisztaság az lét seget vag az vionnan bűletest, az el merites az vionnan bűletesnek eggik rezer az mortificatiot, az vízből való fel vetel, az viuificatiot. Ig kel az többiről is gondolkodunk.

AZ VI TESTAMENTOMBAN

rahar hani Sacramentom vagion?

Czak kétfő es nem több annal, az keresztség, meliben vízzel való mosogatás vagion, es az V. Vóczoara meliben etel ital vagion.

MICZODA KÉLŐMBSEG VAGION É KÉTFŐ KÖZÖR?

Mint hog először bűletetnőnk kel, es az vran etellel itallal taplaltatnunk. Ig az keresztségben mutatratik meg, az mi vionnan való bűletesőnk Christus által: Az vóczorabā penig vgia azon Christusnak testének verenek általa való taplaltarasonk az örök életre.

LELKI DOLOG ES LATHATARLAN EZ MIND KÉTFŐ, MIND AZ VIONNAN BŰLETES

N

tes smind

tes smnd az Christus testeuel vereuel valo raplal-
taras, mi oka tahat hog illien testi allatok aital viz
altal, kenier bor aital adattatik mi elönkben?

Chrisostomus erre sepen meg felel monduan. Ha
mi testnelkül valok volnank, puzta es testi allatok-
nelkül adna Istenis ezeket mi nekönk. De miert hog
az testbē oltattator be lelkönk, az lathato es testi dor-
gok allat, latharatlan es Lelki allatokot ad. De im-
mar a többie el haguan zoliunk Vr Voczoraiairul en-
nek vtanna.

AZ VR VACZORAIAROL

Miczoda az Vr Vaczoraia?

Christus Iesustol szerzetet Szent czelekeder meliben
Istennek igeieuel az kenier es az bor, Christus teste-
ue vereue vg bentelterik, hog valaki testi zaiaual ezi
azt a kenieret, es izza az bort vgian azon Lelki saia-
ual az az igaz hitieuel egie az Christy testet es igia az ő
veret, ki mi eretönk függöt es ki omlot az keresztan,
bünönknek boczanattianak bisonsagara es hitönknek
erősitelere.

HAN DOLOGNAK KEL LEN-

ni az Vr Voczoraiban?

Neghnek mikeppen minden egieb Sacramentomban.

I. Eket ő allarnak.

II. Christus testenek verének.

III. Ighenek.

IIII. Czelekedetnek. Ez neginek ha vala mellik meg
nem leszen nincz or igaz voczora.

I. Az

I. AZ ELTETŐ ALLATOKROLI

Miczoda eltető allatok vadnak az Vr Vaczora-
iaban ?

Kenier es bor. Mert így irnak az Euāgelistak : Az ec-
cziakanak estueie, vőue az Christus az kenieret vőue
Pohart : Szent Palis 1. Cor. 11. Az kőnier á kit meg
megőnk-

MIERT TAR CZŰK EZT IOL ezőnkben?

Hog NEG fš reuelgest el rauoztassonk.

M E L L I K A Z E L S Ő ?

Az Papistake- az kik az meg benteles vian azt mon-
giak, hog mind az keniernek, smind az bornak, csak
az zine vag zemelie marad meg, az allattia es terme-
zeti el valtozik Christus restue es verue. De hog
ez merő hasuglag legien, noha ide ala bűuebben meg
bizonitiuk, mind az által it csak ezis meg mutatja hog
Szent Pal 1. Cor. 11. Mint az előr, az vtannis binten
vg keniernek neuczi, monduan valaki melatlan ezik
ez kenierből ez izik az Poharbol, Meg: á mel kenie-
ret meg zegőnk nemde nem á Christus restenek ve-
lőnk valo közleséd? Latode hog az iras nem binter vag
semeliet, hanem vgian az kenieret emlegethy.

M E L L I K A Z M A S O D I K ?

Vgan azon Papistake, á kik meg czonkijtak az Isten
berbeset, es az eggik reszet az eltető allatoknak, az Po-
hart, es az bort nem oztogattiak az kősegnék, mert
azt mongiak hog elő rest volt az Christus resté, azért

verrel eggiut vagion, es nem sükkleg azt külömb be-
meli alat ozrogatni, mas az hog felnek azon, hog az pa-
razt embernek szakallarul valahog az Szent ver, az
földre ne czeppennien.

De lasd meg itt is az Antichristusnak vak merő ke-
ueliseget, es vele egierembé bolondságot, ki bölcze-
be akarta magát tenni az menei mesternel, az Iesus
Christusnal: Mert ő effeket meg nem gondoluan, ke-
nierbül es borból szerzette, nem csak kenierbül, azere
noha elő test az Christus teste, es akar a földre akar
houa czeppennien az Poharbeli boris, minek önk csak
az Christus szerzefere kel neznök: Az ki penig külömb
betanít, ha szinte Isten Angiála volnais atkolót le-
gien Gal. 1.

MELLIK AZ HARMADIK?

Megis vgian azon Papistake, az kik á meniben ő ma-
gok elnek az Poharralis, vag inkab az ő kelhekkkel né
elegednek meg az borral, hanem visetis eliegitnek
hossaia. Ittis nezzök csak mi az meniej mesternek
zerzefere, ki kenierbül borból csak nem vízből szerze
az ő Voczoraiat.

MELLIK AZ NEGIEDIK?

Ez nekike az mi atrankiai közzül, kik á mi lambor a-
tíanknak Lutter Martonnak sententiaiarul meég sem
akarnak el szakadni, kik közzül fő volt ez mostani idő-
ben az seghen eze veszet Brennius, es az niughatarlan
Flacius Illiricus ezek azt mongiak hog eggiut, es eg-
czersmind vagion az kenierrel az Christus teste, es az
borral

borral az Christus vere : Hó egczersmind kettő le-
gien. De az iras lohol nem mongia, hó ez en testem
es kenier, hanem ez è kenier en testem, hó penig az
kenierrel eggút ninczen s, nemis lehet az Christus tes-
te búseghelen meg bizonyitak ide hatra.

II. AZ CHRISTVS TESTERVÉ- VERERŐL.

Mit mondal másodszor hog meg kel lenni az Vr
Voczoaiaban ?

Az Christus Iesus testének es verének, vgian azon tes-
tnek á ki mi erettőnk függő az keresztan, es vgian a-
zō vernek á ki erettőnk ki ontot, á mint Christus bol:
Ez az en testem ki ti erettetek halakra adattatik, vegie-
tek es egyetek.

V GIAN AZ CHRISTVS TES-
tet mondode hó ezzük az Voczoraban, Lami
nemelliek csak annak haznat es erdemer mon-
giak ?

Vg szólnak lokan, de mi vgian azon tester es veret
ertiük, hó nekőnk adattatik á kiben senuedet á ke-
restan, es nem elegzőnk meg annak csak puzta ere-
ieuel, hanem az szőlő termest mint tővestől kevéniük,
mert ig tanit minket az iras Ioan. 6. Az ki ezi az en
testemet, es izza az en veremet, en ő benne vagiok,
es ő en bennem, Ismeg. Az en testem valoban valo
etel.

MIMODON LEHET ETEL I-
rral az Christus teste vere?

Mert mi nekönk. Születet az testben mint iruan va-
gion Esa. 9. Giermek születek nekönk es fia adatek ne-
könk, az vitan vgian azon testben az mi büneinkert al-
dozuán lőc elő keniere az mi Lelkönknek, Ioan 6. Az
kenier kit en adok az en testem, melliet en adok ez vi-
lagnak eletereert. Ninczen taha több erele az mi Le-
könknek, az Christus testnel verenei, kiuel minekönk
eggesülönk kel, hog minden ioua ban reszsek lehe-
sönk.

HOLO T, ES MIKOR EZZŰK ES
izzük mi, az Christus testet es veret?

Bezzeg nem csak az Sacramentomban, hanem min-
denkor es minden időben, vala mikor az igheretekben
Christust hozzák kapczolliuk. Mert minek előtte meg
ingien az Sacramentomot nem szerzette volna, Chri-
stusis, ig bol az ő testéről Ioan. 6. Ha nem cienditek
az embernek fának testet, nem leszen maradando e-
let bennetek.

HOG HOG ELEZ THETI MEG
az Christus teste az mi Lelkönket, ha ninczen á
testnek arra valo termezeti hog örök életet ad-
harna?

Vg vagion hog ha magaban gondolod meg az Chri-
stus testet, sinte vg nem taplalhatja az örök életre,
mint az baran hús, vag egieb allatok teste. De miert
hog eg semelben eggesült az Istenfeggel, vag az ige-
uel, kiben Ioan. 1. á mint Szent Iános mongia, az elec-
vagon, kinmar mint eg czatorna által a kut főből, a-
zonkep;

zonkeppen szarmazik az Christus teste által az ighe-
bűl vag az Istenfegbűl, mi hozzánk az örök élet.

MIVEL EZZÜK MEG AZ CHRIS-

tus testet, es izzük az ő veret?

Nem testi foggal es szajjal, az mint nekik bolódosko-
nak, mert mint hog Lelki etel ez, es Lelki ital, azon-
keppen Lelki ezköznek es fognak kel hozzája lenni,
az penig nem egieb hanem az igaz hit, kiuel az Chri-
stus telhiesseggel mienke tezzük á mint Sztér Pal mő-
gia Ephe. 1 Az Christus hit által lakolsik mi bennünk,
Mas az penig hog az CHRistus teste meniorfagban
ment, es az itelet napianak előtte ez földre nem idő, á
mint az credobannis valljuk, az mi szajonk penig igen
mezze vagion meniorfagtul, hog semmikeppen an-
nera el nem erhet, hog meg ehetne az Christus testet,
de erről ide hatra bőuebben kel szolnonk.

II. AZ IGERVL.

Szol immar az harmadikrolis?

Ez nem egieb hanem az Isten igheie

MICZODA IGHE EZ?

A melliel Christus szerze az ő voczoraiat, es az vran
azoknak magiarazattia az rób igeretek szerent. Ezek
penig az ighek, á mint meg irtak ez harom Euange-
listak, Mathe, Mark, Lukacz, es Szent Pal, Az mi vrők
Iesus Christus az ecczakanak estueiē, melibē halakra a-
dattatik vala, veue az kenieret, es halakat aduan meg
sege es ada az őranituaninak monduan. Vegietek es
egietek ez az en testem kiti eretetek meg segettetik,
ez tegetek

ezt regetek az en halalomnak emlekesire?

Azonkeppen minek vranna vaczoralt volna az Poharris monduan, ez è Pohar vi Testamentom az en verè alcal, ezt regietek valamikor izzatok az en halomnak emlekesire Mat. 26 Mar. 14. Lu. 22. 1. Cor. 11.

MIKEPPEN KELELNÖNK EZ igeuel?

Nem alattomban valo sugassal bõrbitelessel mint az Papistak czelekednek, mert azt velik hog mint az bûuðs baios igeeknek vagion ol ereie ezeknekis, ki az Sacramentomot el valtoztatna, de mi ezt üegiük elõnkben, hog az Christus nem az keniernek, sem az bornak szerzette az õ vaczoraiar, hanem az elõ embereknek, rahat azok hallottara kel mondani, es azok értelmere kel meg magiarazni az igeket, hog epüllienek általa, es õkis tuggiak mit kel, or venniük, es ennienük, mint hog azoknak mongia az Christus ezt, vogetek es egietek.

MICZODA HAZNA VAGION ezõknek ez igheknek?

I. Elõ hog taniczanak az Christus halalanak haznarol, es gümölcszerül mikor azt hallod Ez az en testem, ki ti erettetek halatra adattatik, es verem ki ti erettetek ki ontatik.

II. Masodik hog taniczanak minket az Isten akarattiarol, hog az õ fianak testet velõnk akaria közleni.

III. Harmadbor mert hog kenierül es borrol mondatatnak az ighek, az kenieret es az bort Christus testue es vereue bentelik, az meg bentelertes peniglen mi legien maid meg magiarazzuk.

III.

III. AZ CZELEKEDETRŐL:

Mellik vala az negyedik dolog?

Az czelekedet mellic az Christus szerze az ő vöczoraiat, mint hog az Pal Apostolis erre igazit bennonker.

I. Cor. II. Monduan, en az vrtol vörtem kire titeketis tanítottalak.

HANI FELE AZ CZELEKEDET?

Ket fele, Eggik az ozrogato semelieke, másik az veuőke.

MINT KEL CZELEKEDNI AZ ozrogatonak?

Vgian azon modon, mint az Christus, ki vörte az kenieret es az bort, halakat adot meg zegre, attra az tanituanioknak, es azt montha kel czelekedni.

I. Halakat kel adni vag meg kel feltelni az kenieret es bort.

II. Meg kel sz-gni.

III. Adni kel az veuő semelieknek.

IIII. Mondani kel az iger, es hirdetni az Christus halalat es halalanak haznat.

MIT KEL AZ VÖVE SZEMELI-nek czelekedni?

I. Meg kel magat probalni.

II. Az kenieret es az bort el kel venni.

III. Meg kel enni es meg kel venni.

IIII. Az Christus halalat hala adalsal kel emlegetni:

MINDEZEKET MAGIARAZD

meg rendserent ennekem es mond meg először mitt errez az haladafon?

O

Az

Az Euāgelisták nehöl haladafrol nehöl aldafról szól-
nak : Szent Pál is Cor. 10. Aldafról emlekezik, mikor
azt mőgia, az aldafról Pohara á kit meg aldonk, azért
mind eggiet kel ertendők az kettőn, rouabba mint ket-
tő csak annit tezen é helien mint az mit az görőkők
mondnak hagiafmoínak, az deakok consecrationa-
mi magyarúl meg bentelelesnek neuezzük.

MIT HIZ MEG SZENTELES- nek ?

Az Sido nélúnék foliasa bserent bsernek neueztetik
minden allat, valameli meg valaztatuan ez vilagi ha-
sónra való allatoktól, kiualikeppen Isten dolgára fo-
glaltatik, nem hog természetiben lenne valami valto-
sás. Azonkeppen ez é kenier es az bor meg bentele-
retik az tanitorol Istennek igeienek általa, az az, az i-
gekuél melliekuel Christus bserbette ezt é voczorat,
megielenterik, es mindennek tutrara adatik, hog ez é
kenier es bor, immar nem hazi kenier sem hazi bor, az
az nem arra az vegre való mint aki orhő vagiő, hog
testedet taplallia, de arra az vegre hog Lelki kenier
legien es bor, az az á Cbristus testének es verének bi-
zonios peczeti es bialogia, kiuel el az mi Lelkünk, ez
az meg benteles.

MIERT KEL MEG SZEGNI AZ kenieret ?

Eztis az veuő bsemeliek előt kel mielni, hog ebből ez
bentelesből vag metelesből meg emlekezzenek az hi-
űek, mkeppen tördeletet foggattator, az mi vrőnk
Iesus

IESVS CHRISTVS, tessleben mi ercstönk-
SZOL AZ VEVO SZEMELIEK.
nek czelekedetirölis.

Tanit erröl Szent Pal monduan 1. Cor. 11. Megpro-
ballia ki ki magat es vg egiek ez kenierből, süg igiek
az Poharbol, mert valaki melatlan ezik izik, karho-
zator ezik izik maganak.

MIKEPPEN KEL MAGVÑKAT
meg probalnonk?

Az meg probalas harom dologbol al.

I. Elsöbör hog meg ercük miczoda legien es mire
valo legien ez voczora, es hitönknek agozatiban iol
fundalrak legiönk.

II. Masodsör hog igaz hittel es Iesus Christusban
valo bizodalomual iarüllionk ez etelhez italhoz.

III. Harmadzor hog igaz poenitenriauual es atia süj
seretettel kesüllionk chez ez lakodalomhoz, valaki ez
haromual kesen vagion, meltan ezik es izik az vr va-
czoraian, ha binte fogiatkozas es erötlenség vagion
benneis, mint mindenikönkben, de ezen kiuül valaki
czelekedi, karhozattara veszi ezt è kenieret es ez bort.

MIERT KEL KEZBEN EL FO-
gni az kenieret es az bort?

Ker oka vagion, első hog bissonfagor regiönk ezzel
hog mi nekönk tecczik az Christus sersele, mert örö-
mest niuttiük kesönker.

Malodik hog magonkatis confirmalliuk, es hitön-
ket biztasuk ezzel, hog mikeppen kezzel fogiuk az ke-

nieret az az bort, azonkeppen Lelkőnkkel meg őtelliük
cserőben hozzánk kapczolliuk.

MIERT KEL MEG ENNI ES
meg innia?

Ezzel az Christusnak mi hozzánk való szerkezteteler,
es mind eg teste verre leteler velőnk, ielőttiük, mert
mint hog természetönkes testőnke valik az ammit
meg esonk es meg izonk, azonkeppen az Christus az
ő testeuel es vereuel egeremben vgian mienk, es test
az mi testőnkkel, cziont á mi czionronkbol.

MIKEPPEN KEL EMLEKEZ-
zni az Christus halalarol?

Iollehet ennek minden oraban meg kel lennij de ki-
ualkeppen az vr vaczoraiban való eletben, mert or
bizonsagot tezen Christus rola, hog mi eretők on-
totta ki veret, es az keresztara fel seziteret, kel penig
nag hala adással erről emlékeznők, hog enni io tete-
ert magasztalliük es diczeriük őtet.

EZEKET ERTTEM. DE IM-
mar magiarazd meg ennekem mint kel erteni
eztē propositiot, á meliben azt mongia Chri-
stus az kenierül es az borrol, ez az en testem es
az en verem?

Nem volna bizon nehez ennek ē sententianak ma-
giarazattia, hog ha az emberek az igazsagot kerelni
akarnak, inkab hog nem mint az ő meg rögzőt vele-
kedeseket köuetni, mert az iras erről minket io vtra
igazitana. De hog az emberek keueliek es neghede-
sek,

Issek, es senki nem akar másnak engedni, ebből is nag-
harca es haborusága volt, vagionis az Ecclesiának,
nem csak az Antichristus seregevel, hanem szinten ön-
nön közöttökis, es szinte az fő doktorok között is, kiket az
Isten ez mostani időre minékönk ador.

I GAZAN MONDOD, MERT
hallottam hog még Lutter Marton sem volt
eggyes ebben ez dologban az Heluetiaij Eccle-
siakkal mond meg azért hani fele magiarazattia
vagon ez igheknek?

Mertan keuanod ezt, mert hog ruggia az meg valaz-
tani az igazat az hamistól, az ki sem eggyiket le masi-
kot nem erti, azért három kiualtkeppen valo senten-
tia vagion. Eggyik az Papistake, másik az mi io Apā-
ke Lutter Martone, es Brentiuse. Harmadik azoke
kiket szidalmas nevel hol Sacramentariosoknak hol
Zuinglianusoknak, hol Calvinistának neveznek.

MELLIK AZ PAPISTAKE?

Azt mongiak esek, hog az meg szinteles vran vag az
igheknek, az kenierre borra valo mondasá vran, az ke-
niernek es bornak természetinek es allattianak el val-
tozasá lezen, Christusnak testeue es vereue. Ig hog
ammi annak előtte kenier es bor vala Immar nem ke-
nier sem bor, hanem valoban es allattia berent test es
ver, ig hog az keniernek cziak zine maraggion meg:
Ezt penig ez valtozasát mongiak lenni, czuda keppen
az igenek ereieuel.

TALAM REGENERETTE-
nek ig:

NEK ig : Mostan immar iobban erüük ?
Regennis mostannis, Merr az Tridentombeeli Sinar-
bannis, illicn articulust besiettenek felöle ez el mult
eztendökben. Valaki az vr voczoraianak Sacramen-
tomabā, azt módangia hog meg marad az keniernek
es az bornak allattia. Es tagaggia az keniernek es az
bornak tellies allattianak czudallatos teste es verre va
lo valtofsalat holot meg marad csak az keniernek es
bornak sine, meli elvaltofsalt az Ecclesia alkotmaros
igeuel trāsubstantiatiōak neuez, atkozor legic. Innen
erted hog semmiben nem iobbítottak értelmeker.

MELLIK AZ MASODIK, AZ

Lutter vag Brentianusok Sententiaia ?

Ezek nem trasubstantiator hanem consubstantiator
ertenek az az a ket külömbözö allatnak az keniernek
es az testnek, Masödsör az bornak es az vernek, eggüc
valo eggiesüleset, mert noha sine ez igeuel nem mö-
giak, mind az alral sinten anniat telben, mikor azt ra-
nitiaik, hog az meg senteles vran, az mi annak elötte
csak kenier es bor vala, immar egeresmünd, mind az
kerös legic az az Christy testcuc es keniere, Christy ve
re legen az kenierrel es borral eggüc, vag alatta, vag
benne, minthog az cannaban az bor, vag valami egieb
ket allat eggüc vagfon, Mercig szoktak bolni. In pane,
sub pane, cum pane, hapenig az moggiat kerded azt
mongiak, hog ök nem tuggiak, es te se kergied quo-
modo quomodo hanem csak hidd el.

MELLIK AZ HARMADIK AZ

kie

kie Zuinguiliánusoknak vag³ Sacramentariu-
soknak mondanak.

Erek azt taníchiak, hog³ sem semmi allat berent valo
valtság is ninczen, sem semmi heli berent a vag³ ter-
mezet berent valo eggiesülés, mert az kenier vgian
kenier es magaban csak kenier, azonkeppen az boris,
csak bor, mind az ige elö³ smind az vran, az Christus
teste vereis vgian csak test, es veer. Es binten ollian
tauol vagion az vrnak aztalan valo keniertül, es bor-
tül az ő teste, es vere, meli tauol meniorlag az föld-
tül, a houa az Christus feli mēt mint az credoban val-
liuk. Ha nem az kenier es bor tizti berent es iegcze-
se berent, ez legien Christus teste es vere.

MOND MEG RÖVIDBEN EZ

három ellenkező sententia?

Az Papisták azt mongiak, hog³ valtság is legien az ke-
niernek es bornak természetinek teste es verre es azo-
knak csak sine marad meg.

Az Brentianusok azt, hog³ valtság nem lez de-
czűda eggiesülése az ielnek az iegczet dologual, hog³
ecczer smind es eggüt allat berent legien mind az ket-
tő.

Az harmadfeliék, hog³ sem valtság sem terme-
zet berent valo eggiesülés ninczen is, hanem csak tizti
es iegczese berent mondattatik az iel iecczet dolog-
nak.

ERTEM, DE MOND MEG MEL-

lik igaz e három között?

Az első

Az első hog hamis legyen, immár az keresztien ség meg
dsmerete mert, az veszedelemnek fia az Antichristus ta-
lalta Isten igeie felöt, á kettő közöttül penig io Lelki d-
smerettel vallom hog az vtolso igaz, es amaz Bren-
tiusse semmire kellő. Sőt mint ide ala meg ertiük zin-
re ug hitőnk agazatiia ellen vagion (nem ragalma-
sasbol szolok) mint az Papistake.

SACRAMENTARIVS VAG tahat es Zuinglianus?

En keresztien vagiok, mert az Christus neueben ke-
reztelkettem meg, es ő az en mesteremis, de az keueli
emberek mint eg Sectariusokot vag mas berzetten
valokat neueznek minket, Ig hog az ő teuelgő rudo-
maniokat nem akariük vallani, hanem incab azokat
kőuetriük, kiker az Isten lelke iobban meg vilagositor,
ennekē Sacramentomnak az iras berent valo magia-
razattiara, mint voltanak Zuinglius Calvinus Philip-
pus Melancton, Petrus Martyr es Heluetiaban sok
tudos emberek kikben meg bőczülucn az Isten aian-
dekar, őrdmest előnk munkaiokual es nem szidalmaz-
hattiuk őket, Sacramentariusoknak penig, ha egiebet
nem akarnak benne am bator neuezzenek, mert az
anniat tesen mint kik az Sacramentomrol igazat er-
tenek, mijs könnyeni neuet talalnank ő nekiek, de mi
haznat vezzük affele vilongasnak es szidalomfagnak,
lob hog mi az igazsagot kerelsük, am vag Sacramen-
tariusoknak vag minek hinak bennőnkot.

AK ARNAM HAEZT ERŐS
bizon-

BIZONSA G O k u a l m e g b i z o n i t h a r n a d .
Igen könnyen meg lehet ez. Azert csak halgasz meg
bizsionitom meg az mi Sententiankor, hog' ezzerfinit
vgian azon erősegekuel le rontom mind az kettőnek
Sententiaiat, enniben penig meniben azt bizsionitk,
hog' az Christus teste, nincz az Sacramentoml an, eg
arant esnek az bizsionlagok mind az ket tele teuelges
ellen, a meniben penig amazok valtozast emeltek eg
gieleüst errenek, nemeli erősegek esik az Pap flakelen,
nemel az Brentianusok eller.

BIZONICZ MEG T A H A T ,
Illien nag' dologban bizsionios rendel kel iart onk hog'
jobbā ezōnkben iuszonak az bizsionlagok: Azert mind
te smind en ez őt fūdameōtomokra nezzōnk, es ezeknek
foliasa berent procedallionk.

Z A M L A L D E L Ő ,

- I. Először az hasonlatos irásoknak elő hősasara.
- II. Másodszor az egieb Sacramentonicknak termel-
tetre.
- III. Harmadszor az mi hieōnknek agazattiaira.
- IIII. Negyedszer az Christus Iesus testenek igazsagara
es termelsetire es haznara.

V. Először az absurdomokra vag' az lehetetlen es
ektelen dolgokra, kik e ket Sententiaibol köuerkeznek.

Valaki eseket ez fundamentomokat meg forgar-
tia, ha Isten Lelketül veszerletetik meg kel ősmerni az
igalsagor.

A Z E L S Ő F V N D A M E N T O M R V L :

Lam az Christus ő testének nevezzi az kenieret, es
az bort ő verének, miért taha hog te nem maracz
meg ez ige meller?

Sem az Papistak sem az Brentianusok nem tartiak
czupan meg az iger á mint vagion, mert sem azt nem
mona az Christus hog ez è kenier en testemmè valt
mint az Papistake, sem ez è kenier eggiesült az en te-
stemuel, mint az Brentianusoke, hanem ig szol. Ez
az en testem ez az en verem kit mi nem ragadonk hog
igaz legien, sőt azt mongük hog valaki ennek ellene
mond arkosor legien. Azert mi maradonk meg az ige
meller, inkab honnem mint azok kik minket szidalma-
znak, mert ha meg maradnanak, ők nem glosálnak
ig az Christus beszeder, az kenier alá, az kenierben,
az kenierel eggüt.

VGIAN AZT MONDÓDE TA-
har te, hog az á kenier Christus teste es az bor Chri-
stus vere?

Bezzeg vgian azt mondó de io erzelemmel es mod-
dal.

MICZODA MODDAL?

Ig hog á mint oda fel mondam, rizti szerent es iegcze-
se szerent erczed lenni Christus testének es verének.
nem termelset szerent sem eggiesüles szerent, sem val-
toszas szerent.

DE AZ CHRISTVS SEMMI

modot nem tót az ő beszedehez.

Vg vagion, de azert tót teged okosemberre hog m

valaz-

valazzad az ő belsejébe és ne érezed báró modra mert
ha csak vég veszed az mint az igeből és értelmet nem
keresed, az baromtól nem különbözik, mint ez példak-
ból meg értheted. Magar az Christy földi ékeinek mő-
gia, az attiat pedig földi művésnek, másút vtnak ai-
tonak juhok pásztorának, sőt az Istent az iras vitez em-
bernek nevezé, egő tűznek és egyéb effelenek, Gal
Apostolis pedig 1. Cor. 10. Az Christust kősziklanak
mongia, Christus az Herodest rokanak nevezi. Te is
az goromba embert mondod neha őkornek neha sa-
marnak. Esek pedig ez bezedek mind igazak mint az
iras mongia, mind az által ne velled Christust tőke-
nek, földi vtnak dezkasaitonak barom pásztornak, kő-
nek sem Herodest negi lábú oktalán rokanak sem I-
stent embernek, tűznek és egyéb effelenek.

AZT MONDOD HOG IGAZ

mondások ezek smeg se velliem hog úgy legyen?

Azt mondom tat hog az iras igazat mond, de moddal
az az io értelemmel, az az nemünemiű hasonlatossag-
gal, nem ő maga es természeti szerent. Mint igazan
mongia rokanak Christus Herodest, nem hog okta-
lan allat volna, hanem hog ollian rauaz mint az roka.

Magar aitonak, nem hog dezkabol csinalt volna,
de hog ő minekőnk veszerünk es ő általa megidők az
elre.

ILLIEN MODON MONDO

de az kenieret Christus testének?

Ez példakat csak azért hozam elő hog be dugaz olta-

fiek azoknak czaczoگو nelűuek, kik csak azon eg ba-
 kor nuzdogalliak, hog Christus ig monta, azért csak
 ig kel ertterendők, mert im sok peldakot hozank elő
 kik Christus beszede de azért moddal kel ertendők, ha
 azért nē veérők az Christus beszede ellē mikor dez-
 kas aitonak nem hizzük lenni maga aitonak monta
 magat, Ittis szabad leszen mi nekők modot keresnők
 ez igeeknek magiarazzattara, noha az igeket helien
 haggiuk, mind az alral nem binte vgian azon moddal
 vag figurauál ertiük ezt mind az előmondor peldá-
 kor, hanem massal es maid ollian mondual mint mi-
 kor az feiedelemnek neueuel neuesed az kőueter, ki
 az ő vranak keper es tizit viselj vag azt az írot keper
 Czazarnak, az orszagot Kirali palczanak, mint Iacob
 Patriarchais neuezi az ő Testamentomaban mond-
 duan, nem veretik el az Kirali palcza az Iudatol mind
 addigis mig el nem iő az Silo, amaz első bollafoknak
 moggiat az deakok metaphoranak mongiak ezt me-
 tonymianak.

ERTEM DE A MINT FOGA-

dad ag hasonlatos iralokat kikből en azt el hi-
 gsem.

Erdőmet, mert Szent Mathenal az Pohar az ő vy te-
 stamentomanak verenek neuezi. Szent Lukacz penig
 es Szent Paal vgian azon dologrol boluan azt mon-
 gia, ez è Pohar vi Testamentom az en veremben, la-
 tod hog verebelj Testamentomnak neuezi nem ver-
 nek, mintha azt mondanaia ez è Pohar salogia es pe-

ezrei es erősege es bisonlaga az en veremnek, meli-
nek alkala törté az Isten az vj frigiet ti veletek. Ha
az borrol es Christus vererül illien magiarazatot ta-
lalz vgian azont erced az kenierülis, hog legien az
Christus tesieben valo Testamentom, mert eg arant
szol Christy mind az kenierül es mind az borrol, azert
ammint eggiket kel ereni vg kel az masikatis.

II. Ismeg Szent Pal azt mongia 1. Cor. 10. Az al-
dásnak Pohara kit meg aldonk, nem de nem az Chri-
stus verenek velónk valo közlesec. Az kenier kie
meg zegónk nem de nem az Christus testenek velónk
valo közlesee, it latod hog az bort es az kenieret, nem
testnek sem vernek, hanem az testnek es vernek ve-
lónk valo közlesecnek neuezij. Mint ha ol ezköznek
neuezne, meli által iobban iobban eggiefülhelsonk
mi az Christusnak testeuel es vereuel, hissem az mi
által valami, te veled eggiefül volra szerent, nem v-
gian azon, auual á mi veled eggie lezen.

III. Ezis penig tudni valo dolog hog az iras nem
csak az meg benteles elot, hanem az vtannis neuez
keniernek es bornak, ki soha nem mielherne haa vag
el valtosor volna, vag allar szerent eggíút volna ve-
le az CHRISTVS teste, mint mikor azt mögia
1 Cor. 11. Minden meg proballia magar, es vg egiek
ebbül ez Kenierbül es vg igiek ebbül ez poharbol,
mert valaki meltatlan ezik &c. De mennionk immar
az egieb Sacramentomoknak tetmeztireis hog az
mi magiarazatonknak igalsaga iobban ki tessek.

AZ MASODIK FVNDAMEN- TOMRÓL?

Aztis emlited hog az több Sacramentomoknak ma-
giarazattiabolis ki tecczik az mi értelmönknek i-
galsaga?

Vg vagion, mert eg természetek vagion mindenik
Sacramentomnak, mert vgian azon eg lsten berzette
öket, vgian azon eg allatiok az Christus I-sus vag
az ö teste vere, es vgian azon vögök, á mint Szent Pa-
lis az regiek Sacramentomok felöl tanit monduan
1. Cor. 10. Turtorokra akarom adnom atiamfiai, hog
az miatiaink minniaian vgian ezen lelki eledelt öttek,
es minniaian azon lelki iralt ittak, mert iznak vala az
ö vrannok menő kösziakból, az á kösziakla penig Chri-
stus vala.

MICZODA TERMESZETEK har az Sacramentomoknak?

Ez az eggik hog mindenik ker fele természetből al eg-
ből külső testi allatokból vag elterő allatokból malo-
dikból lelki belső es menieij allatból: az előrtielnek az
masikot iecczer dolognak zoktuk neuezni.

BISZONITS MEG EZT?

Erre biszonfag nem igen kellene, mert ki ki iol lattia
es iol erzi, Mint az husueti baranban, az baran külső te-
sti, földi elterő allat. Az Christus penig belső lelki es
mennői allat mint biszonitatik Ioan. 1. Ihol az Iste ba-
rania es 2. Cor 5. Az mi husueti baranionk az Chri-
stus meg aldoztorot. Ig az kerezt'egbenois viz vagion
külső

kilésd alatt, belső az Christus vere, ig az vég vöczora-
ban kilésd az kenier es az bor, belső az Christus teste es
vere kit ő maga Ioan. 6. memből szállot keniernek es
előnek nevel, Sőt meg ez vilagy dologbannis meg
tecczik ez, mint az hazasagnak el ieczeleiben güröt
adnak mas az gürő mas az vegi az az hazna es ieg-
czele, az gürő csak iel, az el foglalasa es gürőse iec-
zet dolog.

MI OKA ENNEK HOG ILLIEN

ket fele allatbol zerzette Isten az Sacramentomo-
kat?

Chrisostomus erre sepen meg felel monduan, ha mi
testnekül valok volnank Istenis az ő ióságir, puztan
es testi dolognelkül adna minekőnk. De miért hog
Lelkőnk a testőnkben rekeztetet őis az latharo es te-
sti allarok alar, lathatarlan es lelki allator niuit.

VAGIONE AZ IRASBAN EN-

nek fundamentoma hog ielt es iegzet dolgot ne-
uez?

Igenis mert az kőrnül merelkedest Moyzes nehol fri-
gnek csak ielenek neuezi mint Gene. 17. Kőrnül me-
telkeggietek es leszen az en közörttem es ty közörtterek
valo frignek iele, Sőt sok üdüel az vran Szent Pal
Rom. 4. Ezt meg iobban meg confirmallia monduan.
Abrahamnak meg az kőrnül meretletlenségben tulai-
donitarek az igazsag, es az kőrnül merelkedesnek ie-
ler üdüe peczetül az hitnek igazsagara Im latod hog
mind Moyzes mind Szent Pal ielnek es peczetnek ne-
uezi az

uezi az kőrnül metelkedest, noha masut vgian frigne-
mongia, tahat az iel az kilid ceremonia az ieczer do-
log az frig, es az hirenek igalsaga.

Vgian ezent erced az vr voczeraiarolis, mert á
mint mondam, eg arant iar á Sacramentomoknak dol-
gok: Az kerezte grulis oluafuk, hog nehol viznek, ne
hol penig vionnan sületesnek furdodienek mondatik
ki csak az Christus vere, hat itt is iel az viz es vizzel
valo mosogatas, ieczer dolog az bürnek boczanar,
ria es az vionnan sületes.

IGEN IGAZAN MAGIARAZ-
zad meg az irasbül, de miért hog az mas part,
azzal zidalmaz hog vionnan talaltat az magia-
razat, akarnam ha az regi doktorokbolis ho-
znal erre valo bizonylagot?

Iol lehet nem sükfeg volna ez è munka, mihelt az i-
rasban meg talaltuk az mi értelmei nek bizonylagot,
mert az Doktorok irafais csak azon epü hetet, es an-
nakis ez fundamētoma. Mind az altal hog hazügflag á
maraggianak effele szidalmazok, kik vij tudomannak
hirderoinek hinak bennönket, bator eg nehan bizony-
lagot az atiakbolis hozzonk elö.

IOL VEDEZEDBEN MIT
keuanok nem hog az egieb Sacramentomrol,
hanem vgian neuzet berent az vr voczeraiar-
rol bizonyit hogit az kenier es bor iel vag ieg,
vag peczer legien, az Christus teste penig iec-
zer dolog?

Iol lehet

Iollehet mind eg. Mert ha minden ember haszúg pereris ollian. Ha minden Sacramentomban effele dolgok vадnak, az vr Voczoraibannis vg vagion. De ebbenis keduedet teszem csak halgas rea.

ZAMLALD ELŐT AHAT?

Terrullianus ki igen regi Doktor ig szol az vör, kenieret es az tanituanioknak el oztortattar, az ő testue törtte. Monduan es az en testem az az, az en testemnek iele (figura.)

Thödoretus Cirenssis kinek irasat az Anrichristus fezkebe Romaban niomrattak ki sok helien bizonyitia ezt, Mint az első dialogusban á kit atreptosnak nevezet.

A ki magát szőlő tőkenek neuezte vgian azon az latharo ieleket (Symbola) az ő testenek es verenek neuezeriuel tiztelte, nem az termezeret valtoztatuan el, de keduet aduan az termezerhez.

Ísmeg vgian ottan, Mond meg ennekem igazan ez è Szent eledel mi allatnak iele es peczeti (symbolum et typus) az Vr Christusnak Istensegeneke á vag az testnek es vernek? Meg felel azt mongia, bezzeg annak az allatnak iele es peczeti, á kinek neuer viselek, Mert az vr az ieler vőuen (Symbolum) nem mōta, es az en Istensegem de ez az en testem, es ez az en verem.

Az másik dialogusbannis kinek neue Asynchitos ig szol, az Szent ielek (symbola mistica) Az Christusnak igaz testenek es verenek ieleij, Mert búkség hog

az kepnek peldaia legien, mert az kep irokis az ter-
merezetkötvetik es az lathato allatoknak kepet iriak meg.

Azok ellen penig kik az meg sñenteles vñan válto-
sast emlegetnek vgian ottan azt mongia.

Az meg sñenteles vñannis ez Szent ielek semmikep-
pen el nem vñztik az ő tulaidon termerezeket, mert
meg maradnak az ő előbbi allattiokban es kepek-
ben es sñineken (substantia, figura, specie) es la-
thatok es meg tapaztalhatok mint az előt. Erteinek
penig az mik lörtenek es hizzük es imaggiuk, mint ha
azok volnanak a kiker hiszönk. Veld őzue annakoka-
ert az kepet az peldauat es meg latod az hasonlatossa-
got. Nazianzenus is ig szol, közönseggel iarullionk'e-
hez ez aztalhoz, es az en idu ősegemnek ielehez (typos
mee saluris) masut penig neuezij Antitypusnak in a-
pologerico.

Basilus magnus es, harra minekönk az ő idu őseges
sñenedesenek emlekezetit kiker elő hoztonk az ő pa-
ranczolattia berent.

A GOSTON PENIG, MINDE-
neknel niluabban szol.

Psal. 3. Az vr ludastis az vendegsegeben hitra volt
melben az ő testenek es verenek kepet (figuram) a-
ianlotta es attra az ő ranituaninak.

ISMEG. IN LIBRO CONTRA
Adamarinum?

Az vr nem sñegienlette mondam, ez az en testem, no-
ha az ő testenek iele adna. (signum.)

Im la-

IM LATOM HOG AZ REGI

Doktorok ig errettek ez dolog felől ?

Mondam hog mikor az irasbol meg talalliuk az igazsagot, nem igen süksök volnank az embereknek bizonylagoknelkül, Mind az által ezeket akaram elő hõzni rövideden.

I. Először hog magonknak az igazsagban való meggiaporodasra erősegönk legien, mikor lattiuk hog az regi Doktorokis, az mi értelmönk szerint magiaraztak az irast.

II. Hog be dugazoltassék zaiok azoknak kik zementelenül az atiaknak irasat vonzak az ő teuelgeseknek bizonylagara.

III. Harmadszor hog azokis meg pirullianak, a kik gúldlik ebben ez misteriumban csak neuetis az ielnek peczettnek es egieb effeleknek ot feluen ahol semmi felelem nem volna, mert im hallad meni sok neuelneuezterik Symbolumnak figuranak typusnak Antitypusnak speciesnek signumnak imagonak, monumetomnak, es egieb effelenek.

VG VAGON DE MÖND MEG

másik tulaidonsagatis az Sacramentomoknak ?

Mint hog első ez vala, hog minden Sacramentomban ket dolog vagon külső testi es lathato elterő allar, es belső Lelki es lathatarlan allar, vag iel es iegczet dolog vag kep es pelda, es innen az köuerteszik hog az vr voczoraiban az kenier es bor, iel, ieg peczet, kep, arniek, testi dolog, az Christus teste penig iegczet dolog, pelda es Lelki.

Azonkeppen másik természet zerent valo tulaido-
saga, ez hog ez è kettő az iel es iegczet dolog, vag az
kep es pelda, neueket giakorta el valtozatsak, eg mas
közöt es ig közölleik eggik az másiknak az ő tulaidon
neueket, az az, a mi á iegnek neue volna legien á ieg-
czet dologe, es visörak az mi á iecczet dologe volna
legien az iele.

BISONICZ MEG AZT,

Theodorus. Az mi iduösirőnk el valtozatta az ne-
ueket, es az testnek atta az iellnek neuert, es az ielnek
atta az test neuert.

IS MEG.

Az larható ieleket az ő testenek es verének neuere-
tiuel tiztele.

AGOSTON.

Mert az hasonlatossagert az Sacramentomok giakor-
ta az allatoknak neueket veszik fel.

NILVABBAN QVAESTIO-

ne 56. Super Leuiticum.

Szokot az iegző dolog neuertetni az iegczet dolog-
nak neuuel, ig mondattatik, az közikla Christus va-
la, mert nem azt mögia hog az kösikla iegczy az Chri-
stus, de mint ha vgian az volna, noha allattia szerent
nem vala az, hanem csak iecczese szerent.

Larode hog iecczese szerent mondattatik az kep
peldanak, es az pelda kepnek.

ERTEM, DE EN AZT AKAR-

nam hog iratsal bizonitanak?

Nem vg emlekessem az ariak tanu bizonfagarol hog
azzal

azzal eleeggíel meg, Azert im példakat mondok az irasbol mind az ket fele, először, ahol az iel közli az ő neuet az iecczet dolognak, másodszor ahol az iecczet dolog aggia az ő neuet az ielnek.

M O N D E L A Z E L S Ő K E T A
hol az iecczet dolog neueztetik az ielnek neue-
uel?

Az Christus Ioan. 1. Barannak mondattat ik, ismeg vgian azon Christus 2. Cor. 5. Husueri barannak maga ő iecczese volna annak az barannak. Ig oluatsuk azert, Ihol az Isten Barania ki el vezi ez vilagnak bü-
net. Az mi husueri baraniók az Christus meg aldo-
ztor. Ig mies keresztienek eg keniernek neueztetőnk
(1. Cor. 10.) Ez igekben az Szent Paltul, eg kenier
seg rest lokan vagionk mert minniaian eg kenierrel
rekesülők.

M O N D E L A Z M A S O D R E N D
beliekeris holot viszonrag az iel neueztetik az ie-
czet dolognak neuerül?

Gen. 19. Moyses az kőrníul merelest frignek neuezi
maga mint ő magais vallia csak iele vala az frignek
ig az elet iecczo fat paradiczomban elernek saianak
mongia, az kőuet es az heliet ahol aluek Iacob mikor
Mesopotaniaban indult volna neuezi berelnek á vag
Isten hazanak, maga annak csak iele vala Gen. 22 Ig
Szent Palt. Cor. 10. Az kősiklat Christulnak neuezi,
Christus ő magais mariat annianak mongia lanosnak
es lanostis fianak mőgia Marianak az keresztfarul mő-

duan. Azzoniallat á hol az te fiad, tanituaní ahol az
te aniad, maga csak kepeben hágia eggiker az masik-
nak loa. 19. Szent Pal az kereztileget vionnan súlere-
snek fúróddienek neuezí Titum. 3. Maga az á fúródd
az Christus vere kinck az viz kepet vífelhj, mint íruan
vágion 1. Ioan. 1. Az Iesus Christusnak az Isten fia-
nak vere meg tiztit minket minden búntól, íg mongia
az Poharris vj Testamentomnak.

MEG EREM ENNI BIZONSA- gual?

Ha meg ered immar ídj az vr Voczoraiaara, es ved
ezedben hog' ittis az Christus az kenieret es az bort
neuezte s restenek es verenek, mert az iecczet dolog-
nak neueuel tiztelre fel es ekesítette az ielt.

MI HAZNAT VESZEM EN- nek ha ezt el hísem?

Ezt hog' á mint immar meg halottad mikor Christus
azt mongia, ez è kenier en testem ne exced hog' vag'
termezet berent az volna vag' allattia berent, vag'
valtozas berent, vag' természeti es helliel valo eggic-
súlese berent, hanem Christus teste iel berent iecczes
berent peczet berent, kep es abrazat berent tizti be-
rent, es Sacramentom berent.

EL KEL HINNEM MERT LA-
tom hog' az irasbol szolz de meg ez al elöttem,
hog' ha iecczes beret volna, kenier es bor Chri-
stus teste vere, sinton ollian konnien meg mód-
hatra volna Christus eztis az kenier iecczi az en
testemet?

Vg va-

Vg vagiõ hog ol kõnnie n meg mődhatra volna mint
fok helie megis mondotta mind az kőttecz, mert a mint
eg nehāsor immar elõ hoztuk az kőrtől merelkedeſt,
frignekis mongia frignek iegienekis, mind az által hog
azt nem mondotta hanem vgian ő teſtenek es vere-
nek ennek bizonios okai uadnak.

MELLIK AZ ELSŐ?

Az haſonlatofſag a ki minden Sacramentomban meg
vagian az iel kőzöt es iegczet dolog kőzöt a mint A-
goltõnis iria monduan, ha az Sacramentomoknak va-
lami haſonlatofſagok nem volna azokhoz az allatok-
hoz az kiknek Sacramentoni vgian Sacramentumok
ſem volnanak, Ez haſonlatofſagert penig giakortia a-
zoknak neueuelis' neuezteinek. Etre penig pelda le-
het az keresztſeg mert az viznek es Chriſtus verenek
haſonlatofſaga ez, hog mint az viz az teſti ſenriet el
moſſa ig az Lelki ſeniből az az a bűnből az Chriſtus
vere moſogat minket meg, annak okaert hog az ke-
nierhez es borhoz valo haſonlatofſaga az Chriſtus
teſtenek es verenek ki teſsek latode hog az kenieret
Chriſtus teſtenek es az bort verenek neuezi.

MICZODA HASONLATO-

ſſaga vagion az teſtnek es vernek az kenierhez
es borhoz?

Kettőben al minden haſonlatofſagok.

I. Mert mint hog nincz iob elköz az mi teſtőnk-
nek taplalafara az kenierrel es az bornal: Ig mihele
hallod hog az ő teſtet keniernek es bornak neuezy a-
zonnal

zonnal jusszon ezedben, hog' sinre annit haznal az te
Lelkednek az ő teste es vere mint testednek az kenier
es bor, Mert eteti itaria raplallia somiusagat meg ol-
tia, meg vidamitia es meg vigasztallia es meg batori-
tia az te Lelkedet.

II. Masodszor mint hog' noha az kenier es az bor
raplalastra valo ezköz, de azért soha az testedet nem ra-
plallia hog' ha hozza nem niulz meg nem eszed es meg
nem izod. Ig' az Christus teste vereis, noha az kereszt-
fan vg' függőt es omlokti hog' Lelki es elő kenier legiē
es elő bor legien, soha azért tegedet meg nē elezt sem
nē raplal hog' ha hittel tiedde nem tezed es meg nem
ezed izod.

ERTEM AZ ELSŐ OKAT AZ
neueszternek el czereltetefenek mód meg az ma-
fikatis?

Theodoretus szepen meg mongia ezt ez igekben: A-
karra Isten hog' az kik ez lathato benslegekben resze-
sek lennenek, ne fugiellmeznének az lathato allarok-
nak teremzerehez, de hinnenek az kegielēből lőrt val-
toszának. Az az miért hog' testi semönkel lattiuk az
kenieret es az bort, nem akarta Isten hog' az veud se-
melieknek hiti csak az elterő allarokra nezne, hanem
emelnék fel siueker az Istenhez es az Christus Iesuste
stehez, kit hitnek általa Lelki modon akarna mi ve-
lőnk közleni es ez okaert az neuetis el változtatta
vag' czerelte az kylső es lathato ielnek. Valaki azért
csak az kennierre es borra nez, az yr Voczoraiaban,

nem

nem külsmben czelekedik, mint az dízno ki noha igen lakik az fa alatt az makkal, de azért oda fel semmit né nez hog' meg larna, honnan id' es ki veri az farol az makkot, ezert enelkeltek regenren az templomokban (sursum corda) az az, emeld fel az te szüeder.

MELLIK AZ HARMADIK OKA?

Hog' az embereknek bolonságoknak ellere legidőn, kik hog' ha hallanak hog' az Christus ielnek neuezij á minemű alhatatlanok maid vg gondolkodnanak rola, mint eg' puzta ielről, kinek semmi allartia ninczen, mint mikor előrtőnk vagion az Carol Czašar kepe, ki regen meg holt, es elis rodhadot, hog' ez ne l-gien, az iecczet dolognak neucét aggia az ielnek, hog' bizonyial el higgiük, hog' az mit iegiez megis aggia, es meg telliesiti az valasztottakban. Mert Isten, es az Christus Iesus, né iacczodik az ő szerzeseuel, es fogadasaual.

AZ HARMADIK FVNDAMENTOMROL.

Mikeppen bizonyitod az te ertelmedet meg hitőnknek agazattiahol?

Mert valameli magiarazar nem illik hitőnknek valamellik czikkelehez, annak hamisnak kel lenni, mint hog' sem az Papistake sem az Lutteruse, vag Brentiusse, nem fer az mi Credonknak agazattiahoz.

MELLIKHEZ?

Imehez, hiszem hog' az Christus fel ment méniegben, ultatia Istennek iobiara, onnan leszen el iduendő itelni eleueneket es holtakot.

HOG HOG TVSA KODIK EZ

articulus azokkal?

Ig hog' ők mind ket felől azt mongiak, hog' az Christi-
stus teste es vere, az az telles embersege ielen vagion
az Vrnak azralan, vag' az kenierben es borban. Vag'
hog' az kenier es bor valt immar teste es verre. Az mi
credonk penig azt vallia, hog' meniorbagban ment, a-
zert mind az kettő igaz nem lehet, es ha meniorbag-
ban ment nincz it, ez földön.

DE SEMMI NEM LEHETET- len Istennek?

Igen forgatciak az Isten mindenhatóságat az ellenke-
zők, maga nem veszik eszekben, hog' nem mindent te-
het es tehenis Isté, mint az irasiség nehárul emlékezik.

1. Timoth. 2. Isten magát meg nem ragadhattia.

Hebr 6. Leheretlé dolog hog' az Isté haszudhasson.

Ha penig sinter altalliaba kel erreni effele mondaso-
kar, rahar sok hamisag köuerkezhetik, mint Tertullia-
nus az Praxeam ellen irt könyueben ekkeppen szól fe-
léle, akralan fogua semmi nem nehez Istennek. De
ha sinter altalliaba vesük ezt é sententiat, mindent
köimhetünk Istére, mit ha meg mielte volna, mert meg
mielhette, mert hog' meg mielhetet mindeneket, nem
kel ebből hinni hog' mindent meg mielt, az mit nem
mieltis, de azt kel meg keresnünk ha meg mielte, meg
lehetet volna (vg' illic) tollasó terömteniaz embert
az röpülésre, kit az Isten az madaraknak ador. De no-
ha meg mielhette, azért nem mielte. Mind Praxeas

l, mind

mind egiebb eretnekeket hirtelē el vezethette volna,
de noha meg mielhettes volna, nem vezette azert el.

AZ MINT BESZELGECZ,

mint ha ragadnád mindénharonak lenni az Istēt?
Valaki azt tagaggia atkozor legien az, ha meg az I-
sten angiala volna is, mert az iras ellen volna mint.
Gen. 17. En vagiok az mindenharo Isten Luc. 18. Istē-
nek mindenek lehetsegsek.

LAM ELOB AZT MONDAD

hog nem mindent teher az Isten?

Czak megertened az Istennek mindenharosaga ellen
akkor sem szoltam en, mert noha sem nem teher min-
dent se nem tezen, de azert vgian mindenharo.

NEM ERTTEM, HANEM HA

meg magiarazod niluabban?

Iollehett az Tertullianus mondasabol zabadon meg
ertetted volna, mind az által megis keduedet teszem,
te penig ved eszedben ē'ket dolgot. Az Isten vg min-
denharo hog mindent se ne czelekeggiek, se ne czele-
kedhessek, hanem czak az mi az ő akarattiahoz rekel-
letesegéhez, igazsagához, es ki mondor besbedéhez il-
lik, mert ig Isten az őnnön maga természetet el ronra-
na, ha ollyatis miuelne vag mindenharo erecieuel mi-
elhetne az mi ellene volna, mint ha azt miuelne Isten
hog zyget varat meg ne vőttek legien az Poganok,
á mit ecczer akart mas felől fel bontana, ig vgian a-
zon eg dolgot akarnais nem akarnais. Hog hog lehe-
tne ig rekellertes es allando természetiben. Es ha azt

mielne hog az halottak sota fel nem ramadnanak, el-
lene czelekednek bezedenek es fogadasanak, es ő maga
maga ellen törekednek, effeleket azért mint hog nem
mond azonkeppē nem mielhetis mint Tertullianus is
ig sol rola, vgian azon praxcas ellen valo kőniueben.
Vagion azért valami nehez Istének, mind az rudnaia
illik, az mit nem czelekedet, nē hog nem czelekedhet-
te volna, de hog nem akarta, mert az Istének nē tehe-
tni valamit, nem egieb hanem nem akarni, az mit pe-
nig akart megis mielhetre, es megis ielentette.

II. Masodikot ezt ved ezedben, hog á mit Theo-
doretus es Agostonis ranit, neminemű dolgokat azért
nem czelekedhetik Isten, hog mindenható, mert ha a-
zokoris meg mielhetne Isten, vag mielni mindenható
sem volna, hanem erőtelen lenne: Mint ha vag ver-
kezhetnek vag hamiszar zolhatna, vag meg halhatna.

Mint mi hog hasbugok vagionk, mind bünt tesőnk
smind halálnak fiai vagionk, erőtelenségből eszik, nem
hatalomból, azért latod hog nem csak nem rontatik
azzal az Isten mindenhatóságá, bizonititik inkább, hog
nem mindent teher.

III. Harmadsor ezt ved ezedbe, hog á mit sinter
meg mielhetneis nem mindent miel meg. Mint, te-
reinhetne ez mai napō tiz vilagot chez á ki vagion,
de nem mielij, azért csak heaban forgattiak az ellen-
kezők az Istennek mindenhatóságat abban az dolog-
ban á kiben, meg nem mutathattiak, Istennek vag aka-
rattiat, vag igeretit, vag penig czelekedetit.

Ezt iol

EZT IOLERTEM ES HISZE-

mis, de az tennen bezededbül meg foglak, mert azt mondod hog valamit akar, vag meg mond lsten mindent meg mielhet, ezt penig akaria mert ő monra hog az kenier ő teste?

Meg sem erted, maga oda fel meg magiaraztam, mint kel az Christus beszedet erteni. Mert ha ő igaz mondo, ellenkező dolgokat nem solhat, azt mongia penig az iras hog meniorzagban ment fel, hat nem ertheted vg az Christus mondasar, hog az kenierbennis volna, kit sohol az Christus nem mondor. Hog penig akarattia sinczen arra hog ot legien, es azert meg se miellie mindenható ereieuel, Ezis meg mutattia, hog az Christus testenek tulaidonsaga nem engedý kiról az kéuerkezendó fundamentomban solonk.

HISZEM VG MENT FEL CHRI-

stus hog mindenút legien?

A mint eszemben vőzem, meg azt sem tudod te mi legien az menben valo fel menetel, azert először errerantolok meg, s, az vran meg felelek az te ellenben veresedrűlis.

MINT KELTAHAT ERTE-

nők az menben valo menetelt?

Nemelliek mint az Brentianusok, tizra grobianul er-
tenek ez felől, mert azt mongiak hog mikor az Chri-
stust oluassuk menben mentnek lenni, semmi heliet
ne erczőnk raira, hanem csak az ő diczőseges felleget,
melliel minden hatalmat mennien es földön vör le-

gien, es mindenűt legien földön es mennien, ki öltö-
zuen az giarolagbul, es minden testi erőtlenségből,
es hog azért mondattatik az menbe menni, hog min-
den meniei diczőséguel fel ekesitetet legien. Tö-
lönk pedig azért el mentnek lenni, hog noha ielen va-
gion, de lathatokeppen ninczen. Es miert hog nem
lattiuk vg tecczik mint ha el ment volna. De mi ez
ellen azt mongiük hog az Christus testi sserét minden
hellire el nem teried, hanē bizonyos helyre ment, min-
den egeknek felelte, a holot iddűel mies vele egietem
ben lakozonk az bodogsagban.

MIERT NEM IGAZLOD EZT

é magiarazatot es az tiedet miuel bizonyitod?

- I. Eg az hog semmi fundamentoma nincz az irasban,
mert sohol nem oluatsuk hog az menben menetelan-
giat regien mint mindenűt valo letel.
- II. Mas az hog az iras niluan helyet emleget, mikor
az meniorfagot emlegeti mint ez bizonyfagokbol meg
tecczik Szent Pal Philip. 3. Mond: Az mi polgari
naisfagok meniorfagban vagion, ahonnan az idű-
bitót variük. (Vnde aduerbium loci a mint az deakok
zolak,) az pedig helyet tesen Ismeg Acto. 2. Kinek
az menniegben kel maradni mind az itelet napiaig.
- III. Harmadszor, mert vg sohol menben fel menterűl
hog nem csak meniorfagban ment, hanem minket el
hagior, sőt é vilagot is, mint ez irások meg mutattiak.
Ioan. 16. Ki iötté az en ariamul, es iöttem ez vilagra,
Ismeg elhagiom ez vilagot, es megick az en ariához.

Ioan.

Ioan. 17. Arian azt akarom, hog' ahol en vagiok or-
legien az en szolgamis. Ha pedig mindenur vagion,
ne szukseg ezt torekedesevel meg nierni az o arciatul,
mert akar hol lennenk mi, ha hinte az földönnis, min-
denur o vele eggur volnank, lör.

Ioan. 12. Mond Christus: Az segenek mindenkor
velerek eggur leznek, de ennem mindenkor leszek ve-
letek.

III. Ha az Christus mindenur volna, se fel se ala, se
oldalra, nem mehetet volna, de niluan ki tecczik az
Historiabol, hog' az Christus fel ment neztekre az A-
postoloknak mint Luc. 24. Actor. 1. Es egiebur: fel
vitetek meniorzagban 2. fel emeltetek, hat nem ma-
rat it alar sem mindenue nem ment 3. Az egben füg-
gezet semmel neznek vtanna az tanituanio, vgian
azonoknak mongia az angial, Galileabeli firfiak miert
czudalkoztok nezuen fel az egben, hat nem ala sem
oldalra sem minden fele ment, hanem ha bolondok
voltak volna a vag' az bor haliog el fokta volna se-
meket, az Apostoloknak, kik fel neztek, mikor min-
den fele kellett volna neznie 4. Az köd vag' fellieg
el fedeze ötet, semek előt. Hat felül halatra az fellie-
geket, es nem marat it alar. Vag' pedig csak iacczo-
dor az Christus mikor ekkeppen mutatta magat fel
menni, mint eg sem fen vezdo noha sohova nem mēd.

TAVOL LEGIEN AZ HOG

ötet sem fen vezdo nek meriük mondani, mert
o mindent tokellerefseguel czelekedik?

Tahar

Tahat mikor hallod, hog' reaa nezték az tanituanok, mikor fel ment, az Angialok teznek bizonyosorrola hog' fel ment, ő maga mongia hog' el haggia ez világot, hid el hog' immar embersege berent se mindenűt ninczen, se ez földön ninczen, azért az vr voczoraiban sinczen, sőt ha mindenűt volna, soha annal inkább nem lehetne az kenierbennis, es az borbanis, mert az meli test mindent be tölt, semmi heliē nem lehet az, sőt meg az Isten legis ha test volna, soha egezen ecczer smind sok külömb külömb helieken nem lehetne, mint az következendő fundamentomban jobban meg ertiük. Erre penig az kit bizonyítani kezdnek, nekőnk több erőseginkis vadnak.

Ő R Ő M E S T A K A R O M H A L S lani ha elő szamlalod?

I. Az Christus helieben hatra es vg' mint kepeben az Szent Lelket, mint mikor azt mongia Szent Iánosnal mas vigaztalot hagiok ti nektek. Azert ninczen it alar test berent, mert nem szükség annak kepe belit, a vag' vicariust hadni magaert az ki ielen vagion.

II. Az Vr voczoraiais paranczollia, hog' az ő emlékezetire tegiük, ha penig ielen volna, hog' testi zationkual meg ehetnük, mi szükség volna az ő emlékezetire valo Ceremoniar berzeni?

III. Math 24. Ő maga ig' int minket az Christus: Ha valaki mondangia ti nektek imei hol az Christus, ime ahon, ime az puztaban vagion, ime az rőtökben ne higgierek es ki se mennieretek. Hat nincz mindenűt,

mert

mert sohol oli helien es puztaban nem muratharnak,
à hol nem volna ha mindenűt volna, rahar az aztalon
sinez, es az ki azt mongia hog vag imit vag amor va-
gion Christus, neked azt paranczollia hog ne biggied,
mint ha mondana hog, hazud bene az ki vag az kenier
ala, vag bor ala rekezti, es hozza ala az ő testet meni-
orlagbol, többetis zamlalhatnank első effelet.

IM E R T E M, D E H A E L L E

ned nem volna, enis bolnek valamit ezek ellen,
nem egieb vegre hanem az igazsagnak iobban
valo meg erefere?

Sőt nem hog ellenem volna, De vgian megis keua-
nomi tóled, hog valamin meg nem nughat az lelked
ennekem meg jelenczied, hog io vtra igazithatsalak.

A Z T M O N D A D H O G A Z

meniben menerel nem testen mindenűt valo
leteit, maga bent Pal vg magiarazza? Eph 4?

Tudom mit akarz mondani mert ig bol az Szent Pal.
Felment felette mezze, minden egeken felül, hog min-
deneket be rőtene, de iol meg kel errened ezt è mon-
dast, mert nem testenek allattiaual rőt be az Christus
mindeneket, hanem Isteni természetuel, aiandekaua-
l, es haralmaual, kiuel az ania sienteg hazat epitchi, es on-
nan felül gubernallia. Lam meg az földi Kiraliokro-
lis oluatsuk hog hozzu kezek vagion, nem hog hozza b-
volna az masenal, de hog hatalmasagoknak ereie lok
fele el teried, ig az Christus, miért hog meniorlagbol
beuen oztogattia az ő aiandekat, be rőt mindeneket,

Szent Lelkeuel, mint vgian ottan meg tecczik, mert
ig bol az vtan az Apostol, ador azért ő nemellieket
Apostolokat nekiket Prophetakat nekiket Euange-
listakat, nekiket Paztorokat. &c. Az Christus teste-
nek epületire: Mindent be tölt azért az Christus, mi-
kor az ő dicőseges felsegeből hatalmasagat, es Lel-
kenek aiandekat, ez egez vilagra es kiualtkeppen az
aniafenteghazra szaporan ki terieztí.

A Z T I S M O N D A D H O G M E-
niorfagban menuen el hagioi minket, miért i-
geri tahat masur hog velönk lezen mind vilag
vegezeriglen?

Iol hozad elő ezt è mondaft, mert ebből iobban ki tec-
szik az igalsag, tudod hog keet egez, es tellies terme-
zet vagion az mi Vronk Iesus Christusban, Istenseg
es emberseg, mind az kettőnek külömböfő tulajdon-
sagit meg gondoluan, özue bekelterhered ez keet mō-
daft. Mert mint hog az Istenseg mindenüt vagion,
Ig az Christufis. Istenlege berent es hatalmas ercie
berent velönk lezen mind vilag vegezeriglen, de mint
hog az embernek nagfaga merherő esnem vegheter-
len, Ig az Christus, embersege zerent, vg ment el, hog
ninczen s, nemis leben velönk mindenkör, mint az be-
geniek.

N E M K E L A Z C H R I S T V S T
kettő szakaztani, hog eggik rezeuel mindenüt
vagion masikkal ninczen?

[T]auol legien az, mert mi nekönk eg Christufonk es
eg vronk

eg vronk vagion, nem kettő, azért vala mikor az szemeliről szólunk, azt mongiuk hog az egh Christus vagion mindenűt, mint noha az embernek csak az leke ertő, de azért mikor az szemeliről szólunk, azt mongiuk hog az ember ertő, viszontak mikor az eg szemeliben valo ket természetűl tudakosunk, noha el nem baktuziuk eggiket az masiktul, de azért meg valaztiuk eggiknek tulajdonfagit az masiktul, lg mongiuk hog mindenűt vagion Istenlege berent, bizonyos hezen embersege berent.

M E G S E M E R T E M, M E R T

hiszem azért lőc eg szemellie az emberleg az Istenfeggel, hog mindenűt eggit leginek? Tudod azt, hog az mindenűt valo letel, csak az vegheterelē természethez illik, Immar ha az Christus Istenlege, ezt ē tulajdonfagot, volna berent közölhetne az emberfeggel bizonyiarra az többitis, mert eg az hog az sem könnyeb, sem kisebb az többinel, mas az hog nem tudom miért tartana meg az többitis, mikor ezzel fel ekesiterte volna az testet, latsuk meg tathat az több tulajdonfagokat. Öröke valo az ige, terē die az mennek földnek, minck előtte Abraham lenne vagion, halhatatlan.

Har az testis, vag az embersegis, ő benne akar az diczőség vran, akar előtte öröktűl fogua sületer, teremő, Abraham előt valo, halhatatlan. Lasd meg ha igaze a vag nem? De en az köuerkezendő fundamentomban szolok az természetnek tulajdonfagáról.

CZAK EZ NEM FER MEG
feieimbé, mi moddal lehet, hog' eg' szemeli legyen
az ket természetbül, es megis eggik ot vagion,
à hol nincz az másik ?

Lam teis noha eg' szemeli vag', azért Lelkeddel es el
meddel o' i helien iarz, á houa közel sincz az te tested,
á vag' mint az nap az ő egeuel eggiút vagion, es soha-
is el nem szakadhat tőle, mind az által nem teried zinte
annira az napnak allattia, menire az egh, ki mindene-
ket mind alol, smind felül, be borit es mindenkoron
körülöttök vagion, az napia penig csak eggik reze-
re czatoltator, es neha felül neha alol kerül, ig' gon-
dolkoggial neminemű modon az Christus természeti-
rűlis, Azért Istensege szerent mindenűt vagion, meg
ottis ahol embersege szerent nincz, es el nem szakad so-
ha tőle, mert mindenűt vagion, sohol ol helien nincz
embersege szerent, ahol ő ielen ne legyen.

IMMAR ERTÉM, DE MEGIS
bizomcz meg ez magiarazator, az atiaknak i-
ra labolis ?

Agoston ki az Paterek között leg tiztabban iror, ig' ma-
giarazza super Ioannem tract 50, Erczek meg eztis az
iok es ne legienek svorgalmazatosok, mert szol vala az
ő testenek ielen volcarol, mert az ő felsege szerent, az
ő ki mondhatatlan, es lathatatlan kedue szerent, be tel-
liesedik à mit mondor vala, Ime en veletek vagiok
mind világ vegezeteriglen, de teste szerent kit az igé fel-
vő, az szerent az miben az búzról búletet az Sidokrul,
meg fo-

m-g fogattator, á meniben fara fel sezeret, á miben
az farol le veret, giolczban rakattator, koporloban
remetteter, az mi az fel ramadasban meg ielenteter,
nem mindenkor leszen veledek, Miert? Mert testenek
ielen lereben, niaaskodor az tanituanioqual, neguen
napig, es mikor azok keseregnenek, nem vtanna men-
uen, hanem reaia nezuen, felment menniegben, es nin-
czen it, or vagion es ül az atianak iobian, es itt is va-
gion, mert nem ment el fellegenek ielen lere szerent:
It meg fellegenek ielen volta szerent, mindēkor velōnk
vagian az Christus, de testenek ielen lere szerent iga-
san, mondattator az tanituanioknak, es nem minden-
kor lezek ri veledek.

Masuttis, Ne kerelkeggjel benne, hog or legien
most az ember Iesus Christus, á honnan elis iōuōndō
es meg emlekezzel rola, es hiuen meg tarczad az kere-
zteni vallast, Mert fel tamador halottraibul fel ment
menniegben, ül atianak iobiara, es nem egiebuennen,
hanem isnen iō el az Angialoknak tanu bizonsagok
szerent, mint lattator fel menni menniegben, az az
vgian azon testnek formaiaban es allattiaban, kinek
halhatatlanlagot ador, az természetit el nem vōre.

Sōt Vigilius Martyres Tridentomi pūspōk, ki elr,
ezer ezentdūelis ez elōt: Az atiahoz menni es mi rō-
lōnk el tauozni ez vala, el vinni ez vilagbol az termē-
zetet, az kit mi rōlōnk fel vōt vala.

Latod azért hog annak az természetnek tulaidonsa-
ga volt, hog el virelsek mi rōlōnk, es el mennem mi

tőlünk, a meli az időnek végiben meg adattunk mi nekünk, az Angyaloknak tanubizonlagok szerint, ez é Iesus ki ti tőletek el vetetek, ig idő miképpen lattatok őt menni meniebben, mert las cziudat, lasd mind az ket tulajdonfagnak titkat. Az Isten fia az ő embersege szerint el tauozot mi tőlünk, az ő Istensege szerint azt mőgia mi nekünk, imehē veletek vagiok mindē napokō, mind világ vegezetiglen. Ha velőnk vagiō miert mongia, el ionek az napok mikoron keuānj fogiatok, az embernek fának eg napiat, es nem lathariatok? De velőnkis vagion, nincz velőnkis: Mert a kiker el hagian es az kiker el ment, az ő embersegeuel, nem ment el, sem el nem harra őket Istensegeuel, mert az bolgaj forma által a kit mi tőlünk el vit, az meniebben, tauol vagion mi tőlünk, az Isteni forma által penig, ki el nem tauobot mi tőlünk, az földön ielen vagion mi nekünk, mind az által vgian ő egiedől, mint ielen mind tauol mi nekünk. Halgasd meg Cirillusis mit bol, vgan azon irasnak magiarattiban, mikor maga felől ezt mondotta, en nem mindenkor leszek veletek, zol vala az ő testenek ielen leterül, mert az ő felesge szerint, prouidenciaia szerint, az ő Istensegenek meg mődhataratlan, es lathatarian kedue szerint, be telicsedik a mit mondor, ime veletek leszek mind világ vegezetiglen.

NEM E R T H E T N Ő K E I G I S
ezeket, hog lathatarian keppen velőnk vagion,
de lathato keppen ninczen?

Ig glosalliak mind az Brentianusok, s mind a Papi-
stak, hog az Christus ninczen vg velönk embersege
berent, mint az szegeniek, kiket semönnkel latonk,
de azért lathatatlan keppen vgian velönk, de ez è fo-
gas kez giermeki bolondság, á vag hazugság inkább.

I. Elöször mert mikor az Christus az ö el menetele-
rül zol, vgian azt mongia, hog el haggia ez vilagot,
es nem lezen mindenkör mi velönk, ha pedig it volna
megis, bar lathatatlan keppen volna, vgian velönk
volna azért, vgian nem harra volna el ez vilagot.

II. Másodszor, mert semmi modor nem emleget az
Christus, mikor el menetelerül sol, se lathato, se la-
thatatlan, hog mered tahar ig glosalnod?

III. Agostonis, es Cyrillus, es egiebb Doktorokis,
niluan zolnak az testnek tauol leterül, nem lathatatlan
voltarol.

IIII. Az irasbol sohonnán meg nem bizonithattiak
hog az ö testnek lathatatlan ielen volt az igerne mi-
nekönk az Christus, vag ha meg bizonithattiak hoz-
zak elő.

V. Söt az Angyaloknak sauabol, lathato iouetelit es
ielen leter variük az Christusnak, mert ig solnak, mit
czudalkoztok fel nezuen az eegben. Ez Iesus ki ti tö-
letek fel mene, ig is el, mikeppen lattatok ötet, fel
menni menniebben ö, magais pedig azt monta Caia-
phas elő, ez napfagtul fogua, meg latuatok ez em-
bernek fiat, ülni az Isten hatalmanak iobia felöl, es is-
ni az egnek ködiben, ezek mind lathato ielen leter i-
gernek.

VI. Szent Istvanis mikor kőszereznek, latharo keppen
monda lenni az Christust, az Istennek iobiaual,

IOLIVTATAD EZE MBEN,
hissem az Istennek iobia mindenűt vagion?
azert ha az Szent Istvan bizonylag tetele szerez,
es az mi Credonk szerent, Christus űlt az atia-
nak iobiara, miért nem volna őis mindenűt?

Ne vellied, hog Istennek keze, vag karia legien, mere
az fele emberhez hasonlatos szollatok, csak ielentik
hatalmasagat, es egieb tulajdonlagat Istennek, mert
iruan vagion Psal. 118. Az Istennek iob karia hatal-
masagot czelekedet. Az űles p-nig az irasban vral-
kodast es Kirallsagot iegiez. minen mikor az iras az Chri-
stus Kirallsagarul izol, zekben valo űlest emleget.

Luc. 1. Meg aggia neki az Vr-Isten, az ő attianak az
Dauidnak zekir, es orszagolni fog az Dauidnak haza-
ban, tahat az Christusnak iob felol valo űlese, nem e-
gieb hanem egienő hatalommal, es birodalommal re-
gnalnij az ő attiaual, kit Szent Palscepen meg magia-
raz Eph. 1. Az Isten űltette az ő iobiara az Christust,
fokkal fellieb minden birodalommal, hatalommal, e-
rőnel, es vrasagnal, valami neuezetetik mind ez vila-
gon, mind az iőuendőn: Es mindeneket laba ala ve-
ret: Latode mint kel erteni az Isten iobian valo űleset
Christusnak.

IOLERTEM, ES AMBARNE
legien mindenűt az Christus testets, hissem ala
iőhet meniorzagbolis, az ő Voczoraiaban.

Semmi-

Semmi keppen nem lehet, mert nem csak az ő testének
tulajdonlaga nem engedi azt meg, de az irásis ellene
is, mint az Credobannis bizonyítatik, hogy itélet na-
piaig vizza nem is, ezek pedig az bizonyoságok.

I. Actor. 3. Mond Peter: Az Christusnak menior-
ságból kel maradni, vag be foglaltatni, mind addig míg
mindenek helieke allattatnak, az az itélet napiaig.

II. 1. Cor. 11 Valameniszer ezitek ezt ez kenieret, es
izzatok ezt a Pohart, az vrnak halalat emlegetsetek,
mind addig míg el nem is, latode nem hog ielen
lenne, vag el isne, az kenierben es borban, de inkab
csak addig kel az vr voczoraiaual elni, míg el nem
is, nem csak nincz azért ielen teste berent az ő voczo-
raiban, de mihelt el is, ottan vege lezen, mind az
prædicationak, s mind az Sacramentomnak.

III. Az Angyalok is az ő el isüetelir, halaztiak az ite-
let napjara, mint ő magais Caiphas előr.

IIII. Az iras sohol ket el isüetelenel, es eg menbe
menetelenel többről nem emlekezik az Christusnak ha-
penig mindē voczorara el ione, zanralan ezer fel me-
netele, es el isüetele lenne ő nekie, mert mind az Pa-
pistak, mind az Brentianusok azt mongiak, hog az
meg szenteles vtn lezen az vr Voczoraiban az Chri-
stus teste, es vere, hol volt tahat annak előtte? kerse-
gnelkül az menior-
ságból akkor leper ki, es ha ez igaz
leszen, bar egieb dolga se legyen az Christusnak, ha-
nem csak isidőn mennien, fel s, ala, mert santalan bor.
Ez világ zerre ozrogattatik az voczora.

NEM OLLIAN EL IÖVETEL
ez, sem ollian fel menetel, mint az ki ecczer vag
kecczer törtent volt mert ez lathatatlan keppen
valo?

De vala hog vala mint vagion, vgian el menetel azért
es el iövetel, hog penig se lathatatlan keppen se la-
thato keppen, kelet napiaig el nem iöhet, ez elöt
meg bizonítottuk.

CZVDA MODON CZELEKE-
dherik Isten az Vr Voczoraiabá, mert ha az vi-
szi borra változtathatta, az Moises palczaiat
kegioua, es egieb effeleket, miért nem mielhet-
ne ezis, hog vag az kenier teste változnek, vag
az kenierrel eggiesülne á test, ha mi az mogiat
nem ruggiukis.

Bezzeg czekei vizben kezdez halazni, mert latod hog
az iras mindenkeppen ellened vagion, de itt is igen ke-
ueset fogacz.

I. Mert az iras nem emlekezik sohol, sem az válto-
sásnak sem az eggiesülésnek czudaiarol, soha penig el
nem halgatta volna hog ha czudatakart volna beszé-
ni, vag bizonijczak meg az irasbol.

II. Az Apostolok mikor valamit nem errenek vala,
ruggiuk hog mingiaraft meg kerdik vala az Christust
rola, mint mikor az mag vetesrol szolna, az ő el me-
netelerül prædicallana, es egieb effelerül, ig az szüz ma-
riais kerdi hog fogadhatna az ő meheben szüz leuen,
de sohol nem oluulsuk hog sem eggik sem malsik tu-

dakozot

dakozor volna az változásnak, vag' eggiesülnék czu-
daiarol, tehát ők semmit abban nem hittek, sem nem
gondoltak.

III. Nazianzenus mikor kõnuet irt az Christusnak
minden czuda tetelyrõl, Agostonis az irásnak czudaij-
rûl, eggik sem emlekezik az változásnak, vag' az eggie-
sülnék czudaiarol, maga ez sem alab valo vag' kiseb-
volna az Christusnak nag' czudaikõzzûl, czuda hat hog'
ez eggier ki hatrak volna az többi kõzzûl, ha czudanak
itelték volna?

III. Minden czuda tetelt, vag' külsõ erõkenységõnk-
kel experialhatonk meg, vag' vehetõnk ezõnkben, vag'
okosagunkual, vag' hittel, mint az viznek borra val-
toztatalt, à kik lattak es kostoltak erzenkegekuel,
fogiak meg, mi penig kik nem lattiuk, hittel erüük es
fogiuk meg, mint ez vilagnak teremteserûlis szol az
Szent Pal Hebr. 11. Es sok egieb dolgokrol, de az trā-
substantiatioes consubstantiatioes sem erõkenységõnk-
kel, sem hitõnkkel meg nem foghattiuk, hog' penig er-
zenkegekuel meg nem foghattuk, niluan vagion,
mert csak kenieret es bort latonk, azt rapaztalliuk, azt
czûk izzûk, nem testet sem vert.

Hog' penig hittel sem foghattiuk meg, inné reczik
meg, hog' az hic az hallasbol vagion, az hallas Istennek
igeiebûl, mint Rom. 10. Mongia az Apostol, ez czu-
darol penig az Isten igeie sohol egczeppet sem emle-
kezherik, tehát hyr sem lehet affelebõl.

V. Amel czudakat Christus czelekedet azért melle
T 2 hog' az

hóg az kerézukeneknel niluan legien, es az igenek es
hitnek confirmatioia legien. Miért tahat hóg sohol
sem az Christus ő maga, sem az Apostolok az vran,
nem magiaraztak meg ezt è czuda telelt, kiultkeppé
hóg mindennapon kel elnök az vr voczoraiaual.

VI. Semmi czudat olliat, sem semmit egiebet nem
czekedet Christus, hanem csak á miuel az mi üdü-
ségöknnek haznalhator. De az Christus Iesus test
berent valo ielen volta, az mi idüségökre egczep-
pet sem bolgal, sőt vgiakarósis volna, ha igaz á Chri-
stus bezedé, hol azt mongia az meg zomorodot tani-
tuanioknak Ioan. 16. Igazat mondok ti nektek haznal
ti nektek hóg en el menniek, vgian ottan azt mongia,
ha en el nem megiek, amaz vigasztalo el nem őd ti hoz-
zatok, ha penig el menendek, el küldöm ti nektek.
Latode meli nag karos volna minekönk, az Christy te-
stenek ielen lere, Sőt miért hóg az Christus el mene-
telerül somorkodnak vala, hiszem könnyeb volt vol-
na ig vigasztalni meg az tanituaniokat, ne fellictek
io tanituanim, noha el megiek de en oli czudat cze-
lekedem, hóg mindenkör veletek leszen az en testem,
es verem, az kenierben es az borban annak okaert, ha
karos czudat nem tót az Christus, soha it semmi czu-
da ninczen.

S O K B E Z E D D E L B I Z O N I

rad hóg nem czuda ez es nem talalluk az iras-
ban, lam Ioan. 6. Az Capernaitak czudalliak
monduan, hóg hóg adattia ez minekönk az ő
testet etelül?

Zinten

Zynte ollian bolondul ertettek azok, az mint az ellen-
kedő fel, az Christusnak bezedet, meliben az ő testének
es verének etelerül szol. Azert iol hozad elő, mert ő-
kis mint ezek, meg akarnak szaiokkal ragni az Chri-
stus testet. De erről malsur szollok, az kaper naitak
felől penig ezt ved ezedben, hog nem czudalkoszas az
ő dolgok, hanē morgas es bozzonkodas, mint or mor-
gasnak neuzei az ő czelekedeteket az iras, de ha szinte
czudalkozranak volna is, az ő bolondsagokbol es hi-
tetlensegekből czelekedetnek volna, kik orris czudal-
koznak, ahol semmi czuda ninchis. Hag beker tahas
effele bolondlagnak reis.

V A G C Z V D A V A G N E M

czuda, nem gondolok en vele, ha nem erremis,
had iarion az quomodo quomodo?

Igen ostoba, es vak merő fogas ez hog nem kerded,
quomodo quomodo, hog hog, a vag mint vagion:
Mertiol lehet az Istének niluan valo igeierül hitel-
segből tudakozni, es quomodot kerdeni veret: Mind
az által az Isten beszederülis, giakorra szabad quomo-
douakiarni, tanulagnak okaert, mert nem keuannia
Isten, hog barom modra vag ertiük vag nem ertiük
higgiönk, hanem alazatos engedelmesseguel tudakoz-
zonkis rola, pelda lehet először erre az szű Maria, ki
noha hallana az Angialtul az Christusnak meheben
valo fogadasat, megis kerdi, quomodo, hog hog le-
het az? II. Sőt Christus ő magais, kerduen az Phari-
sæusokat, ki fia legien az Christus, quomodoual felel

ellene monduan, mikeppen mongia tabar David Lekben őret vranak? III. Samuelis mikor küldettnek Istenül, hog meg kenne az Dávidot ig' sol, hog hog menniek, ha meg' hallia á Saul, es meg ől engemet? IIII. Pal Apostolis 1. Cor. 15. Az fel tamadasrol ig' sol. Ha az Christus halottaibol fel tamadnak lenni prædicalatik, hog hog' mongiak nemelliek, hog az hallottak fel nem tamadnak, több effele peldakis vadanak, mint az Gedeon Historiáiabannis. Valaki azért Isten, vag' az ő szolgait, tanulsagnak okaert, vag' az mi neki nem tecczik, annak meg fejtésért, vag' az vakmerő ellenkező felnek vakmerőlegéért, kerdi az quomodot, nincz Istennek ellene. Ha pedig meg ottis szabad quomodoual iarni, ahol az Isten igeiet halliuk, sokkal inkább ott ahol az Isten igeie sem részen tanu bizonsagot, es az külső erzenkegekis küldömbet mutatnak, (őrt ezekről nem csak quomodoual kel' solni, hanem v'gian nemis kel' hinni, mint az transubstantiatio es consubstantiatio.

IGEN EMLEGETED AZ KIL-
ső erzenkegekertis, maga az hitnek agazatit,
nem killő erzenkeggel, hanem hittel kel' meg
fogonk?

En nem csak az killő erzenkegekről zoltam, hanem az hitteris, es az Isten igeieris eggűe veretem, de io hog' ezis első hősad, mert v'gianis igen forgattiak ezt, hog mi csak azt akariük hinni, á mit latonk, de ved ezekben az igazsagot.

I. Az mel Isten az erzekeſeget teremtetſe, hiſſem
igalsagnak bizonyſag tetelere, nem czalatsagra terem-
tetſe mert ha feketet larnék, or ahol feſter volna, hide-
get erzenék, ahol rúz volna, kezzen czalatsagra va-
lo ezközöket teremtet volna, Iſten az embernek, ma-
ga ruggituk hog az experientia, vag az erzekeſe-
geknek iteleti, eggik az principiomok közzül.

II. Az hitnek agazattiabannis, es czuda tetelekbennis,
fohol nem oluatsuk hog az Iſten meg akarſa czalat-
kozni az erzekeſegeket, mint hog az bort koſtoltak,
lartak, es ittak az Cana Galileaban, nem csak az er-
zekeſegeknek muratta hanem valoban azza törtte.
Vag penig hozzanak iraft elö, honnan meg muratsak
hog egieb vagion az kenier es az bor alat, hog nem
mint az mi tecczik. Ha penig ſabad ez czel vetelſel
iarnök, Martiont es egeb eretnekeket, miuel verz viz-
za, kik azt mondottak, hog noha az Chriſtus tecczet
embernek lennij, de nem volt azért. Sör önnön ma-
ga az Chriſtus, miert igazit az erzekeſegekre mond-
uan, Luc. 24. Laſſatok meg az en keſeimet, es laba-
imat, mert ennen magam vagiok, tapogáſſatok meg
engemet, es laſſatok meg, mert az Leleknek reſte es
czionia ninczen, á mint lartok hog ennekem vagion.

Ig ſol tamafnakis Ioan. 20. Tamas niűczad az re-
viodat ide, es laſd meg az en kezeimet, es niűczad az
rekezedet az en oldalomban, es ne leg hitetlen, hanem
hiű. Laſſad immar ha kel hinni az erzekeſeknek vag
nem kel.

III. Har-

III. Harmadszor pedig ha minden erzenfeger, el akarz rontani, vele egieremben az hitetis, mert az mit Szent Pal tanit, az hit hallasbol vagion.

EZ ELLEN SEM MONDHA:

rok, de Pal Apostol vg tecczik, hog az hitet oli dologban mongia lenni, kit ember nem lat? Hebr. 11.

Az Apostol bezedi imezek, az hit remellendö dolgoknak allattia, es azoknak biszonlaga á kik nem tecczenek, melben ol tulaidonlagat mongia az hitnek, hog aztis el hizi ammit nem lat de vg ha lsten mongia, de azért azt csak velnijs, hog csak az latatlan dolgot hizi az ember, es nem az latot dolgotis, merö bolondlag mert ig sokat nem hinnenk az irasban, Söt az Christus bezedeis el maradna, ki az Tamasnak azt möda, loa 20. Miert hog latal hiuel, hizzük azért az mit lsten mondvag lattiük vag nem, Az transulstantiatiot pedig vag Consubstantiatiot, sem nem lattiük, sem lsten nem mögia, azért hinni sem akariük. Vegezetre á mit latonk, vag erzenfegönkuel meg fogonk, abban meg nem czalaronk.

LAM ABRAHAM ES LOT

meg czalarkoztak, mert az vendegeket embe reknek veluen, á mint lattiak vala, Angialokra talalkoztanak volt? Gene. 18. et 19. Hebr. 13.

Tagadom azt hog Abraham vag Lot meg czalarkoztanak volna abban, á mit lattanak, mert niuan emberr formaban voltanak, es valahol s, vala mint öltözte re lsten

re Isten öket emberi természetben, de ideig vgian em-
berek voltak, es igaz emberi testek volt, nem csak
valami phantasma, mint ssepēzt meg bizonitia Ter-
tullianus az Marcion ellen: Ebben azért meg nem
czalatoztak, hog penig nem lartak Angyaloknak len-
ni, es megis hiszik hog azok voltak, nem czalatoztak
abban meg az erzeneksegek, hanem ő magok meg ie-
lentettek magokat Angyaloknak is lenni, mint hog mi
immar az irasnak tanu bizonylag tetelinek altala hiztük
hog az emberi forma alatt Angalok voltak nem kü-
lőmben, mint az testben meg ielent Istent, csak em-
bernek lartak az tanituanio, hog penig Istennek is hit-
tek, nem ebből lőrt, mint ha erzeneksegek meg czala-
tor volna, mert vgian igaz emberis volt. De azért
az iras szerent, Szent Leleknek vezetése szerent, Chri-
stusnak tanitasa es czuda tetele szerent, meg ősmertek
es hittek Istennek lenni.

MEG EG VAGION, KIT NEM

ertek Lam az Szent Pal Apostol, azt mongia
hog az Lelkes ember nem veheti eszeben, a mi
az Isten Lelkeè mert az Istennek bölczesege bo-
londfagnak tecczik ő neki? 1. Cor. 1.

Igazan mongia az Szent Pal azokrol, kik az Isten böl-
czesegét nem az iras szerent, hanem az ő agioknak o-
kofsaga szerent proballiak es merteklelik. Miért hog
az Euangelium, felül halaggia az embernek minden
gondolatit, es bölczesegét, az bolond ember amaze
irelji bolonsfagnak, az mi az ő bolondfagához nem fer.

De valamikor az okosság, ki az külső erzekelegekuel
eggűrt, az Isten igeierűl fűg, az nem Lelkes ember-
nek, hanem Isten Lelkerűl meg világositó elmenek
czelekederi ki az Isten bölcseseger megiseri, ige mi mi-
kor előnk mind ersekensegőnkuel, mind okossagonk-
ual, hog az Isten igeierűl akaronk fűggenij, nem va-
gionk melrok az bűdalomra. Touabba effele embe-
rek kik mi ellenőnk ezt hanniak, hissoniczak meg hog
az ő transubstāriatioiok vag consubstantiatioiok, Iste-
nek bölcsesége legien, am bator orzon Lelkes ember-
eknek hijanak bōnnōnket ha el nem hizzűk.

AZ NEGIEDIK FVNDAMEN- TOMROL.

Azt mondad hog az Christus testenek rulaidonsaga-
bolis, meg bizonyithatod az te Sententiadot?

Vg vagion s, mostis azont mondom.

MICZODA TVLAIDONSAG
gokat emleget?

I. E őbör hog ecczer smind, sok helieken vag minde-
nűt nem leher.

II. Hog oli elő test, hog valaki meg ezi de meg eleed
altala.

HOG HOG KEL AZ ELSŐ T erteni?

Tuggiuk hog az Christus igaz emberi természetet vő-
fel, Lelek bűt es testbűl, vg hog az mi hűsunkbűl te-
stőnk bűl valo test legien, es az mi teremőnk bűl valo
terem, es hog mi atiank fia lehessen, sinter mint mi re-

tes legyen az testben, és verben, á mint Pál Apostol
tanit. De lattiuk azt hog az igaz emberi test, soha v-
gian azon eg időben több helieken nem lehet. Tahat
ha az Christus teste menioróságban vagion, lehetetlen
dolog hog è földön is legyen, ha ez földön volna is pe-
nig, (ki hog ne lehessen ez előtt meg bizonyituk) nem
lehetne hog enni szantalan helieken, vgian azon ora-
ban, lehetne az vr azralan az kenierben, es az borban,
következik azért hog eg helien legyen ecczer, eg idő-
ben, es soha ne ecczerl mind sok helien.

TERMEZET SZERENT VA-

lo dolog ez, de irasbol bizonyicz ennek-m?

Ha az természetnek foliatabol volna, az az mon-
danek, mert az természetnek Istene az minemű rendet
szabot az természetben, el nem változtatja nag buk-
seges ok nélkül, meliir egczep sinczen, Sőt á mint majd
meg halliuk, minek önk vgian karos, es mind üdűsse-
gök, s, mind testöknek fel tamadasarol valo remen-
ségöknek ellene esznek, hog ha el változott volna ter-
mészet, az Christ, testének. Mind az által ebben is ke-
duedet tezem, es mind az irasbol, mind az paterékből
meg bizonyithom hog ig vagion.

LASHOZZA TAHAT?

I. Az Angial azt monda az azzoni allatoknak, kik
őtet az koporsóban keretik vala fel tamadot ninczen
it. Ha mindenűt volna hamissan mondana az An-
gialis, hog az koporsóban ninczen.

II. Ioan. II. Az Lazarrol ig szól az Christus, az Lazar

az mi barátónk meg holt, es örülök ti erettetek, hog
or nem voltam. De oda megiek, hog fel köczem ö-
rer, vgian ottan Marta es Maria azt mongiak, Vram
ha it voltal volna, az en atiamfia meg nem holt vol-
na, nincz rahatecczerfmind mindenür.

III. Imeg loa 12. Es egiebüt. Az begeniek minden-
kor veledek leznek, de en nem mindenkor.

IIII. Hog penig az ő igaz emberseget le nem törtte, az
fel ramadas vtannis, az önnön beűbedebül niluan va-
gion. Mert ig ísol ő maga Luc. 24. Az meg remüle-
ranituanioknak, kik valami Leleknek velik vala őter
lenni. Lásatok meg az en kezeimer, es az en labai-
mat, mert en vagiok rapasztalliatok meg engemet, es
lásatok meg mert az Leleknek teste es tereme ninczé,
az mint lattok hog en nekem vagion.

L A M A Z K O P O R S O A I T A -
ian valo köűdn akal ioheret, es az beű sarloc
aitokonnis által meheret?

Ha ezt meg nem engednűkis, semmit ellenőnk nem
ísolhatnal, mert az iras nem ielenti azt sohól, hog az
köűdn buyor volna által, vag az aiton, íő az köűl ol-
ualsuk, hog az Angial el hengergette az koporsorol,
es raira ulti, kersegnelkül penig vgian ottā hatra vol-
na. Az Christus, felramadasanak nagioib czudaiaert,
hog az azzoniallatok es lattak volna, hog által idhe-
tet az köűdn, ha az volt volna akarattia. Az aiton
valo be meneűűlis, czak ig ísol az iras, hog mene ő
hozzaioik az Christus be sarua leuen az aitok, mert

meg lehetet az, hog Christus el iuruan herelenfeg-
uel, emberi segitsegenkül, meg nitotta legien, Isteni
ereieuel, az aitor, es semmit ot nem koczoguan, se be-
nem kereczuen, köztök termet legien, az mint Peter-
tis ki hozá az temleczbül, kit lanczalis meg kötöztek
vala, aitolkalis be szartak vala, orizokkalis olalmazzak
vala, nem hog mindeneker által buuot volna, hanem
az mint az iras mongia, az Lancz le hulla rola, az ka-
puk penig önnön kenieken meg nilanak. De ha ez
meg nem engedik, am legien bator, hog vgian az kö-
uön es aiton buuot legien által. Mert mint hog min-
den teremtet allatok, engednek Istennek, es az ő aka-
rattianak zolgálnak, oda mennek, ot allanak, vg valto-
znak, à mint ő akaria, Ig az köis, es az aitois, engedet
az Christus testének, es heliet nitot neki, ahol által
ferne, ki ez szolgalar vran, ismeg őzue ment. Ha az
tenger visse mint ég heég, foliasnelkül csak czepp-
nőlen meg alhatot, mig az Israhel nepe raita által men-
ne? Ha az nap meg alhatot ég helien, Iosue ideieben,
az ő lebes forgalaban? Ha az tűznek sebelsege, az ég ő
kemenczeiben, csak haja szalar sem perleke meg, az
három gyermekkeknek? Miert nem lehetet volna, az
kőnek es dezkanak természetibennis, ideig, valami bō-
rakozas, Isten akarattia szerent, ez meg lehet. De hog
áker test, vg akar volna eggűe, hog eggk sem enge-
det volna az masinak, hanem az Christus teste, az
nitó köuön ment volna által, es merő aiton, ki sem-
mi ragulást nem adot Christusnak, merő haszúglag.

NEM MONDOM EN, HOG

eggyik sem engedet az másinak, hanem hog
az Christus testének tulajdonsága változott meg?
Iollatom hog azt vakargatnad De ha egyikben val-
tosásnak kellett lenni, bizony sokkal alkob lenni, es hin-
ni, az kőben es derékban, hog nem mint az Christus
testben, mert ha annera el vekonodot volna az Chri-
stus teste, hog illien kemenij allaton által meheret vol-
na, zelle vált volna, es mint czionia hulsá, el oluac
volna, ki nem lehetet volna halainelkül, az iras pe-
nig azt mongia ő rola, hog ecczer holt meg, es többbe
soha meg nem hal.

II. Mas az penig, hog ha el változott volna, rer-
mezet serent valo allattia, az mi üdüdzitőnek testének,
hog hihetnük mi, az mi testőnknek fel tamadalsat, es
iduőseget, mert immar el romlot volna, az mi testőn-
knek es verőnknek szalogia, az Christus embersege.

De ha szinte vg volnaís, nem kőuerkeznek azere
hog ecczer smind mindenűt volna. Mert mikör az kő-
uőn által buuor, nem volt mindenűt, hanem csak or
volt akkor, es nem másut. Touabba az merő kőuőn
valo által buuafsál, csak az emberi természet romla-
na meg. De az mindenűt valo letellel, vgian Istenfe-
gèe vált volna, mert valami mindenűt vagion, nem
teremtet es merhető allat, hanem teremtetlen, es veg-
heterlen Istenseg. Ebből penig nezzed csak mi kőuer-
kezik. Ha az Christus teste is Istensege vált, (vált pe-
nig ha mindenűt vagion) rahat neg Isteni bemel va-

gion immar az aia, az ige, az Szent Lelek, es az Christus embersege. II. Mas az hog ha az emberlegis mindenut vagion, az Istenis mindenut vagion, hog fer eggik az malsiktul el: Lehetetlen dolog, hog ha eg hordo viset toltez eg kadban, kiuel az Cad binte meg telijk, hog mas hordo vizis oda ferhessen, ki binte an ni legien. Touabba ebenis meg gondolliad kulomb seget az kdsun valo alral buualnak, es az mindenut letelnek, hog az ecczer volt, ez a mint az Papistak es Brentianulsok mongiak, mindennap vagion.

III. Harmadszor ebbolis lasd meg bolondfagokat, hog az iras azzal biztat, hog mies vg ramadonk fel, a mint az Christus, mas az hog ha meg ielenik, hasonlatosok lesznk o hozzaia, hat mindenikn Isten kezd lenni mindenikn mindenut kezd lenni, bodogania houa? feronk ennien.

LAM ISTENI HATALOMMAI

Abakuk a mint Daniel iria Sido Orsagbol eg oraban Babilioniaban iuta?

Sokan az Aiaak kozzulis mint Hieronimus, Origenes, es Erasmus, azt a rezet Danielnek csak koltot, es Baba beszednek hiak, azert nem kellene te neked asfele uel bizonyitanod. De am legien igaz, meg engeggiuk mi hog Isten hertelen eg helyol masra vihere es mezze penig Abakukot, mint hog Enochot es Illiest meniorzagban, vag Christustis fel vihere. De azt kellene bizonyitanod, hog mikor Abakukot Babilioniaban az Daniel eltriben allata, akkoron is ecczerlmini

volt legien Sido országban, vag mikor Enchor es il-
lieft el vitte menorzagban, hog' ecczerimind az föl-
dönis volt, ha ezt meg bizonyithatnad, nagior niernel
tölem.

HAD IARION AZ DE AZT
kerdem töled ha az Isten mindenüt vagione?
Haszontalan kerdes ez, mert minnaian tuggiuk azt,
hog' mindenüt vagion.

EG SZÉMELLIE AZ ISTEN
leg az emberseguel?

Eg tar, minek vranna föl vörte az ige az testet?

TAHAT HOG MONDOD,
hog' az Istenleg mindenüt vagion, es nincz az
emberleg, mi nem ollian az ő teste mint az tied,
mert az ő teste Isten teste?

Had alab io köreles lanos ne berßenkeggiel, lam oda
felis meg mondottuk, hog' noha eg' az semeli, de azért
az természeteknek tulaidonsagi, helien maradnak, es
mindenik az őuet megtartia, noha azért Isten teste az
őue, mind' az által, az mint az iras mongia, az mienk-
hez mindenben hasonlatos, büntöl el valua, azért mint
hog' az Istenlegnek tulaidona, hog' mindenüt legien,
ig az emberlegnekis, hog' ecczerimind csak eg' helien
legien.

Ha penig vgian azt vitatod, hog' mindenüt vagi-
on az Christus emberlegeis, meg lassad nemes vram
hog' az keresztienbül eretnek ne leg, vag' Marcionita,
kik ragattak valoban valo emberi természetit Chri-

Stulnak, vag' Furichianus kik az kee természetnek tulajdonosagit, egben zurtak zauartak.

EN AZ LUTTER MARTON

Sententiaia mellől nem akarok el allanom, mert az á masik helias, ki által az Isten minden igazsagor ki ielenter ez mostani időben ?

Ame mit hallok, előb mind az Christus mondatat forgarod' vala, de hog' ki ütek immar mar kodbol azt az fogast, mint az vizben halo ember kap idestoua, de bizony igen erőtlen bokrot rapogacz.

HAT NEM IGAZAT IRT ES

ranitor Lutter Marron ?

Lutter Marront ISTennek Prophetaianak esmeriük lennij, es ha az Isten aiandekar az ki benne volt meg nem böczüllenük, halaadarlanok volnank, de hissem meg engeded, hog' ember volt, es ha sokban iol ranitor, lehetet hog' egiben meg ranitorodhator, es verkeheter. Hanem ha valami quintum Euangeliomnak veled, az ő irasat ki mind erősebb legen az negi Euangeliomnal.

NEM ENGEDEN EN, MERT

nem vg' tiztelem en az lambort ?

Bezzeg tők az agiad, ember voltè vag' nem ? Ha ember volt, tahat miért nem mondod hog' meg czalathator ? Hog' penig tiztességet tulajdonitaz neki zinte ollian az á tiztesség, mint az Chame, á ki az ő attria mesirelenseget mutogatta, inkab hog' nem mint el fedezte volna. Haio fiak volnatok, az miben ősmernetek

fogiarkozasat a lambornak, ne vizsgáljatok es ne mirtogarnatok hanem fedeznetek el, hog senki ne latnia de ti bizon Chamor es az Chanaamor köueritek es ha meg nem terrek az Chanaam iuralmaris vezitek.

DE NEM ATTA ISTEN SEN-

kinck anni aiandekar, mint ő neki atta volt ?

Vgē ? Vallion ha bezelleltel volt Istennel, hog ezris tudod, vag mikor Atta Isten kezedben az fontot, hog meg meried az Lutterben valo Lelket, es az többiben valo aiandekar. Vag mikor ertetted, hog illien igen meg kötelezte magat Isten, es az ő szabatsagat, hog senkinck bőueb tudomant nem adhatna mint volt annak a Szent embernek ? Touabba ha effele, ember velekedesi vran iaro raboknak gonofsagok, melliel az embernek meltosagat az Isten igasaga ellen veritek, minket nem kezeritene, meg ennelis többet tulaidonitanank annak az Isten draga edeniének. De effeleknek az feiet barat szappannal kelmosnij. Azert neha vg szolunk rola, a mint magaban erdemli. Ez ha nem tecczik te neked, lasd meg Oseas Prophetanal mit szol Isten Iaacob Patriarcharul ? Capi. 12.

H O G M O N D ?

Először Isten giőzőnek ezt az seregeknek Vranak Istene nek, vicez bainokanak mongia, eg keues vartatua, eg hituan budolso Paztorra tezi, monduan, el salada az Iaacob Aram tartomaniabā, es szolgala az feleségért, es az feleségért iuhokor őrizze. Hallode mit szol Isten azok ellen az kik az Iaacob meltosagat oknelkül forgattak vala ?

Mikő-

MI KÖVETKEZIK TÁRA T

még ide hatra, mert ma id el kezdek allani Lur-
ter mellolis?

Az negyedik fundamentomban è vagion meg ide ha-
tra, hog az Christus testnek masodik tulajdonlagatis
meg ercziuk, minek vtanna az elst meg errettuk, hog
az o teste eg üdöben csak eg bizonyos helyen vagion.

MELLIK HAT AZ MASODIK?

Ez hog az Christus teste, mint hog elö test, azonkep-
pen meg elezt mindeneket, valakik azt meg ezik, es az
o veret meg izzak, vg annira hog valaki ezi az Chri-
stus testet, es izza az o veret, soha öröкке el nem kar-
hozik,

MIRE MEGIEN AZ TE BE-

zeded?

Ezt bizonyitom meg vele, hog az Christus teste vere
nincz az kenerben es borban.

HOG HOG?

Valakik az Christus testet veret ezik izzak soha el nem
karhoznak. De az hypocritak kik velönk egietében
ezik, es izzak az Sacramentomban valo kenieret, es
bort, mint Iudas, es az többi, el karhoznak. Azert a-
zok eggik sem ezi es izza az Christus testet veret, meg
enneic penig es meg innaia ha az kenierben es az bor-
ban volna, mint sinte az kenieret es az bort, eggüt ö-
ug es iua Iudas az töb raniruaniokkal.

EZ SEM TECCZIK ENNE-

kem hog azt mondod, hog az Hypocritak, es hi-

terlenek nem ezik izzak, az Christus teste verer,
hanem ha meg bizonyítod ?

Kez vagiok hozza. Hald meg azért mit mond az me-
ster Ioan. 6. Valaki ezi az en testemet, es izza az en
veremet, örök elete vagion, es en fel tamaztom őtet
az vtolso napon, mert az en testem valoban valo etel,
es az en verem valoba valo ital, az ki ezi az en teste-
met es izza az en veremet, en bennem vagion, es enis
ő benne.

II. Másodszor. Mindé fele etelhez, hasonlatos szajj,
es el verelhez hasonlatos ezeköz keuantarik, mint az tű-
szes vashoz, fogo kel, hog ki vegiek az kohbol, az ke-
meniereknek fog kel, noha az fogatlanis meg eheti az
rőköt es katar. De az Christus teste vere Lelki etel
es Lelki ital, á mint Szent Pal tanit I. Cor. 10. Mon-
duan. Az Sidok az puztaban vgian azon Lelki etelt
őttek mi velőnk, es vgian azon Lelki italt ittak, mert
iznak vala, az vtannok iaro Lelki kősziklabol, meli az
Christus vala, ig Christusis Ioan. 9. Az test nem haz-
nal semmit, á Lelek az á ki meg elezt: Tahat nem te-
stü zaij hanem Lelki, es hozza hasonlatos keuantarik,
effele penig tőb nincz az eg igaz hittnel, kinek altala
az Christus bennőnk lakozik, effele hitek penig nincz
az Hypocritaknak es az hiterleneknek, azért szinte vg
nem ehetik csak eg zem Pillantásigis, az Christus
testet verer, mint az fogatlan ebek az erős cziontor.

Innen monra Agoston Doktor, hog nem többet
viznek haza az Sacramentombol az emberek, hanem
csak á

csak á meniet az ő hiteknék edenieben güichetnek?

III. Harmadszor ezis niluan vagion, hog semmi közzi ninczen az Christusnak, az hitetlenekuel, mint Szent Palis mongia 2. Cor. 6. Mi tarsasaga vagion az igasfagnak az hamisfagual, mi eggiesége Christusnak az Beliallal: Vag mi reze az hieknék az hitlennel? Mi böuersege az lsten templomanak az baluaniokkall?

De soha ennel nagio b tarsasaga, böuersege, es eggiesülese senkinek nem lehet, mint ha ki magat etelül aggia masnak, mert eggie, eg természet, es eg Substantiaua valik, azzal á ki meg ötte. Leheretlen dolgotahar, hog Christus, az meli hitetlenekhez semmi közzi ninczen, azonoknak megis etelül italul aggia magat.

III. Negiedszer, rugglúk azt hog valakiuel az fiu az ő testet veret közli esaggia, vgian azonoknak mindenet, valamit az ő testenek verenek erdemeuel keresettis, egczerfinind aggia. Ig az hitetlenekis bölczek, igazak, zentek, es valtfagra tartarrak leznek. Ha penig ezt csak meg gondolnijskèz bolondfag, niluan tizra az hitetlenek fogok, es torkok, az Christus testetol veretül.

V. Erdősor ezis niluan vagion, hog minden ember vag Christusnak tagia, vag ördögnek tagia, mine-mük mind az hitetlenek: Az ördögueleggiertemben penig, Christus azokor mind ellenlegenek tartia, hog lehetne tahar, hog illien vndok ellenleginek fogai, za-

zaia es bűdos torka közre engedne, az ő dragalatos re-
stet veret, kit meltā az Szent Pal vg mint ki által meg
valtatők, neuez draga vernek. Erről Sol Agostonis
mondyan, nem kel velni hog volta szerent egie az
Christus restet, az ki nem az Christus testeből valo,
vag á kiben nem lakik az Christus, vag ő az Chri-
stusban: Vgian ottan: Ezekeris nem kel mondani
hog egiek az Christus restet, mert az Christus tagiaij
közre sem samlaltathatnak. Mert hog az többiről ne
zolliak, nem lehetnek egezerfmind Christusnak es ta-
giaij, es az kuruaknak es tagiaij (1. Cor. 6.) Vgian a-
zon, az Sentenciakban, Valaki nem eggies az Chri-
stussal az ő restet, sem ezi s, az ő veret sem izza, noha
illien nag dolognak Sacramētomat minden nap vezi.

VI Hatodszor ruggiuk hog az hitetleneket holta-
knak neuezij az iras, mert noha elnek test szerent, de
Lelekben holtak, az bűn mia, de az holtaknak semmi
czelekedetek nem lehet, a meniben meg holtanak, mint
az ki testeben meg hal, sem ranczor nem iar, sem nem
ezik izik, noha mind saia labai vadnak, ig hat, az kinek
Lelki zaia, az az hici ninczen, nem latom mikeppen
ehetia az Christus restet, nincz penig az hitelének, mert
elűe, meg holt az bűnben.

SOK BIZONSAGOT HOZAL

elő de az elő, kit Szent Iánosbol hozal, nem az
Vr Voczoraiarolzol, mert meég lok idővel
szerzette Christus az vran á Sacramentomot?

Igen forgattiak ezt is az Brentianusok, de cziak hiaban
mert

mert hallottad immar, hog' ket fele allar vagion, me-
niej es Lelki földi es testi, minden Sacramentomban,
immar ez ket fele Sententiakban, csak anni külömb-
seg vagion, hog' Szent Iánosnal, Cap. 6. Az Lelki al-
lator az az az ő testének verének haznat, es ereier,
erelet es iralat iria meg, ielnekül, es Sacramento-
nnakül, a több helieken penig, hog' az a Lelki erel es
ital miluab es bizonyosb legien mi nekönk, kilső Sacra-
mentomban vag' lathato, es földi, es testi erelnek ital-
nak alatta, az kenierben es az borban veri előnkben,
hog' penig nem mas testrül es verrül zol az Christus,
az veg' Voczorobannis, hanem vgian azonrol innen
bizonitiük.

I. Ciak eg' igaz teste vagion az Christusnak, es
nincz annal több, ki mi erettönk függöt, az keresztfan.

Azert ha masrol szol Ioan. 6. Masrol az Voczora
Beseleiben, ket fele teste lezen, az Christusnak es ket
fele vere, valam eggik veres, a masik seier.

II. Masodszor Ioan. 10. Vgian azon tulajdonsagok
adatok az Christus testének, az Voczoraban, mint
amot: Az kenier kit en adok az en testem, kit en adok
ez vilagnak eleteier, imit penig, ez az en testem, ki ti
erettetek halakra adattatik azert, ha it masrol, samottis
masrol szol, ket test vagion, a kimi erettönk meg holt.

De mi binten meg eriük azzal az eggiel, ki az Güz-
ről sületeret, meg feziteret, meg holt festamador, meni-
ben ment, az masik am maraggion bar az Brentianu-
soknak.

NEM I ACCZIK ISTEN AZ

ő szerfeseuel, hansm á mit iger, vgian meg ag-
gia, vag hiszen ki, vag nem hiszen, ő monta pe-
nig, hog ez az en testem verem?

Igaz hog az Isten minden dolgaban tökellertes, es va-
lamit iger, megis aggia, de tudod hog az igerethez es
adomanihoz, el fogas es el veteliske uantatik, az hire-
tlenek penig, soha az Christus testet el nem vehetik,
mert czezeiek, es szaiok, ninczen hozzáia, ne v isenek
rahar Istenre, ki kessegn-ülkü niuria. de az őnnön ha-
sokra, es hirtelenlegekre, kik á mit ad, sem veszik el,
ezt penig peldabol meg erheted, legien eg túszes vas
á kohbá, igeriek neked, laeg, akis bator, ha fogod nin-
czen, ki nem veheted, raitad mulik el. Vag mura sa-
nak te neked eg torom teteien, eg lada kinczet, es ige-
riek neked ha fel ropülhecz, ninczen zarniad, raitad
mulik el, vag legien sep nedues első, ki az földet meg
sifosiczia, eiel nappal mind molsa az koziklatis, bele
nem hat az göraban az kőnek, kire verhet az á kü val-
lion nem drözreke mint az tobbir? De az őnnön ke-
menlege az oka, hog be nem sihattia az vizer.

NEM ILLENEK EFFELE

peldak az Isten dolgahoz, mert Szent Paal azt
mongia, hog azoknak hirtelenlegek, az Isten hi-
tit fel nem bonthattia? Rom 3.

Igazan mongia az Szent Pal, de meg ercz mire me-
gien tanitasa, nem mongia hog azokbannis meg tel-
liesiti, az semeliekben, az ő igereti, az kik neki nem
hiznek

hiznek, mert azokor eleitül foguan el vezette, es elis
vezti, mint az puztaban az Sidokor, az vtanaz egez
nemberseghetis iob rezre, hanem tekellertseget iria
meg az Istennek, ki a meli neppel, es nemberttel,
ecczer friget tót, bar iob reße annak hitetlen legienis,
megis fel nem börtia az maradekauat, az frigiet, hanem
azok közzül, vgian valaztot fiakot giuit maganak, nem
vg mint ez vilagi feiedelmek szoktak czelekedni, hog
ha az egez orsagban, eg a vag ket vr, az frigiet fel
börtia, az ellenseg mind az egez orsaggal, meg habo-
rodik, azert az Isten frigie meg marad. De azoknak
haznal cziak, az hitetlenek sokasaga közt, kik hiznek
neki. Ig az Christusus, az ő testet vgian niuitia, es ag-
gia, noha az veudknek iob reße hitetlen, de csak az
ezi meg, a kinck hiri vagion, kiről Agostonis ig szól,
ha testi modon vezed, vgian Lelki lezen az, de tene-
ked nem az lezen.

L A M A Z T M O N G I A P A L

Apostol, hog valaki it meltaflan elik, es izik,
gilkosla lezen az Christus testenek, es verenek,
ki nem lehetne, ha meg nem enneiek es innaiak
az ő testet veret?

Czak meg erced, az Szent Pal, niluan szól, mert ke-
nieret es bort neuez, es ezt mongia, hog meltaflan e-
lik, es izzak, nem testet sem veért. Azert a ki az Vr
aztalan, meltaflan ezik, es izzik, nem egiebet, hanem
czak kenieret, es bort ezik izik, ezzel penig gilkosla le-
zen az Christus testenek, nem hog vörte volna, de hog

meg vralta, es el nem vörte, es á mit Isten iduössse-
gere szerzet volna, harra harra, es cziak á ieleekben a-
kador volna meg, Mint az Euangeliomot halálnak
illattianak neuezí, Szent Pal, nem azoknak az kik ve-
zik, hanem az kiknek izenterik, es nem vesik: Ig mi-
kor az kenierrel, es az borral, az ő testet veret akaria
közleni, az emberekuel, valaki meltarlā oda iarul, es az
ieleket vőuen az Christus testet nemezi, hiterlen sege-
nek miatta, meg vralta, es vndokijotta az Chrillus
testet, nem valasztu an azt meg, az mindennapi ereztül:
Mint az ki az kőueret meg bantia, ferri es czufollia, az
fiiedelmer bantia, á kinek kőuerseget vifeke: De te-
kencz csak az Istē bekreniere, az Philistensokar ezert
igen meg ostorozá Isten, főt az Bersamebeliekertis meg
őlete erette, hog csak latogattiak valais: Nadab es A-
biuis, az oltarnak tűzeiert kit rőruen ellen zerzettek
vala, meg egettenek, noha ezek csak ielek voltak.

L A M A Z S Z E N T P A L A Z
kenieret mögia lenni, az Christus testček közle-
senek, es az bort az ő verenek közlesenek, hat
az hiterlenek is vesik az Christus testet, az ke-
nierrel egietemben?

Sokar sauarz eggue. De mint az Euangeliomot az
Szent Pal, halálnak illattianak neuezij, azokhoz ke-
pest, kik el veznek, es kik meg vraltak az Euangeli-
mot, mind az alral vgian azon az hiuckhez kepest, I-
stennök hatalmasága, azoknak iduösssegere mint iruā
vagian Rom. 1. Ig az kenier es az boris, noha Isten

szerefe

kerese es rendelése zerent, bizonytal közlése, vag
oli ezekre Christusnak, kinek általa közli, es aggia, az
ő testet veret, az hiueknek, De nem követhetik hog
az hitetleneknek, Christus testének es verének közlé
se legyen, hanem karhozatnak közlése, mint Szent Pal
niluan mongia 1. Cor. 11. Valaki mekretlan ezik, es
izik, ez kenierből, es borbor karhozator ezik es izik ma
ganak.

V G V A G I O N M E R T H I T N E

kül ötte itta meg, az Christus testet veret, azo
kaert val karhozattara, nem hog meg nem öt
te itta volna?

Czudalkozom raita, hog meg sem feer seiedben, mi
nem ollian az Christus teste es vere, mint az bor, ki
uel az ember somiufagatis meg olhattia, es megis re
segülhet, s, megis ölheti magát vele, hané a mint meg
mondam, valaki azt meg eheti, es ihattia, kecssegnelkül
örökké cöl az, mert nem holt dög, sem nem mereg, hog
valaki meg fuina Lelkebe tölle. Oluald az Szent la
nost. ha nem hiszed Cap. 6. Hog penig el veznek so
kan azok közzül, kik az vr azzalához iarlunak, ez azoka,
hog az iclben meg vetettek hitetlen segeknek miatta,
az Christus testet veret, es ig az vr azzal a valo kenier,
fordul sokaknak karhozattara. Erröl penig hog bizo
niosb lehes, hald meg mit sol Agoston, tractatu 26.
in Ioan. Ennek ez Christus testének Sacramentoma,
az Christus azzalarol, vetettetik, nem mellickül eletre,
nem mellickül vessedelemre, az allattia penig, kinek a

maz Sacramentoma volt, minden embertől elterre,
senkitől sem karhozatra, valaki abban részes lehet,
mint hog' a s'ert az hitetlenek el karhoznak, ig' nem ve-
szik az Christus testet veret, hanem csak az testnek
verenek ieleit, kiker hog' hitnelkül veznek, azokat ve-
zedelmekre veszik.

NEM IOB VOLNA E INKAB,
ha az Christus testnek es verenek etelet meg
valaztanuk, eggiket az masiktul?

Io- megis kel lenni annak: csak hog' mond meg, mi-
keppen.

IG HOG HAROM FE-
lè legiè, testi, Lelki, testi es Lelki ecczer smind?
Nem hagguk azt rea semmikeppen, kiualtkeppen
az mint az Brenzianusok magiarazzak, mert testi vag'
Sacramentomi etelnek itálnak mongiak, mikor saio-
kual, test sz' r'et, vgian meg ragiak, es el nielik az Chri-
stus testet veret, az kenier alar es bor alar.

Lelki etelnek mongiak penig azt, mikor hit altal
az Christust mienke tezik, ig' hog' mi bennönk lakoz-
zek, es eg' test, seg' ver legien mi velönk.

Harmad sor, Lelki es testi vag' Sacramentomi etel-
nek mongiak ecczer smind, mikor az ket első eggüt va-
gion, az az, testetis meg eszik testi zaiokkal, es hit alta-
lis, duckke mongiak hog' teszik, az Christust minden
iouaiual.

MIERT NEM IGAZLOD EZ
ozlast?

Sok okai vадnak. I. Mert több igaz nincs benne az
másodiknál. II. Második mert az Christus teste oli
tauol vagion az keniertul, es bortul, mint az föld me-
niorbagnul, tauol vagion rahar á fogad attul.

III. Harmadszor mert az Sacramentom szerent, es
test szerent valo etel, eggie tezik, ki nem lehet. Mert
az Sacramentom szerent valo etel, lezen, mint maid meg
ertiük, az hiuekről is. De az test szerent valo, az testi
es Leikes emberekhez, es Capernaitakhoz illik, kik azt
ruggiak hog ezontostol, bóróstol, fel porczogattiak,
az Christus testet, vag inkab az cyclophoz, es ember
huseuśkhőz kiker hinak anthropophagufsoknak, vag
az hitetlensekhez, kik hitnelkül iarnak az Vt aztala-
hoz.

III Mert az iras sohol nem tanit arra, hog test se-
rent enne valaki, az ő testet, nemis engedi bizoni az ő
draga testet es veret, minden bűdos szaiakban, fogak
ala, es hasakban, vag hozzanak irast, á kiuel meg bi-
zoniczak.

V. Mert ha szinte lehetne is illien testi meg ragasa,
az Christus testenek, es verenek, semmit nem haznal-
na, az Christus mondasa szerent. Ioan. 6. Az test sem-
mit nem haznal, de az Lelek az, á ki meg elezt.

V G I A N I S A Z E R T M O N -
giak, hog test szerent valo etelis vagion, hog
az legien az hitetlenseknek etelek, es hazontalan
legien?

Ertem houa rapogacz, de á mint immar meg bizoni-
toruk,

toruk, csak hiaban, mert eg az, hog nem lehet, vg mint
kinek teste meniorssagban vagion, mas az, hog az ki
meg cherne az o testet, kerseg nekul, soha hasonne-
kul, es orok eletnek gumolczenekul, meg nem cher-
tne, hanem ha vag dognek, vag merognek, mered mo-
dani az o testet?

Harmadsor, azt keuanom te tud, hog agi irast,
kiuel meg bizoniczad ezt, hog az Christus testet ver-
test berent ezed izod meg.

NEM ADHATOK. DE MOND
meg tahat te, hani fele etele, itala, vagio az Chri-
stus testenek verenek?

A mint az iras tanit, es az regi iras magiarazo dokto-
rok, kez vagiok hozzaia. De ez iol ezedben iulson, a
mit oda fel meg hallal, hog ket fele allatbol al ez e
voczora, földibul, es menieibul, es eggik az masikkal
közli az o nuezetit. Mert mind az ket fele allator,
eggueer uen, az voczoraban, kulömben bolonk, hog
nem mint ha csak tulaidon az meniei allatnak az az,
a Christus testenek verenek, etelerul italarol bolonk.
Mert ha csak az egrul bolonk, nincs eggietlen eg ete-
lenel tob, az Christus testenek.

MOND MEG EG CZOMO-
ban minden etelnek moggiat ebben ez Voczo-
raban?

Harom fele (iol lehet ha az ket elsr eggieu es egczet-
smind erted ha csak kettonek mondod sem verkezel.)

I. Eggik Sacramentom beret valo, ki io etelem-
mel

mel testnekijis mondhatonk. II. Volta szerent valo,
es Lelkj. III. Sacramentom szerent, es egyzerfmind
volta szerent valo.

MIT HIZ SACRAMENTOM

szerent valo etelnek italnak?

Mikor valaki, csak ezi, es izza, az Christus testnek
verenek Sacramentomat, az az csak az Vr kenieret
es borat, de az ő testet es veret, nem ezi, es nem izza,
mint az hitetlenek, es Iudasís, kirol azt mongia Ago-
ston, hog őtte az Vrnak kenieret, de nem az kenier
vrat, masuttis bizonicia ezt Agoston, monduan. Va-
laki nem lakik az Christusban, es Christus sem lakik ő
béné, bizoniaual nem ezi az, Lelek szerent az Christ9
testet sem nem izza veret, noha testre szerent, es lathat-
o keppen, fogauál ragia, az Christus testnek es ve-
renek Sacramentomat, de inkább illien nag dolognak
Sacramentomat, karhozattara ezi, es izza maganak.

MIT HIZ VOLTA SZERENT

valo etelnek italnak?

A meliben mi, ákar or legien az Sacramentom, mint
a harmadik fele etel mutatia, akar ne legien, de ezük
es izzük, az Christus testet veret, minden termeseuel,
vag haznaual es gümölczeuel egyetemben, e fele etel
penig k ben mi vgian az Christus testet es veret, vol-
ta szerent meg ezük, sem három sem kettő, hanem csak
eggyetlen eg hanem ha enniebē mondhatod kettőnek,
hog neha minden Sacramentomnekül adatik, neha az
Sacramentomok által közöltenik.

Mi meg-

MI MOGGIA VAGION AN-

nak az volta berent valo etelnek, italnak?

Hiuk ezt Lelki modon valo etelnek, es italnak.

I. Nezuen először, az Sacramentomoknak természetit, melben Lelki etel es ital adattatik az valasztottaknak, az testiek alar.

II. Masodszor, hog az Capernaitaknak vag cyclopszoknak, barom es testi eteleknak italoknak moggiar, kik mint az variak az dögör, ez ekis csak testi etelt italt lesnek az Vr aztalannis.

De effele etelt hatra verönk, mikor Lelkinek mongiuk, mert eg az hog az mi üdüdségönkre semmit nem haznallana, mert ha meg raghatnukis, zinte mit az tik, vag baran hust, soha Lelkőnkben minket nem segitene mint affele etelnek italnak haznat es moggiar es v-rat valamel testi zai es fog alral lezen, nem csak az természet mutattia meg, hanem az Christus bezedeijs. Math. 15. Valami az zaion be megien, az gomorban megien, es az peruatában vetterik. Ahol az helie minden testi etelnek italnak, kic ha meg gondolnarok, az Iesus Christus draga testet, az testi fog ala nem igazitanarok.

II. Mas az hog Istentelen dolog volna, az mi meg valto Vronk testet, foggal meg szaggatnonk, es el nelnönk.

III. Hog az meg ragas, es öues, halalnelkülizanu, halalnelkül penig, vgian nem lehetne, es ig züntelenzer meg kellene halni az Christusnak. De Szent Pal

Rom. 6.

Rom. 6. Es egiebut bizonyagor tesszen rola, hog so-
ha robbe az Christus meg nem hal, hanem el ez vran
Istennek.

ERTEM DE VAGIONE AZ
irasban fundamentoma az Lelki etelnek ital-
nak?

Vagion, mert Ioan. 6. Christus niluan mongia, az
Capernairaknak barom es testi velekedesek ellen, az
test semmit nem haznal, de az Lelek az, a ki meg elezt.

Touabba Szent Palis 1. Cor. 11. Az regiek Sacra-
mentomit, kiker az mienkel eggie tezen, Lelki etelnek
italnak mongia, Lelki kosziklar mond, es azt a Lelki
kosziklar, Christusra magiarazza. 1. Cor. 10.

EL KEL HINNEM DE MEEG
keuannam, hog magiaraznad meg niluabban,
mi Legien az Lelki etele, es itala az Christus
testenek verenek.

immar azt erted, hog nem testi fognak etele, es hog
nem testi erduel, hanem Istennek Lelkenek czeleke-
detiuel leszen. De meg tob kel hozzaia, hog meg la-
ssuk miczoda legien. Ezt meg magiarazza Christus v-
gian ottan Ioan. 6. Monduan, az test semmit nem ha-
znal, a Lelek az a ki meg elezt, Az beszedek kiker en
szoloc Lelek es elet.

Vgian ottan mikor modanak az Sidok, ad minden-
kor minek onk ezt ekenieret, mond, en vagioc az, az
elo kenier, az ki en hozzam id semmikeppen meg nem

Z

eheszik,

ehelsik, es az ki en bennem hizen, soha meg nem bom-
iuhosik, ezekbül az kouetkezik, hog az Christus teste-
nek etele, semmi ne legien egieb hanem, à mint az E-
uangeliomban, kit ő maga ki ielentet, magat meg mu-
ratta lenni, igaságnak, bölcseségnek, bentsegnek es
valtságnak, vg hinni, es vg menni ő hozzája, es ennel
es egnel több közben iarot, es iduðzitót, se földön, se
menien nem kerelni, es Szent Lelek által, vg eggiesül-
ni ő vele, hog ő legien mi bennünk, es mi ő benne mint
iruan vagion Eph. 3. Erðlsen meg erðsðggierek, az
Lelek által, az belső emberben, hog lakoztek az Chri-
stus, hit által, az ty síueteiben.

MOND RÖVIDEBBEN?

Soha rövidben nem mondhatom, mint Agoston Do-
ktor, ki azt mongia, mit kezited fogadat, hig es meg
ötred.

HAT ANNIT TESZEN AZ

hit, mint az etel es ital?

Nemellick valaszt reznek benne, mert az hitet ez-
köznek, es az mi Lelkőnknek szaiának mongiak, melli-
el ozton meg egiük, az az el fogiuk, es mienke regiük
az Christus testet. De en sok külömbfegerebben nem
latok, akar azt mongiuk hog hittel ezük vg mint ez-
közzel, akar azt hog hinni az Christus Iesusban, nem
egieb hanem enni az ő testet, csak hog ercz meg mic
akaronk mondani. Hog valamikor mi az igeretek al-
tal hiszünk az Christusban, mindenkoron ezük izzük az
ő testet veret.

SOH A NEM LATTAM EN

illien etelt?

En hiszem, mert nem az kötelel lanos keretben, terem hanem az Isten igeie tanit erre bennönker. To- uabba eztis ezedben ved, hog mikor ezt è hitet, etel- nek itálnak neuezí az iras, nem tulaidon keppen, ha- nem hasonlatolsag keppē szol az az Metaphoricè, mint ha az etel ital hasonlatolsaga által ielentene meg mog- giat, az Christusnak Lelki velönk való eggiesülésenek, ki annira mienk lezen, hit által, minden iouaiual, mint hog mi testönke, es allatoka valik az, á mit meg eszönk, es meg izonk, vg hog az Apostollal, kerkedhesenek az hiuek ezzel, á mit immar elek, nem en elek, hanem el en bennem az Christus. Cyrillus Doktor mond, mint az ki az meg oluaztot viaz kőzze, mas, viazt önt, es eggik az masikual telliesseggel őzue elegiedik. Ig búkleg hog valaki az Christus testet veret, el vezi, ő vele eggiesülön, hog ő az CHRISTVS BAN, az CHR Istus penig ő benne talastalsek, vag á mint Ioan. 6. Christus mongia az ki ezi az en testemet, es izza veremet, en ő benne vagiok, es ő en bennem.

MIT TESZEK TAHATEN

az Sacramentommal, ha az Christus teste vere, etele itala az hit, es az mindennap meg lehet, az igenek általais?

Vg vagion, hog mindennap ennönk kel, es minden oraban, az Christus testet veret, mert ha az test min- dennap etelt keuan bizon az Leleknek is kőrdskent en-

ni es innia kel, hog' maradando elete lehessen magában. II. Touabba ez ez etel az Sacramentomnelkülis meg lehet, mint vag' az kiczindedekben, kik Isten Lelkenek czuda czelekederiuel hiznek neminemű módő: Vag' azokban kik oli helien laknak, Poganok kőzđt, es hitetlenek kőzđt, hog' nem elhertnenek ha akarnakis az Sacramentomokual, mert ha mind el veznek valakik, nem ezik az Christus testet, es nem izzak az ő veret, el veznek penig mint loan 6. Mongia vronk, tathar eg' sem iduđszűne, az Török es Tatar rablagaban valo kereztiének kőzzűl, vag' az Papanak fezekben valo begen kereztiének kőzzűl. Mind az altal á ki nek Isten erđt, idđt heliet, es alkolmarofsagot, ador hozza'a, nem csak nem haznalarlan, hanem haznos es sziksegis az Sacramentom, mert az mi giarlosagonkert ebben, vgian latharoua tezi minekđnk, az kenier es bor altal, amaz Lelki es ki monthatatlan etelt italt, es ig' confirmallia az te hitedet. Te penig ha oli eros hitű vag', hog' semmi ramaznelkül nem szűkđlkđđđl, ambator ne celli vele. De bđlczeb volt az Isten te naldnal, ki az Sacramentonioris szerbette, az te hitednek erđsítelere: Azert valaki azt meg vtallia, mint hog' az Isten szerbeset vtallia meg, gűkossa lezen, mint oda fel monduk, vgian az Christus testenek es verenek.

S E M M I K E P P E N N E M F E R
feiemben, mert á kar imig, akar á mug, egied igiad, de ielen kel lenni annak, á mit meg ezel, te penig ekkedig mind azt vitattad, hog' nincz it az Christus teste?
ved

Ved eszedben kerlek, tudod azt hog' az hi nek oli remezete vagion, es oli keze, hog' nem lehet oli tauol valo heli, a houa el nem niulhat, hog' ha az ige es igeret murattia, sőt meg azt az allatoris, á ki meég ez vilagon ninczis, ielen valoua rezi, mint erről Pal Apostol ranit Heb. 11. Hog' ammit nem latonk es a mit csak remellönk, az hit valoua es bizoniossa rezi: Niluā vagion ez, mert noha tauol vagionk meg az bodogsagnak birto karul, megis hit által, ollia tartiuk immar, mint ha benne elnenk, sőt ő maga Szent Pal, azt mongia, hog' az mi polgari naiasagonk, immar meniorbagban vagion, es niluabban Eph. 2. Minketis meg eleztet eggüt, az Christussal, es fel tamaztot egczersmind, es eggüt az Iesus Christussal, űlkeret meniorbagban: Latod hog' fel tamattal, es meniorbagban, űl z immar, hit által. Abrahamrolis azt mongia Christus Ioan. 8. Hog' latta az ő napiat, es őruendezet raita, sőt az Sidok az puztaban, á mint Pal Apostol mongia, vgian azon Leiki etelt, es italt, az Christus testet veret, őttek ittak, velönk egietemben, maga ég nehani ezer ezrendőuel, sületet az vran ez vilagrais, hat semmi tauollag, sem semmi egieb effele, meg nem tartoztathattia az hiter, hog' az igeret ahoua igazitia, oda el ne nullion. Immar tuggiuk, hog' az egez Szent iras, az Christus testet, meniorbagban bizonitia lenni, es ormarad, mind az itelet napiaig. Az mi Credonkis eszent vallia monduan. Mene menniegben, űl arttianak iobiara, onnan leszen meg iduendő, itelni eleueneket
es hol-

es holtakat, mint oda felbőuen meg bizonyítottuk, azert valamikor te hit által járulz az Christushoz, hiszed az Euangelium szerent, hog te eretted holt meg, es te eretted ramadot fel, ezed az ő testet, es izod az ő veret, nem hog ielen volna, de azt á ki menierbagban vagion, áhoua hittnek általa fel emelkedel, de ideie hog az vtolsó fundamentomra mennionk immar.

A Z' Ő TÖDIK ES VTOLSO F V N D A M E N T O M R O L.

Azt mondad hog az abszurdumokból, vag az lehetetlen, es ektelen köuerkezésekbul, meg hamisíthatod tudomaniokat az Papistaknak, es Brencianusoknak?

Vg vagion, mert valameli tudomambol abszurdum köuerkezik, hamis tudomannak kel annak lenni, mert az igaz fundamentombol, es igaz tudomambol, semmi egieb nem köuerkezik igaznal, mint ha valaki az erdéli eretnekeknek tudomaniat hamisolni akarja, keresé abszurdumokat, mint hog teremtet allanak mongiak az Isten fiat, hat hog adhat örök eletet, hog hog imathattiuk őtet, es hihetünk ő benne, ha tiltuan vagion, hog senki teremtet allator ne imaggion, se ne bizzek benne, Ismeg ha oli Isten kiaz földet menniet nem teremtetete, tahat atkozor Isten á Ieremiásnak mondasá szerent, ki azt mongia Cap. 10. Az meli Istenek á földet meniet nem teremtetettek, el vezzenek az földről.

E R T E M D E M O N D M E G
nilyabban mit hiz abszurdumnak?

Oli tudománé, es Sententiar, ki vag az természetnek
örvénieuel, vag az mi hitőnknek agozatiual ellenke-
bik.

VAGIONE VALAMI EFFELE

az Papistaknak az Brentianusoknak Sententia-
iaban?

Sokis vagion, kikeről noha ide felis emlékezenk, de
megis hog ég czomoban elotted legien, es te is azok-
bol nem csak meg velsed, hanem vgian meg vtalliad
es pőkied azokat az Sententiakat, ég nehaniat elo sa-
mlalok benne.

IGEN AKAROM HALLANI?

I. Legien első ez. Ha az Christus teste volna az Sa-
cramentomban, mindennap szantalanzor meg ölette-
tnek, es az ő vere ki onratnek, mert az iras így szól, ez
az en testem: ki ti erettetek halakra adattatik, es ez az
en verem ki ti erettetek ki ontatik. De soha eeczer-
nel többsör, az Christus verének ki nem kellett omlani,
es meg nem kellett halni, mint iruan vagion, azért nin-
czen se az kenierben se az borban.

LAM AZ ELSŐ VACZORA

bannis nem hala meg Christus, hanem az vran
reggel fezitek meg?

Igaz, taha akor sem volt az ő teste az kenierben, es
vere az borban, mert meg kellett volna halni, es ki kel-
let volna, mingiaraft verének omlani. Ha pedig akor
nem volt, bizon most sinczen.

II. MASODIK.

Ha

Ha az Christus teste volna az Sacramentomban, ta-
hat nem vehetne az ő testi kezében, á kenieret, hanem
ő magat kellene talpon fogni, es arról kellene mon-
dani íg. Vőue az ő testet, es monda, ez az en testem,
foga az ő veret, es monda es az en verem. De az iras
azt mongia, vőue az kenieret, vőue az Pohart. Ta-
hat ne keresd ott az Christus testet, kit az első vac-
raban zemekkel meg valazthattanak az keniertől.

III. HARMADIK.

Ha ot volna az Christus teste vere, minden zornű ha-
lalnál nagjób halállal vezne el, mert izenkent ragat-
tatnek, czontostól bőrőstől meg torettetnek, mint mi-
kor az vadakat az orozlanok, vag farkalok meg eszik,
es meg faggattiak, mint penig minden oraban, zanta-
lan kelien, elnek á kerezienek, az Sacramentommal,
mind itelet napiaig, soha az mi vronk Iesus Christu-
snak, egieb kennia, es dolga nem volna, hanem hog
csak szairol szaira menne, es faggatton faggattatnek, es
soha eppen csak eg oraigis ne maradharna. Sőt ha
estue foggal az Christus testet őttek volna meg val-
lion mit feztettek volna meg holnapra kelue.

IIII. NEGIEDIK.

Embertelen etel ital volna, az ember hufának vere-
nek etele, itala akar nersen enned, mint az farkas a-
kar meg sütned főzned mint az cyclops. Es ig melta-
tlan es oknelkül kenzanad: Soha semlehetne izanub
dolog ennel, ha csak eg kőz embert ragnal megis, mint
Thyestes az ő fiat. Nem hog illien iol tót vradot, es
meg

meg valtozat, harabdalnad foggal.

N I N C Z E B B E N S E M M I

izanulag, mert nem tecczik meg az Christusnak teste vere, hanem lathatarlan modõ esed isod ? Bezzek sepe fogas ez: Akar lalsad, s,akarne de ha vgia meg esed, vallion nem irtozole rule. Ha anguilla heliet kegiot ezel meg, ha meg erred hog kegio vole vallion nem izaniodole meg Sõt mikor piul'akban az beregne ember húst adnak elnielni, noha nem tecczik meg hog a volna, de ha meg mongiak neki, nem izaniodike meg rule ? Akar lalsad azért s,akar ne lalsad vgian ember húst esel, ha or vagion az kenierben es az borban.

V. Ó T Ó D I K.

Nagiob ez, hog ha or vagion, hat az kenierrel egienben el nielettetik, az búdõs hasban hempõlõg, onnan az beliben megien, onnã az Camora sekben veretiek, mert valamit ember meg ezik izik ez annak szerenczeie, illien modon valo ektelenseget tulaidonitani penig az Christus testenek, kez baromsag.

VI. H A T O D I K.

Ha or vagion, es testi zaiat meg etetik az Christus, eahat az õ teste, csak eg Varasbelij kereztiének kőzõrtis, el fogior volna ekkedig. Es soha ha eg testenel rób ninczẽ, ez seles vilagnak eleg nem leheret volna, s, nemis leherne, ha ki ki csak eg mogioronit ennek meg benneis, es az õ vereben csak eg czeppet innekis, ha vgian nag hordo vere volt volna is.

VII. HETEDIK.

Ha az kenierben es borban vagion a mint az Brentianusok mongiak, nagjobnak kel lenni az meg bēteles vñ, az keniernek es az bornak tōbnek, hog nem mint az előt vala, mert valami hez mas fele allar adarratik, anniuat az elő meg zaporodik, de lattiuk hog eg mak zemniuel sem nagjob az kenier, sem tōb az bor, az vñ-nis mint az előt, tahat nincz or az CHR Istus teste es vere.

VIII. NOLCZADIK.

Ha az kenierbē, es borbā, vagion az Chrūs teste vere, ő magais Christus meg őtte es meg itta magat, mert niluā vagiō, hog az kenieret, es az bort, őis eggūt őtte, es it a az vēcğ vaczorabā: Mint ő maga mōgia: Nem izom tōbbet ez bōl ő giūmōlczebūl mind addig, mig ő vionnan izom ti veletek, az en a iam orsagaban. De az lehetetlen dolog: Mert minem ehel holt, sem ket-segben esetember az Christus, hog az őnan őn testet meg ennie.

IX. KILENCZEDIK.

Valahol az Christus teste vagion, miert hog eg szemellie lōt, az emberfeg az Istēleguel, imadnija kel azt. Tahat ha az kenierben borban vagion, az kenieret, es bort ractolsonk imadni. Ezt penig tohol az iras nem tanitia, lōt ellene mond es imatracia az Christust me-niorlagban, az Isten iobian, nem az kenierben sem az Poharban.

X. TIZE DIK.

Az Christusnak restle mindenűt lesien, es ig vag lsten
sege valt, vag tellesseggel el veset, es ha nem ollia
mint az mi restönk, el veset minden iduölségdül

XI. TIZENEGGIEDIK.

Hirönknekis fel bomol agazartia, meliben azt mon
giuk, hog meniorfagban fel ment, es onnan id el
itelettre, mert ha itt is vagion, es az kenierben es bor
ban, ez veuö szemelieknek adattatik, tahat vag ninc
meniorfagban, hanem mindenűt eg arant, vag akor
id ala es nem igaz lezen, hog itelettre iduendö el.

XII. TIZENKETTÓDIK.

Azt mongia az Christus, hog azt akarom en, hog a
hol en vagiok, or legien az en solgamis, tahat ha most
az kenierben, es borban vagion, mind or vadnak ve
le az ö solgaijs, ez penig lehetetlen dolog. Ha penig
azt felelik rea hog az diczösegrül sol, hiszem vgian
meg szabadult immar Christus, az nioniorfagbol.

XIII. TIZENHARMADIK.

Szent Pal azt mongia, hog az Vr vaczoraiaual vala
meniszer elönk, tahat az vrnak halalar emlegelsük, n i
glen el id: De ha immar el iör es mindenkor or vagi
on az Vr, az kenierben, es az borban, nem süks g az
ö halalar emlegernönk, iör az Vaczoraual sem sükteg
elnönk, ez penig tizta hamisag bizon tahat or nin
czen

XIII. TIZENNEGIEDIK.

Az Christus teste arultator, es ölesteret meg az kereszt-
fan erettönk, de az á kenier sem meg nem ölesteret, se
meg nem feziketert mi erettönk, rahát nincz az kenier-
ben sem az borban az ő teste vere.

XV. TIZENÓTÖDIK.

Ha az kenierbē es borban volna az Christus teste, sem
az regi zenr, sem sok Poganok között, lako rabok,
nem chetnek az ő testet, es így mind el karhoznának
loan. ő De ez lehetetlen dolog azért nem ot kel ke-
resni az ő testet, hanem oli helyē, ahol ez földnek min-
den határiból es tömlöczeknek fenekerűlis meg talál-
hattuk hittet meniországban.

XVI. TIZENHATODIK.

Valaki az Christus testet meg ezi, es veret meg izza,
örökre el az, loan. 6 De sokan azok között kik az vr
asztalarul eszik az kenieret, es izzak az bort, el karhoz-
nak mint ludas, azért nincz ot ielen, az Christus teste
vere.

XVII. TIZENHEVEDIK.

Olvasuk az Historiában, hog Victor Papat, az Hen-
ricus Császár, az Vr voczoraibeli kenierben es bor-
ban etette meg, es meg ölte, mar ha ot vagió az Chri-
stus teste, kez etető, es mereg lezen, ki ha lehetetlen
dolog, rahát ot nincz az CHRISTUS teste vere: Sőt
ha ot volna, az meregnek természetetis meg olranaia.

XVIII. TIZENNIOLCZADIK.

A regiek á mint Origenes bizonylagot tezen rola, az Sacramentomnak maradékar, tűzzel egetik vala meg: De nag hitetlenseg volt volna, ha valaki az ő idű-
zicdiének testet, meg merre volna egetnīj, tahat azok iol ertettek hog or nem volt az ő teste.

XIX. TIZENKILENCZEDIK.

Az kenieret á meg zenteles vran, csak hamar meg ra-
giak az egerek, tahat az Christus testetis, ha or vegion:
Igaz boris meg ecezerefűl, es meg bűdűssűl, ha valami
ideig meg marad: Lehetetlő dolog penig, hog az Chri-
stus teste meg ragatrassek az fergektűl, es vere meg
bűdűsűllőn, tahat or ninczen.

XX. HVZADIK.

Ha az Christus ielen vagion az vaczoraban, vag az ő
egez embersege vagion mindenűr, vag penig rez se-
rent, es darabonkent: Ha egez Christus vagion, eg az
hog santalan Christus lezen, mert eg oraban ez vila-
gon, santalan kenier falarokat eznek meg, az hiuek,
az vr azzalarol, mas az, hog kiczinne valt volna az em-
ber Christus, ki czontostul tetemestűl, eg harapas ke-
nierben be fert volna.

II. Ha penig darabonkent vagion, immar az se-
gen Christust el szaggattak, es fel mezaroltak, mert
külön külön heliekre iutor az ő darabiaiban.

ELEG ENNI SZINTE MEGE-

Ha hűkleg ennel rőbber szamlalharonk elő, de m ki e-
 zeket nem hiszi, tudni valo dolog, hog az á rőbbinek
 semad-helt, ha ezert zamlalnal előis. De tegeder ker-
 lek, hog meg latuan es eruen enni mondasokbol az
 igazsagot, loha semmi embereknek semeliekkel, es
 mekoslagokualne gondolj, sőt ha meög az Istennek an-
giala külbmber mondanais atok legen.

A Z T M I E L E M.

Az io szandekor Isten vigie elő benned,
es vezerlien minden üdőben,
 Szent Lelkenek alrala,

A M E N.

